

Bunker, zavod za organizacijo in izvedbo kulturnih prireditev

Slomškova 11

1000 Ljubljana

RAZISKOVALNO POROČILO PROJEKTA MLADIBOR

Prostočasne aktivnosti in kulturno udejstvovanje mladih v Mariboru

Avtorici raziskave:

Ajda Šoštarič

Alma R. Selimović

Maribor in Ljubljana, avgust 2011

KAZALO

1. Uvod	3
2. Maribor in njegovo vprašanje	5
3. Mladi (v Mariboru) in njihovo vprašanje	12
4. Analiza raziskave	22
5. Sklep	59
6. Literatura	62
7. Povzetek raziskave in izhodišč projekta Mladibor	64
8. The Mladibor Project – Research Summary and Basic Premises	67

1. UVOD

Na mladih morda res svet stoji, vendar pa odnos med svetom in mladimi nikakor ne sme biti zgolj enostranski. Tudi mladi morajo imeti priložnost, da se postavijo na svoje mesto v tem svetu, kar pa je glede na transformacije sodobnosti v smeri povečanega tveganja in negotovosti predvsem za mlajšo generacijo – ki je že sama po sebi podvržena nestabilnosti zaradi prehodne negotovosti od otroštva k odraslosti – vedno težji izziv. Za zagotavljanje socialnih vezi, avtonomije družbenega mišljenja in bivanja ter medgeneracijske solidarnosti v času ekonomske, politične in ekološke krize mora zato družba kot celota prisluhniti mladim in ustvarjati pogoje za njihov zdrav psihosocialni razvoj, ki bi naj v končni fazi pomenil oblikovanje družbeno angažiranih in avtonomnih posameznikov z zmožnostjo kreativne izraznosti njih samih ter časovno-prostorskega kontinuuma, v katerem bivajo.

Maribor ima svojo specifično zgodbo, ki jo z ozirom na radikalne identitetne prelome v 20. stoletju (podrobneje obravnavane v sledečem poglavju) zaznamuje predvsem sposobnost preživetja, vendar pa slednje ne more vztrajati v nedogled kot identitetna pozicija zdrave mestne tvorbe. Identitetne zareze so v samem ustroju mesta morda res pustile zevajočo praznino, ki pa jo je potrebno pričeti polniti ne zgolj s strateškimi vsebinami, temveč tudi z angažiranimi mladimi, ki bodo (mariborski) svet samoiniciativno postavili ponovno tja, kamor sodi: sebi na ramena. Tokrat v vzajemnem duhu. Projekt Mladibor prav v smislu uvajanja senzibilne vzajemnosti med mariborsko mladino in njenim bivanjskim toposom sanja sen o 'utopičnem' mestu, ki še čaka, da se rodi. Projekt namreč snuje dialoškost med mladimi in njihovim mestom prav skozi strukturirano in sistematično porojevanje kreativnih izraznih praks, ki bi mladini širile horizont misli in izraznosti ter jo uvajale v družbeno angažirano ustvarjanje. Tukaj gre prav izrecno omeniti prakse sodobne umetnosti, ki je v svojem bistvu zaradi svoje aktualnosti vedno 'tukajšnja' in 'zdajšnja', kar ji dovoljuje kontemplirati realnost v neortodoksnih formah ter jo tako zoperstavljati reprezentacijam s strani produkcijskih centrov kulturne hegemonije. V tem smislu dajejo vzvodi in instrumenti sodobne umetnosti izreden kontemplativni in emancipatorni potencial, vpisan v inovativne in igrive oblike izrekanja. Za razliko od institucionalne kulture tako sodobna umetnost nosi v sebi še-ne-naučeno abecedo jezika, ki ga vedno znova izumljamo in s katerim vstopamo v ubesedenje sodobnosti. Maribor prav zaradi svoje praznine v sredstvih kontemplativno-kreativne izraznosti potrebuje uvajanje novih instrumentov, zvrsti in žanrov samo-izrekanja, ki bo združevalo posameznikovi poziciji intimnega in javnega. Sodobna umetnost vztraja na svoji izkustveni dimenziji in zato posameznika v njegovi javni vlogi ne odtuja od njegove intimne doživlajskosti – intima izkustva in javni angažma tako v sodobni umetnosti stopata

nerazdružljiva z roko v roki. To potencialno identitetno križišče mesta, ki se stika nekje med sodobno umetnostjo na eni strani in mladimi na drugi tako odpira horizont možnosti za iskren družbeni angažma mladih, v katerem bi identiteta mesta zaživela skozi inovativne forme izraznosti.

Bunker, zavod za organizacijo in izvedbo kulturnih prireditev je v sanjanju utopičnega mesta mladih skupaj s partnerji zastavil projekt, ki bo mladim v Mariboru približal sodobno in urbano umetnost in s tem tudi kreativne forme družbenega razmisleka ter akcije. K projektu je povabil 7. razrede in 2. letnike naslednjih osnovnih in srednjih šol: Prve gimnazije Maribor, II. gimnazije Maribor, OŠ Franca Rozmana-Staneta, OŠ borcev za severno mejo, OŠ Gustava Šiliha, poleg naštetih pa so v raziskavi sodelovale tudi Lesarska šola Maribor, Srednja gradbena šola in gimnazija Maribor ter OŠ Cerkevjak – Vitomarci. Projekt tako v sodelovanju s šolami predvideva načrtovanje kulturno-umetniških vsebin, ki bodo mladim omogočale kreativno artikulacijo njih samih in utopičnega sveta, ki na njihovih ramenih več ne bo predstavljal bremena, temveč privilegij sooblikovanja skupne prihodnosti.

2. MARIBOR IN NJEGOVO VPRAŠANJE

Maribor je drugo največje mesto v Sloveniji in kot tako središče severovzhodnega dela države, vendar pa kot prestolnica v malem razkriva osupljivo drugačno identitetno pozicijo in atmosfero od Ljubljane. Medtem ko je Ljubljana na krilih svoje meščanske dediščine oblikovala od uličnega življenja brbotajoče mestno jedro in z razvojem decentralizirane kulturne ponudbe jasno definirala svoje mesto na svetovnem zemljevidu kot kulturno heterogena, liberalno in kulturno interaktivna prestolnica, ki vstopa v kulturni dialog s prebivalstvom in vabi k skupnemu soustvarjanju kulture in življenja, pa je v Mariboru mogoče čutiti identitetni krč, ko govorimo o oblikovanju postindustrijske identitete mesta. S tem krčem pa drugo največje slovensko mesto ostaja v izredno specifičnem in nezavidljivem stanju identitetne nestabilnosti, zaradi katere Maribor ne zmore zares pognati svojih avtohtonih korenin. Zgodovinske razloge za to, da je Maribor *Mesto spodrezanih korenin* v istoimenskem eseju z veliko mero uvida niza Andrej Brvar, zato bomo za kontekstualizirano razumevanje sedanjega stanja v nadaljevanju najprej osvetlili osrednje momente Brvarjevega branja mariborske zgodovine v navezavi na izsledke kulturnega zgodovinarja Maribora, Bruna Hartmana.

Brvar v eseju utemeljuje kar tri radikalne identitetne prelome v mariborski zgodovini, ki so eden za drugim onemogočili vzpostavitev kontinuiranega toka gradnje identitete mesta ter tako botrovali zdajšnjemu stanju identitetne nestabilnosti. Prvi prelom naj bi se zgodil z Maistrovo borbo za obrambo severnega ozemlja med letoma 1918 in 1919, s čimer je prišlo do preseka z močno nemško meščansko linijo identitete mesta, ki je vnašala urbani duh v njegovo bit. Kulturni zgodovinar Hartman (2001, 13) na primer opisuje situacijo mesta v 19. stoletju in vse do konca prve svetovne vojne kot kulturno bipolarno, ki je v svojem srcu nosila opozicijo dveh kultur in dveh narodov, »nemškega z bogato tradicijo zlasti izza razsvetljenstva in romantike, in slovenskega, ki je svojo kulturo šele oblikoval iz ljudske v narodno ter si šele pridobival mnoge svoje konstitutivne elemente«. Medtem ko je izredno bogata nemška, srednjeevropska kulturna tradicija dominantno vnašala kozmopolitskost v avtohtono identitetno strukturo mesta, pa je bila po drugi strani slednja – absolutno manjšinska – šele v nastajanju. Po Hartmanovih (2001: 51) navedbah je Štajerska (Maribor, Gradec, Celje in Ptuj) štela 1,444.157 prebivalcev, od katerih se jih je za življenje v slovenskem jeziku deklariralo 409.684, k nemškemu pa 983.252. Seveda je tovrstna identitetna bipolarnost takratnega Maribora le zrcalila njegovo stanovsko strukturiranost, ki je nakazovala tudi na hierarhične pozicije etnične in jezikovne pripadnosti. »Meščanstvo ni bilo avtohtono; v mesto je prišlo z različnih koncev Avstrije, Nemčije, Ogrske, Hrvaške, Bavarske in Italije. Amalgamiralo se je v meščane z nemškim

občevalnim jezikom. (...) Stanovska zavest mariborskega meščanstva, v bistvu heterogenega, je do okoliškega kmeta-podložnika, ki pa je bil slovenskega rodu, vzpostavila razmerje več- in manjvrednosti, s tem pa tudi enako razmerje med nemščino in slovenščino« (Hartman, 2001: 24).

V boju proti dominaciji nemške mestne struje se je do takrat močno okrepljeni delavski razred Maribora organiziral v tvorbo z jasno definirano identitetno pozicijo ter tako kljub majhnosti v številu in kapitalu v primerjavi z mariborskim nemškim meščanstvom predstavljalo močan kulturni tabor. »Boj delavskega razreda, povezanega v socialdemokratski stranki, je bil naperjen zoper meščanstvo in plemstvo, za pravice delavstva, za internacionalizem ter zoper nemški in slovenski nacionalizem, za svobodo mišljenja in zoper konfesionalnost, zlasti zoper katoliško cerkev« (Hartman, 2001: 48). Ko je torej prišlo do prvega preloma s kontinuirano linijo mariborske identitete ob Maistrovi obrambi ozemlja, je za srednjeevropsko meščansko identitetno strukturo ostala prazna zev, ki je po Brvarjevem mnenju kopija današnje situacije. »Prehod v slovenske roke je za Maribor pomenil prvo izgubo ali vsaj močno oslabitev mestne identitete v 20. stoletju. Njen dotedanji nosilec, staro, avtohtono nemško meščanstvo, se je namreč s svojim kapitalom in kulturo večidel izselil onkraj nove državne meje, s tem pa so se že takrat na stežaj odprli vsi tisti socialnopsihološki, kulturni, gospodarski in drugi problemi (najkrajše bi se jih dalo povzeti v vprašanje: Kaj zdaj oziroma kaj sploh z Mariborom?), ki so za mesto bolj ali manj značilni še danes« (Brvar, 2006: 92).

Vendar pa je Maribor kljub vsemu med 1. svetovno vojno pričel identitetno vznikati na novo, tokrat v bolj industrijsko in obrtniško osnovani multikulturni luči zaradi imigracije primorskih Slovencev v begu pred razdejanjem soške fronte, Hrvatov po italijanski zasedbi Istre in Dalmacije, ruskih migrantov in Čehov. »Vsi ti so hitro polnili mesto, s takojšnjim zaposlovanjem zagotavljali delovanje državnih služb, s podjetniško iznajdljivostjo krepili gospodarstvo, večali s tem akumulacijo slovenskega kapitala, s smislom za organizacijo razgibavali družbeno in družabno življenje, odločilno pomagali pri razvoju in rasti kulturnih ustanov, predvsem gledališča in Glasbene matice, z mediteransko neposrednostjo in živahnostjo pa obenem oživljali mestne ulice in preganjali z njih nemško resnobnost in visokostno zapetost – skratka: z vsem tem so posredno, s svojo trdno, bridko preizkušeno narodno zavestjo pa tudi neposredno krepili narodno zavest celotnega mesta, ki se brez njih gotovo ne bi bilo tako naglo in temeljito sloveniziralo, kot se je« (Brvar, 2006: 92, 93). Ob hitrem poseljevanju mesta si je opomoglo tudi gospodarstvo, sicer osnovano na odprtju delavnic Južne železnice leta 1863, ki je po letu 1920 zajelo veter v krila. »Konec leta 1938 je imel Maribor največ tekstilnih obratov v Sloveniji – 27 – in v njih je bilo zaposlenih 6.342 delavcev, ali 35,7 % vseh delavcev tekstilne stroke v Sloveniji. Vzdevek 'slovenski Manchester', ki se je mesta kmalu prijel, je bil

potemtakem kar upravičen« (Brvar, 2006: 94). Multikulturni industrijski obraz Maribora med obema vojnama je tako poganjal svoje korenine čez korenine kulturne bipolarnosti z dominantno nemško-meščansko strujo, kar je rojevalo kulturno diverzifikacijo na ravni vsakdanjega življenja in odpiralo možnost Maribora kot heterogenega delavskega habitata, v katerem še zmeraj soobstaja meščanska struja, ki mesto plemeniti. Tovrstno multikulturnost mesta v tistem času slika portret Maribora skozi oči pisatelja Zorka Simčiča (v Brvar, 2006: 93): »Neko širino je mestu gotovo dajala narodno mešana družba: slovenski narodnjaki (številni primorski begunci so mestu dajali še dodaten ton ...), češki tekstilci, bolgarski zelenjadarji, bosanski slaščičarji, srbski vojaki, ostanki nemških Avstrijcev (marsikdaj propadajočih plemičev ...), ruski emigranti (baje najmočnejša njihova kolonija v Jugoslaviji).«

Tovrstna kulturna in etnična barvitost Maribora kot jo kaže takratni malodane kozmopolitski portret živosti mesta danes Mariboru kronično primanjkuje, saj je bila brutalno izbrisana ob drugem identitetnem prelomu po Brvarjevi interpretaciji mariborske kulturne zgodovine: nacistični okupaciji, ki je prekinila rast delavsko-meščanskih korenin v mariborski zemlji. Kot pravi sam Brvar (2006: 94): »Kakorkoli že, leta 1940 je večina mariborskih prebivalcev živela od industrije. Maribor je bil razpoznaven kot mesto delavcev s profilirano razredno zavestjo in dobro sindikalno organiziranostjo na politično levi in desni polovici, obenem pa tudi kot mesto vplivnega bikulturnega slovensko-nemškega meščanstva z marsikatero provincialno značilnostjo v mišljenju in navadah. Takšna družbena sestava štajerske metropole se je že naslednje leto, z začetkom druge svetovne vojne, sesula na mah. Aprila 1941 je Maribor drugič v 20. stoletju zgubil svojo identiteto, tokrat torej delavsko-meščansko.« Katastrofalne posledice Hitlerjevega projekta – narediti to deželo znova nemško – so Maribor zaznamovale predvsem v smislu množičnega bega možganov, nasilnega ponemčevanja vseh obstoječih institucij, deportacij avtonomno mislečih, ki so predstavljali najmanjšo grožnjo možnosti organizacije uporniškega gibanja ter ga tako ob osvoboditvi pustile praznega in izpraznjene vsakršnega intelektualnega potenciala, ki bi zmožel znova osmisliti bit opustošenega mesta. Z nekaj izjemami je ostal mlačno neopredeljen, birokratsko-izvajalski profil prebivalca, ki je prav zaradi birokratsko nevtralne mlačnosti uspel preživeti nasilje okupatorja, ni pa premogel vizionarskega potenciala za zasaditev korenin z novo identitetno vizijo. Po besedah Brvarja (2006: 95) je tako Maribor pod okriljem Federativne ljudske republike Jugoslavije »stopil v svoje petinštiridesetletno komunistično obdobje – stopil izpraznjen, podobno kot po prvi svetovni vojni, napol porušen, 's samimi mrtvimi heroji', brez lastnih oblastniških korifej, ljudi z vizijo, zaslugami in vplivom, in hkrati s samimi nepomembnimi, poslušnimi aparatčiki (razen nekaj častnih izjem), na videz sicer oblastniško samozavestnimi, v resnici pa za zmeraj obremenjenimi s slabo vestjo in

prikritimi očitki na račun medvojnega dogajanja. Staro vprašanje, kaj zdaj oziroma kaj sploh z Mariborom, je bilo spet aktualno.«

In tako se je Maribor po Brvarjevi interpretaciji zgodovine mesta še drugič znašel s spodsekanimi koreninami, prvič s srednjeevropsko-meščanskimi v smislu klasične kulturne tradicije, tokrat pa z delavsko-meščanskimi v smislu razbitega intelektualnega jedra, ki bi zmoglo zastaviti neko koherentno perspektivo gradnje mestne identitete malodane 'iz nič'. Manko možganov in hrbtenice v povojnem Mariboru je pričela po Brvarjevih besedah naseljevati struktura partijskih funkcionarjev, ki jih je režim naselil na spodrezane mariborske korenine iz drugod in ki so Maribor bolj kot po-klicno (v smislu odgovora na klic mesta k rehabilitaciji) videli kot karierno priložnost. »Razumljivo, v takšnih razmerah so zasedli ključne družbenopolitične položaje kadri, ki so po partijski direktivi prišli od drugod. Ti seveda mesta niso ne poznali ne razumeli in tega – razen dveh, treh izjem – tudi niso poskušali. Vsem tem poklicnim funkcionarjem z velikimi pooblastili je bil Maribor navsezadnje le klin v karieristični lestvici in zato so s svojim funkcioniranjem že vnaprej želeli ugajati predvsem navzgor, Ljubljani ali Beogradu. Ob njih so domači aparatčiki po logiki svoje usode mogli delovati le kot varuhi 'čiste politične linije', se pravi slepo premočrtno, shematično, zadrto, bolj papeško od papeža.« (Brvar, 2006: 96) S tovrstno konstelacijo vodilne mestne strukture se je ob vstopu Maribora v komunizem pojavila še neka druga masa novopečenih Mariborčanov, ki so predstavljali logično posledico dveh paralelnih pritiskov: kolektivizacije kmetijstva in propagande aparata v smeri industrijske ideje kot potenciala novega napredka. Ta struktura prišlekov, ki se je zaposlovala v hitro okrevajoči nacionalni industriji, ni tvorila neke jasno definirane, koherentne in idejno avtonomne mase s programsko zasnovo za bujenje (proletarske) zavesti meščanov kot je bila na primer masa primorskih imigrantov med prvo svetovno vojno. V mesto se je torej naseljevala struktura, ki je anonimno poganjala njegovo industrijo in ki jo Brvar (prav tam) opiše kot »družbeno nediferenciran, 'enoobrazen' kmečko-vaški živelj od blizu in daleč«. Ta sivo-anonimna delavska struktura se ni zmogla samooblikovati v proletariat s programsko-vsebinskimi smernicami ter s tem tudi ne izvesti prehoda od najete delovne sile v mestu do družbeno-angažirane delovne sile v mestu, ki bi ga zmogla pričeti sooblikovati tako, da bi odseval realnost njegovih prebivalcev. Mesto je za to neprofilirano gmoto prišlekov tudi samo ostajalo odtujeni podaljšek systemskega aparata, v katerem mora pač vsak zase v svoji individualistični utelesitvi te grandiozne kolektivne ideje odigrati svojo vlogo za strojem – dejanskim in systemskim. Tako sta Maribor in delavec v njem ostajala vsaksebi, drug drugemu anonimna, reducirana na golo orodje za orodjem neke grandiozne ideje 'od drugod'. »Vsi ti priseljenci so bili hkrati tudi izkoreninjenci. Po svojem novem socialnem statusu niso bili več ne kmetje ne vaščani, pa tudi ne delavci s profilirano razredno zavestjo, kakršni so bili tisti, ki so se v dolgotrajnem,

mučnem družbenem procesu oblikovali pred vojno. Vsi ti iz dneva v dan številnejši prišleki so bili pač to, kar označujemo z besedo polproletariat, se pravi zares le delovna sila. Ker pa je v komunistični družbi za delavce, takšne in drugačne, v celoti skrbela in mislila 'avantgarda delavskega razreda', komunistična partija na oblasti, ni imela vsa ta polproletarska delovna sila nikakršne možnosti, da bi sčasoma dozorela in prerasla v proletariat. Vsi ti Slovenjegoričani, Pohorci, Polanci, Prleki itn., ki so komaj čakali na nedelje, praznike in dopuste, da so lahko pobegnili iz mesta nazaj na podeželje, k staršem, stricem in tetam, na svoje krpe zemlje s skromnimi in pozneje vse večjimi, vse bolj kičasto razkošnimi vikend hišicami in hišami, so bili torej že vnaprej 'obsojeni', da polproletarska delovna sila za zmeraj ostanejo« (prav tam).

Problem kolektivno, razredno in programsko nezainteresiranih polproletarcev Brvar združi z orisom njihovega psihološkega profila, ki dokončno determinira prihodnost nastajajočega Maribor(čan)a kot meščana-in-mesta hedonistične letargičnosti, popolnoma neobremenjene z družbenim angažmajem in po drugi strani zgolj in izključno obremenjene z iskanjem narcisoidnih pobegov in strategij odtujitve zavoljo hedonističnega zaprtja v individualistično fantazmatskost. Brvar (2006: 97) nikakor ne varčuje z nožem, ko kleše poteze na psihološkem profilu Mariborčana: »Štajerec in z njim vred Mariborčan je pogosto čudno odsoten, sanjsko zapreden sam vase, latentno pasiven, statičen, v svoji statičnosti nerazumljivo brezbrizen, leno samozadosten in od tod malomaren, dražljivo površen, preveč popustljiv do sebe in drugih, pogosto anarhično razpuščen, pogosto apatičen, fatalistično vdan in zato zlahka vodljiv«. Civilna sfera kot sfera avtonomne in kritične meščanske misli se v taki kombinaciji zgodovinskih in psiholoških dejavnikov ni zmogla več oblikovati; oblikovanje kritične civilne sfere namreč predpostavlja zmožnost skupnosti, da se namesto parcialnim interesom instantnih zadovoljitev ter eskapističnim strategijam podredi kolektivnemu interesu v imenu skupnega dobrega. Na polproletariatu ponovno zgrajeni Maribor z izjemno poudarjeno tendenco po anonimnem individualističnem eskapizmu skozi uveljavljajočo se prakso potrošništva, pa je zmožni izvesti tovrstno podreditev kolektivnemu le na formalni ravni v smislu vestnega izvajanja komunističnega programa. In komunistični program je vzorno izvajal – paradoksalno – z nenasičeno željo po potrošništvu, po kupovanju nadomestnih objektov za bolečo anonimnost v lastnem popredmetenju. »Mariborski polproletariat, oropan možnosti zrelostnega prehoda v proletariat in obenem gnan od svoje hedonistično letargične narave, je v to masovno potrošniško drogiranje zapadel seveda takoj in ves. Kolikor bolj ponorelo je polnil supermarket, špecerije in gostinske lokale – tako doma kot v Lipnici, Gradcu in Trstu – kolikor bolj samozadovoljno je menjaval fičke, zastave, katrce, škode, kolikor bolj čezmerno – in brez okusa – je dograjeval svoje vikend hišice v hiše in pravcate graščine, kolikor bolj brezčutno je onesnaževal pohorske frate s pikniškim cmarjenjem mesa

in najrazličnejšo embalažo, kolikor bolj se je, skratka, zgubljal v mentaliteti ponudbe in povpraševanja, uporabnosti in koristi, vsesplošne reificiranosti in neskrupulozne manipulativnosti, toliko bolj se je sam lumpenproletariziral – lumpenproletariziral v državi 'delavskega samoupravljanja', ki se je tudi zaradi takšnih procesov sama v sebi vse bolj razkrajala« (Brvar, 2006: 98). In se tudi razkrojila. Z razpadom Socialistične federativne republike Jugoslavije je Maribor še tretjič ostal brez korenin, ki so tokrat poganjale v polproletarsko in – kot pravi Brvar – lumpenproletarsko prst. Od tu si Maribor ni več opomogel in ob izgubi korenin v tretje tudi izgubil potencial vsakršne identitetne transformacije v živo meščansko jedro. Brvar v svojem lucidno spisanem eseju zgodovinsko argumentira razloge za slepo identitetno pego, ki se je z Maistrovo obrambo severne meje pričela raztezati in se z razpadom Jugoslavije tudi docela raztegnila v svoji anonimnosti, poslušni tehnokratskosti in eskapistični samozadostnosti čez celotno kvadraturu Maribora in njegove okolice. Brvarjevo besedilo je bilo prvič objavljeno leta 1999.

Več kot desetletje kasneje se Mitja Čander, programski direktor Evropske prestolnice kulture (EPK) Maribor 2012, v svojem programskem orisu projekta vrne k Brvarjevemu eseju, ko govori o strategijah identitetne revitalizacije mesta in o še vedno obstoječih težavah Maribora v iskanju svoje lastne, tokrat postindustrijske identitete. Zato tudi razume pojav mesta kot pojav *sui generis* – kot specifično identitetno tvorbo – ki tvori znotraj projekta Maribor 2012 svoj lasten vsebinski segment. »Tretja določnica pojma EPK, lahko bi ji rekli posoda njenega udejanjenja, je mesto. Mesto ima v Evropi specifično tradicijo, povezano z urbano kulturo. Vprašati se moramo, kakšna je zgodba Maribora – in partnerskih mest – in kakšen je potencial prihodnosti. Maribor deli usodo mnogih postindustrijskih mest, ki mukoma iščejo novo identiteto.«

Linijo mestne identitete, v 20. stoletju kar trikrat radikalno prelomljeno, želi Čander obuditi prav na pogorišču izpraznjene zgodovine, ki ni zgolj prostor sterilne praznine, temveč predvsem prostor, ki še čaka, da se bo rodil. Čander zastavlja identitetno transformacijo Maribora prav na osnovi identitetne zareze kot odprtega prostora srečevališča in vznika novega, ki tvori prostor za dogodkovni potencial v subverzivnem potencialu kreativnega momenta, ki se naj uveljavi v formi simbioze človeškega in prostorskega Maribora na eni strani ter v formi simbioze med drugačnostjo, zrcaljeno v vsaki od obeh kategorij Maribora na drugi. Prav v dialoški kreativnosti in sobivanja vidi programski direktor Evropske prestolnice kulture Maribor 2012 možnost stičišča diskontinuitete s kontinuiteto ter tako tudi možnost (ponovne) gradnje mestne identitete. »Z identiteto mesta se je smiselno ukvarjati na kreativen način, izhajajoč iz zavesti, da mesto ni abstraktna zgodba, ampak preplet urbanih mitov in osebnih zgodb. Arheologijo urbane kulture je mogoče razumeti kot radoživ in kreativen odnos do

zgodbe mest. Zavest o preteklem je podlaga za sanje prihodnosti. Sporočilo mariborske preteklosti – in vsa partnerska mesta imajo tukaj posebne zgodbe - je predvsem identitetna zareza. Od tod lahko črpamo pogum za novo, tudi za utopično. Maribor je mesto nestanovitne identitete in s tem potencialno še bolj odprto za nove prakse, poglede in kreacije, seveda ob predpostavki, da je splošna mobilizacija dovolj učinkovita, da predrami pregovorno letargijo. Na ruševinah, na izpraznjenosti se lahko zgodijo res pomembni premiki k novim oblikam kreativnosti na eni in prostorov sobivanja na drugi strani.«

Projekt Mladibor kot eden od projektov pod okriljem EPK je tako poskus v smeri naselitve identitetne zareze Maribora z novo vsebino, ki ni namenjena zgolj temu, da raste med formalno-projektnim obdobjem, temveč tudi temu, da se razraste in preraste v nekaj Mariboru avtohtonega – da postane del novo nastajajoče identitete mesta. Mladibor gradi na mladih-kot-Mariboru v smislu uvajanja kreativnih praks in kritične refleksije v nove energije mesta, ki imajo potencial graditi mestno identiteto na teh temeljih naprej. Mladi v Mariboru potrebujejo orodje za nove prakse izraznosti, ki jim bodo pomagale v iskanju njihove lastne identitete. Identiteta mesta namreč ni nič drugega kot identiteta v njem živečih ljudi. In če slednji najdejo načine, da znajo misliti, čutiti in artikulirati same sebe, bodo s tem zmogli misliti, čutiti in artikulirati tudi prostor, v katerem obstajajo. Sposobnost samorefleksije in njene izraznosti je namreč vedno kreativen proces, ki daleč presega veččino ali znanje – je ključni del osebnostne in posledično tudi prostorsko-bivanjske strukture, ki rojeva igrivo inovacijo v sami srži vsakdanje realnosti. In pri kom drugem bi bilo bolje začeti s procesom tega učenja kot prav pri mladih v mestu, ki čaka, da se (znova) rodi?

3. MLADI (V MARIBORU) IN NJIHOVO VPRAŠANJE

Uvajati umetniške vsebine v življenje mladih ljudi predpostavlja poprejšnjo seznanitev s procesi, ki se trenutno neposredno dotikajo realnosti mladih. Kaj sploh pomeni biti mlad v teh časih? Tega vprašanja smo se lotili večplastno ter ga v tem poglavju želimo osvetliti ob očrtu relevantnih teorij na eni strani ter pregledu relevantnih raziskav o mladih na drugi. Ule in Miheljak (1995: 16) definirata mladost kot tranzicijski prostor, ki zajema več nivojev prehoda: (1) prehod od razpršene zavesti mladostnika k trdneje konstruirani podobi sebe v odnosu do socialnega okolja; (2) prehod od enostavnejših in omejenih vlog k bolj integralnim in kompleksnejšim vlogam; (3) prehod od šolskih/prostočasnih/potrošniško naravnanih aktivnosti k aktivnostim dela in zaposlitve; (4) prehod od finančne odvisnosti k neodvisnosti in avtonomnosti; (5) prehod od sprejemanja informacij in znanja k aplikaciji informacij in znanja; (6) prehod od pravno-politično nekompetentnega subjekta k politični polnoletnosti in k pravno odgovornemu subjektu. Večplastnost prehodnosti mladostniškega obdobja tako razkriva primarno identitetno nestabilnost mladostnika v celostni tranziciji, ki jo družba kot struktura vedno manj uspešno podpira s sistemskimi rešitvami za prehod v oblikovanje stabilne identitete. Namesto tega je tranzicijska nestabilnost postala neke vrste izredno dobičkonosna tržna niša, katere namen je zavlačevati z identitetnim dozorevanjem in namesto mostov prehoda graditi prodajno linijo izdelkov za večno trajajočo tranzicijo, ki generacijo mladih držijo v primežu fantazme o osebni izpopolnitvi, najvišje uvrščene vrednote v potrošniški družbi. Mladi tako v iskanju svojih resničnih korenin ruvajo tiste, ki jih kakorkoli priklepajo na njihov družbeni red, ki jih presega in s tem tudi umešča v nek časovno-prostorski kontinuum. »Konvencionalni simboli uspeha (dohodek, kariera, status) za mnoge mlade ljudi ne zapolnjujejo njihovih rastočih potreb po samonajdenju in samooblikovanju, njihove lakote po 'izpolnjenem življenju'. Posledica tega razvoja je, da se ljudje vedno bolj opazno zatekajo v labirint regresij samonegotovosti, samospraševanja, denimo: 'Kdo sem pravzaprav?', 'Kaj si v resnici želim?', 'Ali sem opažen/a, kaj naj storim, da bom (pri)ljubljen/a?' To spraševanje vodi k vedno novim odgovorom, ki jih v mnogih oblikah ponujajo trg ekspertov, modna industrija in religiozna gibanja. V iskanju samoizpolnitve mladi ljudje potujejo v vse kotičke sveta, puščajo se prešolati, se postijo, ukvarjajo z joggingom, spreminjajo telesno podobo in modne stile. Obsedeni z željo po samoizpolnitvi se trgajo od zemlje, da bi ugotovili, ali so njihove korenine resnično zdrave« (Miheljak, 2002: 72). Tako gonja po večnem samo-izumljanju identitete tvori past še posebej za mlade v sklopu potrošniškega vrednotnega sistema in z neskončno lahkostjo samo-izumljanja tudi nosi s seboj zgolj fantazmatski prestop v odraslost, po drugi strani pa tudi trenutna strukturna situacija v Sloveniji in Evropi postavlja mlade v največjo rizično skupino, ki ji je prestop v

odraslost izredno otežen. Poti 'zagotavljanja udobnega življenja' prejšnje generacije več ne delujejo, a se zaradi zapoznelega uvida nekoherentnosti med vrednotami starejše generacije in realnostjo današnje situacije še vedno izvajajo. Tako generacija staršev še vedno promovira vrednoto izobraževanja kot naložbeni papir v varno prihodnost, po drugi strani pa situacija na trgu dela priča o prav nasprotnem. Raziskava Mladina 2010 na primer navaja, da se je delež študentov v starostni skupini 19-24 let v desetletnem obdobju med letoma 2000 in 2010 povečal za kar 15 odstotnih točk (iz 38,5 % na 53,5 %), po drugi strani pa se je delež zaposlenih in samozaposlenih mladih v istem obdobju znižal iz 47,9 % na 32,8 %. V letu 2008 je bila Slovenija na prvem mestu med državami EU z ozirom na vključenost mladih med 15-24 let v redno izobraževanje (71 %), delež študirajoče mladine pa je bil v Sloveniji daleč najvišji med državami EU (Lavrič et al., 2010). Nesorazmerje med slovensko participacijo v izobraževalnem procesu, ki se uvršča na sam vrh držav članic Evropske unije na eni strani ter izredno tveganimi pogoji na trgu dela, s katerimi se Slovenija prav tako uvršča na sam vrh EU na drugi strani, bode v oči. Vse oblike prekernega dela so v Sloveniji standardna praksa, ki se dotika predvsem mladih, še neuvrščenih v strukturo, vedno bolj ponikajočo pred nestrukturiranim in zato tudi znatno bolj tveganim načinom delovnih razmerij. Tako raziskava navaja, da se je delež zaposlenih za nedoločen čas v desetletnem obdobju med 2000 in 2010 skoraj prepopolovil. »Mladi zaposleni v Sloveniji v primerjavi z mladimi zaposlenimi v EU prednjačijo, ko gre za izmensko, sobotno, nedeljsko in večerno delo, v longitudinalni perspektivi pa Slovenija pri zadnjih dveh zaposlitvah v 'asocialnem času' izkazuje trende, ki so nasprotni tistimi, ki jih je mogoče zaznati v gospodarsko najbolj razvitih državah EU« (Lavrič et al., 2010: 104). Bliskovit porast med vrstami študentov je viden tudi ob ugotovitvi raziskave, da je bil delež študirajoče populacije med 20. in 24. letom v Sloveniji približno dvakraten kot delež v Nemčiji in znatno višji od najbolj razvitih članic EU iz nordijske skupine. Nekoherentnost med visoko participacijo v izobraževalnih sistemih ter trgom dela sicer res kaže na strukturno zagato, obenem pa enako pomembno tudi postavlja pod vprašaj samo naravo znanja kot ene najvišje uvrščenih vrednot v naši družbi. Trend kopičenja izobrazbe na eni strani ter ekonomskega stanja Slovenije na drugi tako morda govori o zgrešenem dojemljanju znanja kot vstopnice na srednje-meščanski vlak, ki po peronu še ni razposlal okrožnice, da ne vozi več. V tem oziru je promocija življenjskega stila, ki ga kupi diploma le še odsev nekega drugega sveta, ki ga starši povečini ne izkušajo več, njihovi otroci pa vstopajo v ta metanarativ opeharjeni. Morda nam omenjeno nesorazmerje lahko ponuja iztočnico za razmislek o tem, ali kot družba resnično želimo razumeti znanje kot objekt v verigi potrošniške menjave, ki samo na sebi nima nobene vrednosti? Izogniti se instrumentalizaciji znanja je zato temeljna ideja projekta Mladibor, ki z uvajanjem sodobnejših umetniških vsebin in praks cilja na uvajanje razumevanja znanja kot vrednote, ki se zoperstavlja vstopu v cikel blagovne menjave in tako ponuja mladim 'utopični' prostor za refleksijo

skozi inovativne forme izraznosti. Projekt tako vzpostavlja neformalno dimenzijo znanja kot tisto, ki ni in ne sme postati dobrina potrošnje ter s tem mladih (in Maribora) zapirati v hermetični krog kalkulativno-aplikativne logike; nasprotno, narava znanja, ki jo promovira projekt Mladibor, je neposredno vezana z izkustvenim in vsakdanjim življenjem skozi nudenje strukturne opore mladim za njihovo lastno izraznost. Kot tak projekt stoji na sredini med intimno izkustvenostjo in družbeno angažiranostjo ter z uvajanjem strukturnih pogojev za interaktivni dialog med enim in drugim ponuja gradnike za opolnomočenje mladih kot avtonomnih subjektov, ki niso del blagovne menjave, temveč njen interpret. Po navedbah raziskav mladi nikakor niso nedovzetni za neformalno pridobivanje znanja, ki je že po svoji naravi manj aplikativno v krogotoku blagovnih menjav in zato tudi manj instrumentalno. Raziskava Mladina 2010 navaja, da je dobra petina (22,5 %) respondentov odgovorila na vprašanje o zaznavi lastnih potreb po alternativnih oblikah izobraževanja in na ta način izkazala zanj interes; dobrih 92 % jih na primer meni, da se bodo v prihodnosti udeleževali neformalnih oblik izobraževanja (Lavrič et al., 2010).

Poleg kategorije neformalnega izobraževanja je potrebno omeniti tudi kategorijo prostega časa v postmoderni družbi in načine njegovega preživljanja med mladimi. Na prosti čas nekateri avtorji vežejo že skoraj izključnost kreativnega udejstvovanja subjekta in mu s tem namesto marginalne vloge podeljujejo temeljni moment človekovega samo-udejanjanja. Tomc (1989: 31) tako pravi, da »prosti čas ni več zgolj čas, ko se ne dela. Vse bolj je edini družbeni prostor, ki še omogoča kreativno delovanje.« Prosti čas za mladostnike v njihovem tranzicijskem obdobju je še toliko bolj pomemben, ker omogoča neprisiljeno iskanje lastnih zmožnosti, hotenj, meja in sanj, kar je v svojem jedru kreativni proces, ki tudi ob trdni identitetni strukturi odraslega nikoli ne zamre. »Mladost vtisne svoj pečat odraščajočemu posamezniku oziroma posameznici, ko jo le ta sprejme in ovrednoti. Če na primer nekdo doživlja in razume mladost kot dobo samih omejitev, potem bo vse svoje upe polagal v čim hitrejšo slovo od mladosti. Pri tem pa bo zanemaril pozitivne izkušnje mladosti, kar bo zoževalo njegov oziroma njen osebni razvoj. Nasprotno pa bo posameznik/ca, ki ima možnost, da doživlja in razume svojo mladost kot čas za pridobivanje raznolikih izkustev, doživljal/a mladost kot avtonomno obdobje, ki ima svoj pozitivni smisel sama v sebi in zato bo želel/a podaljševati to obdobje. Doživljanje mladosti se vgradi v osebno strukturo tudi tako, da posameznik/ca tudi kot odrasel človek ravno s svojim spominskim in fantazijskim vračanjem v mladost črpa moč za svojo imaginacijo in kreativnost« (Ule, 1996: 76). In prav prosti čas je tista temeljna komponenta v razvoju mladostnika, ki mu omogoča proces kreativnega raziskovanja njega samega, skozi katerega se slednji uči ustvarjalnosti v odnosu do svoje lastne izkustvene realnosti. Predvsem strukturirane prostočasne dejavnosti (ki so večplastno sistemsko regulirane) imajo po navedbah avtorjev ugoden vpliv na

psihosocialni razvoj mladostnika, še posebej tiste, ki se izvajajo v okvirih šole (Prelow in Loukas, 2003; Chambers in Schreiber, 2004; Dunn et al., 2004; Darling, 2005). Učenci, vključeni v znotrajšolske dejavnosti naj bi v skladu z raziskavami imeli »višjo povprečno oceno, manjše tveganje nedokončanja šolanja, manj pogosto izostajajo od pouka, nižjo stopnjo šolske deviantnosti, tovrstna osnovnošolska participacija pa tudi pozitivno napoveduje nadaljevanje šolanja na fakulteti« (Lavrič et al., 2010: 202). Projekt Mladibor gradi prav na pozitivnih aspektih, ki jih za učene in dijake prinašajo te t.i. mehkejše vsebine v okviru šole ter išče pot k bolj odprtemu tipu šole prav na osnovi kreativnosti kot ključne dejavnosti zdravega posameznika in zdravega okolja; koncept kreativnosti zato projekt Mladibor demistificira in ga – namesto v elitno kulturno sfero – postavlja v samo središče vsakdanjega življenja, v odnose med posamezniki, v razumevanje posamezniku lastnih vzgibov, želja in odzivov, v reševanje banalnih problemov in v nek splošni nazor temeljne zavezanosti življenju. Zato smo se odločili graditi na sodobni umetnosti kot polju izraznosti vsakdanjega doživljanja sodobnih realnosti ter povezati akterje sodobne umetnosti na eni strani ter šole na drugi. Poučevanje umetniških vsebin na šolah je načeloma precej togo in skoraj v celoti zavezano monopolu elitne kulture, ki za mlade v danem trenutku ni toliko relevantna in načeloma tudi ne zmore nuditi izraznih kanalov mladim za komuniciranje njihove lastne izkušnje. Sodobna umetnost – kot jo razumemo snovalci projekta Mladibor – se nikakor ne postavlja ofenzivno naproti kulturni dediščini institucionalne kulture v boju za kulturno hegemonijo, jo pa dopolnjuje in s tem dopolnjuje ter razširja tudi sam pojem kulturnega. V tem smislu so prakse sodobne umetnosti izmuzljivo polje prav zaradi svoje odprtosti v iskanju pomenov in zavezanosti k sozvočjem rizomatske hkratnosti in prekrivanja, ki se na nek način zoperstavljajo formalnemu sistemu podajanja znanja, ki gradi na nedvoumnosti, dejstvih in preverljivosti ter ohranja dominacijo singularnega pomena. Zato Mladibor gradi prav na stapljanju dveh struktur – pedagoške in umetniške – v želji po vzajemnem plemenitenju in rahljanju rigidnosti formalne izobraževalne strukture v smeri uvajanja ustvarjalnejših pristopov k samemu modusu bivanja. S tako zasnovanim pol-strukturiranim izobraževanjem ciljamo tudi na integracijo mladih v kreativnejše in aktivnejše preživljanje prostega časa, ki v postmodernejši družbi sicer skriva kar nekaj pasti za mlade.

Kuharjeva (2007) definira sledeča tveganja v odnosu do prostočasnih aktivnosti: (1) prevlada medijsko usmerjenih in potrošniško oblikovanih pasivnih, neaktivnih prostočasnih vzorcev (spodbujanje prostočasnih dejavnosti, ki so neselektivne in pasivne narave – gledanje televizije, branje trivialne literature, nakupovanje, itd.); (2) komercializacija prostočasnih aktivnosti ustvarja neenakosti in izključenosti (to vprašanje se dotika tematike vključenosti/izključenosti v neko sfero prostočasne akcije glede na obstoječe materialne pogoje posameznika); (3) vse več mladih se v

prostem času zateka v individualno zasebnost svoje družine, kar je problematično za mlade, ki eksistencialnih, emocionalnih in drugih družinskih opor nimajo na razpolago; (4) vse večji poudarek na strateški "izrabi" prostega časa za nabiranje kompetenc, certifikatov, namensko oblikovanje telesa itd. prispeva k večjim obremenitvam in dodatnemu stresu; (5) brezposelni in učno neuspešni mladi svoj čas pogosteje preživljajo pasivno, kar ne vodi do kreativnega soočanja s problemi. Iz raziskav mladine v Sloveniji je razvidno, da prevladujejo načeloma dejavnosti pasivnega značaja z izjemo športnih dejavnosti, saj se v prostem času mladi najpogosteje družijo s prijatelji ali partnerji, poslušajo glasbo in gledajo televizijo ter se ukvarjajo s športom in računalnikom (Ule in Miheljak, 1995; Ule, 1996; Ule in Kuhar, 2002). Raziskava Mladina 2010 tako na primer navaja, da se mladi povprečno 104 minute dnevno družijo s partnerjem/ko, 97 minut se ukvarjajo z računalnikom, 91 minut poslušajo glasbo, 90 minut pa se družijo s prijatelji in vrstniki. Dobro uro na dan porabijo za obiskovanje lokalov oz. diskov in zabav, približno enako pogosto pa tudi lenarijo. Zabavno-razvedrilne vsebine na televiziji spremljajo 47 minut dnevno, približno toliko pa se tudi pripravljajo na šolo. Raziskava MOL (Gril et al., 2004) navaja, da neorganiziran prosti čas dve tretjini osnovnošolcev preživlja pasivno ob poslušanju glasbe in gledanju TV. Približno polovica jih ta čas preživlja s prijatelji ali v rekreativnem športu (npr. tek, rolanje, kolesarjenje). Malo manj kot četrtina osnovnošolcev prosti čas preživi za računalnikom, ob igrah ali resnem delu. Več kot tretjina srednješolcev v neorganiziranem prostem času gleda TV. Približno enako se jih družijo s prijatelji. Nekoliko manj kot petina jih v prostem času posluša glasbo, enako se jih tudi igra računalniške ali video igre. Raziskava MOL (Gril et al., 2004) obenem tudi navaja, da si dve tretjini osnovnošolcev želita imeti več organiziranih dejavnosti v svojem prostem času, podobno razmerje je tudi med srednješolci. S tako prevladujočim pasivnim preživljanjem prostega časa in zdrsom v lastno asocialno intimo kot ga zasledujejo raziskave pa lahko povežemo tudi trend nižanja družbenega angažmaja mladih, kar je zaskrbljujoče s stališča družbe kot celostnega organizma zaradi rahljanja socialnih vezi in medgeneracijske ter medrazredne solidarnosti. Problem individualiziranih liberalnih demokracij s potrošniško logiko se namreč kaže prav v zmanjšani državljanski participaciji mladih na eni strani ter njihovem zapiranju v individualistične svetove zadovoljevanja želje na drugi. Tako raziskava Mladina 2010 (Lavrič et al., 2010) ugotavlja, da od 1995 naprej slovenska mladina v primerjavi z evropskim vrstniki kaže občutno manj zanimanja za politiko in ji pripisuje najnižji pomen v svojem življenju v primerjavo z vsemi državami EU. Ob tem gre poudariti, da se mladi očitno čutijo nekompetentne v sferi politično angažiranega družbenega delovanja (le 14 % jih po navedbah raziskave meni, da se razumejo na politiko), kar govori o kronični odtujenosti mladega državljanca od njegove države in s tem tudi od procesov odločanja. Simptom mariborskega manka identitete je – kot smo lahko videli zgoraj – vezan prav na zgodovinsko nizek angažma meščanov do njihovega mesta. Zato projekt

Mladibor ne cilja zgolj na uvajanje manjkajočih kulturno-umetniških vsebin, temveč skuša to prakso vzpostavljati v mnogo širšem kontekstu gradnje kolektivne identitete in družbene participacije mladih kot nosilcev novih družbenih vezi, ki jih je za dobrobit celote potrebno vzdrževati in razvijati z visoko stopnjo angažmaja. Ob tem je vredno omeniti še eno zanimivo ugotovitev raziskave Mladina 2010, ki govori o tem, da mladi sicer res dojemajo njihovo zmožnost participacije v klasičnem smislu preko političnega sistema kot izredno nizko, vendar obenem vidijo možnost družbenih sprememb v drugih, manj konvencionalnih praksah in prostorih družbene angažiranosti, ki niso tipično politične narave, imajo pa politične posledice. Leta 1986 je kar 63,2 odstotka mladih menilo, da imajo mladi 'zelo majhen' ali 'majhen' vpliv 'na družbene spremembe, ki se bodo zgodile v njihovi prihodnosti', leta 2010 pa je bilo takšnih le še 16,4 odstotka (Lavrič et al., 2010). Ta izredno zanimiva ugotovitev raziskave torej govori o tem, da je smiselno razmišljati o spodbujanju družbene participacije mladih skozi intermediarne strukture, ki se pozicionirajo na razpotju med intimnim in družbenim ter s tem omogočajo prehajanje ene sfere v drugo ter po drugi strani tudi kritično refleksijo ene sfere skozi oči druge.

Maribor je, kot smo že nakazali v prejšnjem poglavju, zgodovinsko specifično mesto: namesto okrog vsebine je namreč strukturirano okrog nekega temeljnega manka, ki se zrcali tudi v vsakdanji prostočasni realnosti mladih Mariborčanov. O tem priča tudi poročilo iz okrogle mize o problematiki mladih v občini Maribor, ki je potekala pod okriljem projekta ZaVedno mladi 2. junija 2010 v prostorih 2. gimnazije Maribor in združila v posvetu predstavnike mestnih oblasti, mladinske delavce in zastopnike mladih. Posvet so na okrogli mizi vsebinsko delili v dve problematiki, ena je bila vandalizem, druga pa preživljanje prostega časa mladih. Slednja se po sklepu navzočih na okrogli mizi zrcali predvsem v dveh segmentih: primanjkuje (1) programov za mlade – še posebej alternativnih – ki bi združevali interese vseh skupin mladih ter s tem izkazovali zavezanost sodobnosti. V tem problemskem sklopu je omenjeno tudi pomanjkljivo povezovanje med samimi organizatorji mladinskih programov na eni strani ter organizatorji teh programov in mestnimi oblastmi na drugi. Razgovor v okviru okrogle mize je izpostavil tudi problem pomanjkljive samoiniciativnosti in samoorganiziranja mladih v obstoječe aktivnosti zaradi asocialnih vzorcev preživljanja prostega časa (računalnik in televizija), poleg tega pa so na okrogli mizi ta problem tudi razširili na 'zaslužkarje', ki mladini ne nudijo ničesar vsebinskega, le »zabavo z alkoholom, nato pa jih postavijo pred vrata«. Poleg tega so se prisotni strinjali tudi glede tega, da (2) je obstoječa infrastruktura za izvajanje programov »zastarana, neprimerna, poškodovana ali pa je lokacija neprimerna (spalni deli mesta)«. Mladi si po mnenju prisotnih na posvetu želijo poleg izboljšanja pogojev obstoječe infrastrukture predvsem »'klasični' mladinski center, nekomercialni prostor za mlade umetnike.« Zanimivo, problem

pomanjkanja primernih lokacij za mlade v svoji raziskavi izpostavlja tudi MOL (2003): »Iz navedenega lahko sklepamo, da je za precejšen delež mladostnikov v Ljubljani (za dve tretjini osnovnošolcev in skoraj polovico srednješolcev) ulica vsakodnevna, pogosto tudi edina, izbira za druženje v prostem času. Tam so prepuščeni samim sebi, izven ustreznega nadzora in spodbud odraslih, kar predstavlja rizičen dejavnik za razvoj disocialnega vedenja med mladostniki.« V Delovem članku (6. junija 2012) izpod peresa Roberta Galuna, ki je strukturiran kot nekakšno terensko poročilo s kvalitativno raziskovalno metodo, lahko beremo o odzivih mladih na Maribor, ki si želijo predvsem ulične kulture. »Slabost našega mesta je, da je – mrtvo«, pravi v članku študent Peter Antolin, kar je na nek način že Brvarjeva opazka v luči kompleksne zgodovinske analize mesta v 20. stoletju. Morda še najzgovornejšo izjavo v sklopu tega novinarskega prispevka poda študentka Ana Stamenković: »Poglejte, kako je v Mariboru razgibano v času volitev. Postavijo odre, ljudje se zberejo in plešejo pri odru. Zakaj tega ne naredijo, ko ni volitev, ko ni posebnih dogodkov, ali pa vsaj izkoristijo poletje in jesen? Zaviramo ustvarjalnost v mestu, omejeni smo. Če bi začela plesati v mestu, bi me ljudje gledali, kot da sem malo nora.«

Maribor kot mesto, katerega (urbana) identiteta še zmeraj čaka, da se v polnosti rodi, se v postindustrijskem identitetnem vrtincu komaj pričinja sramežljivo odpirati sodobnejšim kulturnim praksam, ki mislijo subjekt in kolektiv skozi komponente urbanega izkustva. Urbana kultura v smislu inovativnih praks izraznosti, ki se nemalokrat zoperstavlja elitizaciji umetnosti in imajo skupni imenovalc v izkustvenem dometu posameznika kot socializacijski inštrument njegove kontemplacije, je v Mariboru še zmeraj nezadostno prisotna. Namesto tega ima Maribor močne tradicionalno-socializacijske institucije, ki pa so namenjene bolj potrjevanju kot preizpraševanju kulturnih hegemonij in struktur moči, s čimer pa prihaja do oženja možnosti kulturne heterogenosti in diverzifikacije oblik bivanjskosti. Z drugimi besedami, vzpostavljanje možnosti za obstanek 'razlike' pomeni tudi vzpostavljanje možnosti za bogastvo sobivanja in kvaliteto bivanja, ta 'razlika' pa v praksi načeloma pomeni vpeljevanje alternativnih kulturnih struktur poleg klasične linije. Tradicija alternativne kulture Mariboru nikakor ni povsem tuja, a je zgodovinsko izgubila svoj pomemben del z zaprtjem MKC-ja, ki je bil najbolj prepoznavna institucija mladinske alternativne kulture v Mariboru. Prostore kluba je leta 1995 pričela Univerza v Mariboru preurejati v Rektorat, delovanje MKC-ja pa je postalo gostujoče narave. Zaradi pomanjkanja prostorov in predvsem zaradi razdrobljenosti alternativne mladinske scene v Mariboru so mladi pripadniki alternativne kulture ustanovili Magdalensko mrežo in sredi devetdesetih zasedli prostore bivše vojaške pekarnice. Danes jasno profilirana z dinamično mrežo aktivnosti, se Pekarna Magdalenske mreže definira v sklopu svojih poslanstev in ciljev z naslednjimi besedami: »PMM izpostavljam kot neprofitno organizacijo civilne

družbe, ki povezuje civilne neformalne iniciative in kulturno- umetniške pobude, za katere so značilne nove oblike in načini dela, horizontalna organizacijska struktura ter so odprte za participacijo. Obenem nas definirata dinamičnost in fleksibilnost, delovanje v in za skupnost, hitro odzivanje na aktualni družbeni trenutek ter profesionalnost na eni in entuziazem ter prostovoljno delo na drugi strani. Temeljni smoter našega delovanja je družbena ozaveščenost kot orientacija k oblikovanju in tematiziranju relevantnih družbenih tematik , aktivizmu in iskanju odgovorov na akutne in aktualne probleme življenja ter sobivanja na splošno – rezoniranje je pač temeljni pogoj delovanja demokratične družbe.« Pekarni kot eni redkih nosilk alternativnih form izraznosti v Mariboru je uspelo zaživeti in preživeti v duhu razlike in različnosti, profilirala se je v vsestransko nedrje emancipatorno/kritično/kulturnih vsebin ter s tem zapolnila veliko zev v Mariboru. Poleg Pekarne je morda še vredno omeniti dve instituciji, ki gojita spekter alternativne/urbane prakse ter s tem uvajata nek koncept drugosti/ drugačnosti v mariborski kulturni in življenjski prostor. Prva od njiju je multimedijski center Kibla, ki se ukvarja predvsem z multimedijsko umetnostjo in kulturo, ter v svojem kibernetičnem značaju združuje več praks kulturno-informativnega angažmaja, ki so po svoji naravi multimedijske in intermedijske. Kibla označuje svoje poslanstvo s sledečimi besedami: »Kibla je že od vsega začetka v procesu intermedializacije in digitalizacije kulture in umetnosti. Intenzivno spodbujamo eksperimentalne in specifične projekte na področju intermedije, vpeljujemo kreativno in praktično rabo sofisticiranih tehnologij na področju kulture, katere končni (in hkrati utopični) cilj je funkcionalna podpora delujočim mrežam, ki digitalizirajo, prezentirajo in decentralizirajo kulturno Slovenijo in Evropo. Tako tudi razumemo prihodnost in projekt Slovenija 2012 – Evropska prestolnica kulture.« Druga od omenjenih institucij urbane alternative kulture je Zavod Udarnik, ki z revitalizacijo prostorov Kina Udarnik vnaša v Maribor nov veter predvsem na področju filmske umetnosti. V Kinu Udarnik so o samih sebi zastavili sledečo identitetno formulacijo: »Navdihuje nas pomanjkanje raznovrstne, urbane, moderne, kakovostne kulturne ponudbe in produkcije v drugem največjem slovenskem mestu, ki kot univerzitetno mesto in bodoča evropska prestolnica kulture potrebuje več kot zgolj institucionalizirano in komercialno kulturo. (...) Udarnik bo kot neodvisni center kulturne produkcije ponudil kakovostno alternativo trenutno prevladujoči pop-kulturni in visoko-kulturni produkciji ter odprl vrata številnim lokalnim in mednarodnim umetnikom. S svojim širokim spektrom raznovrstne kulturne ponudbe in povezovanjem med posameznimi smermi bo omogočen nastanek popolnoma novih idej in del. Udarnik želi povezati neodvisno kulturno v Mariboru in v ta kulturni prostor prinesiti nove kulturne vsebine, ustvarjanje in manifestacijo ustvarjenega pa približati vsakdanjim potrebam ljudi. Z vzpostavitvijo multifunkcionalnega prostora bi Mariborčankam in Mariborčanom omogočili dostop do kulturnega in umetniškega programa, ki jim je danes nedosegljiv; kulturnim iniciativam, strokovnjakom, ljubiteljem pa dostop do prostora za

ustvarjanje, prikazovanje lastnega dela, izmenjavo praks in izkušenj ter druženje.« In res imajo vse tri od omenjenih ponudnic alternativne kulture vsaka svoje pomembno vsebinsko mesto znotraj mariborskega identitetnega reza. Poleg njih še nekaj posameznih akterjev tu in tam organizira kulturne aktivnosti, ob čemer pa ostaja dejstvo, da nobena od teh institucij vključno z zgoraj izrecno imenovanimi ne nudi celostnega spektra sodobnih umetnosti in kreativnih izraznih praks za mladino v organiziranem in kontinuiranem kontekstu, ki bi spodbujal intimno refleksijo in družbeni angažma skozi participacijo. V Mariboru primanjkuje institucionalna praksa, ki bi poleg že obstoječih žanrov in področij alternativne kulture mobilizirale mlade v kreativnejši način preživljanja prostega časa skozi učenje novih form izraznosti in refleksije tako v osebni kot tudi javni smisli. Projekt Mladibor tako gradi to 'utopično' mesto mladih na 'utopični' ideji novega Maribora – mlajšega v smislu kreativnega družbenega angažmaja mladih, mlajšega v smislu inovativne igrivosti znotraj problemskih sklopov, mlajšega v smislu poslušanja in slišanja 'drugega' ... in ne nazadnje: mlajšega po srcu.

4. ANALIZA RAZISKAVE

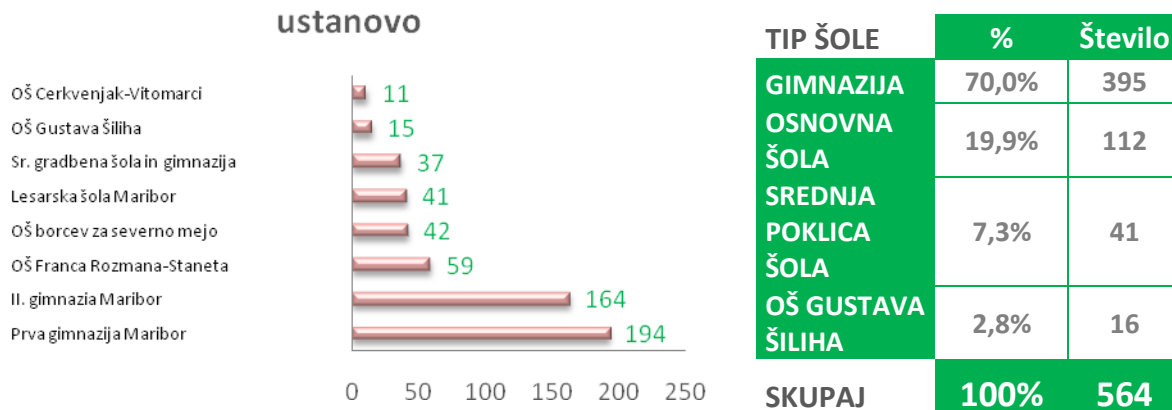
Izvedba in vzorec

Anketo v sklopu projekta Mladibor smo izvajali v drugi polovici junija 2011 v osmih različnih izobraževalnih institucijah v Mariboru in njegovi okolici med 7. razredi osnovnih šol ter 2. letniki srednjih šol. Skupno je bilo anketiranih **564 učencev in dijakov**, od tega **277 moških in 287 žensk**. Anketa je bila izvedena delno elektronsko, delno pisno.

VZOREC	SKUPAJ	MOŠKI	ŽENSKÉ
PRVA GIMNAZIJA MARIBOR	194	60 (30,9%)	134 (69,1%)
II. GIMNAZIJA MARIBOR	164	72 (43,9%)	92 (56,1%)
OŠ FRANCA ROZMANA-STANETA	59	29 (49,2%)	30 (50,8%)
OŠ BORCEV ZA SEVERNO MEJO	42	21 (50,0%)	21 (50,0%)
LESARSKA ŠOLA MARIBOR	41	41 (100%)	0 (0,0%)
SR. GRADBENA ŠOLA IN GIMNAZIJA MB	37	28 (75,7%)	9 (24,3%)
OŠ GUSTAVA ŠILIIHA	15	15 (93,8%)	1 (6,3%)
OŠ CERKVENJAK - VITOMARCI	11	11 (100%)	0 (0,0%)
SKUPAJ ANKETIRANIH	564	277 (49,1%)	287 (50,9%)

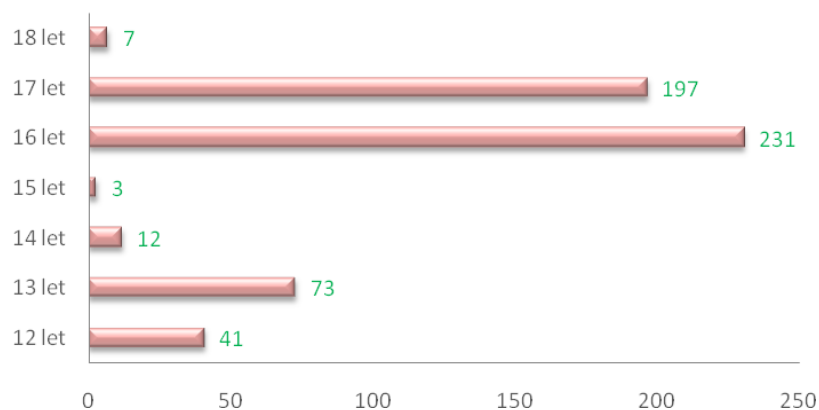
Glede na tip šole (v kolikor delimo sodelujoče šole na osnovno šolo, gimnazijo, srednjo poklicno šolo in OŠ Gustava Šiliha kot šolo za otroke s posebnimi potrebami), struktura sodelujočih sestoji iz **70 %** participacije **gimnazijcev**, **19,9 %** participacije **osnovnošolcev**, **7,3 %** participacije **dijakov poklicne šole** ter **2,8 %** participacije **učencev s posebnimi potrebami**.

Participacija glede na izobraževalno ustanovo

Medtem ko smo na OŠ borcev za severno mejo ter na OŠ Franca Rozmana-Staneta uspeli anketirati veliko večino 7. razredov, pa je na OŠ Cerkevjak – Vitomarci bilo zaradi logističnih razlogov mogoče anketirati le učence moškega spola obeh paralelk. Na OŠ Gustava Šiliha smo zaradi majhnosti razredov v vzorec vključili tudi učence 8. razredov.

Starostna struktura

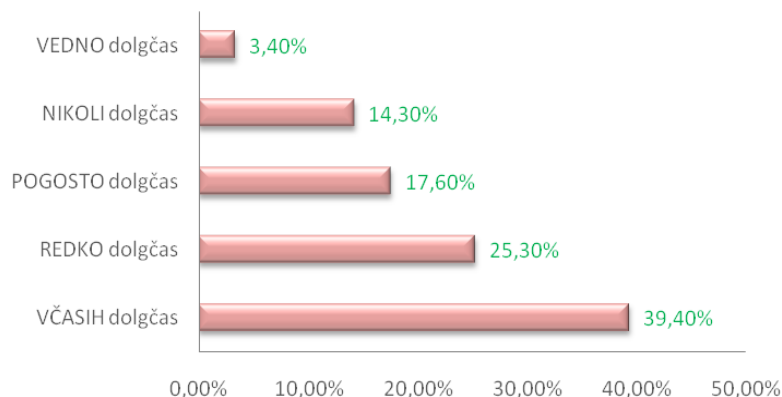
Starost	Anketiranih
12 let	41
13 let	73
14 let	12
15 let	3
16 let	231
17 let	197
18 let	7

Starostni razpon anketiranih je med 12 in 18 let. V skladu s povečanim vzorcem gimnazijcev sta zato najbolj zastopani starosti 16 let (231 anketiranih) in 17 let (197 anketiranih), sledi delež 13-letnikov (73 anketiranih), nato 12-letnikov (41 anketiranih) in 14-letnikov (12 anketiranih) ter 18-letnikov (7 anketiranih), najmanjši pa je delež 15-letnikov (3 anketirani).

Preživljanje prostega časa mladih v Mariboru

Anketa vsebuje sklop vprašanj, ki se nanašajo na doživljanje dinamike prostega časa mladih v Mariboru, njegove interesne aktivnosti in vsebine. Ta vsebinski okvir ankete je namenjen ugotavljanju trenutnega stanja angažiranosti mladih v odnosu do svoje realnosti in interesnih vsebin, ki jih v prostem času izvajajo. Vprašanje o tem, kako pogosto čutijo mladi v Mariboru dolgčas cilja na percepcijo mladih o polnosti oziroma praznosti njihovega prostega časa.

V Mariboru je mladim...

PERCEPCIJA INTERESNIH AKTIVNOSTI

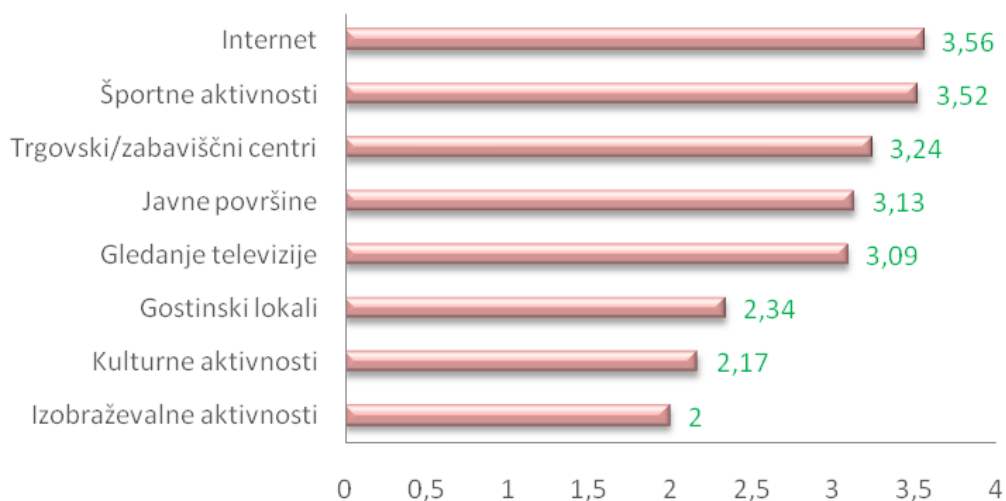
	%	Število
VČASIH dolgčas	39,4%	80
REDKO dolgčas	25,3%	141
POGOSTO dolgčas	17,6%	220
NIKOLI dolgčas	14,3%	98
VEDNO dolgčas	3,4%	19

Mladi doživljajo svojo izkustveno realnost kot precej interesno polno; medtem ko je kar 40 % anketiranih v Mariboru včasih dolgčas, pa ima po drugi strani pol interesnega preživljanja časa premoč nad polom doživljanja dolgčasa (3,40 % anketirancem je v Mariboru vedno dolgčas, 14,30 % pa v Mariboru ni nikoli dolgčas). Evaluacijo teh podatkov je zanimivo postaviti ob bok vsebini/področju preživljanja prostega časa, ki izrazito teži k instantnemu ugodju, potrošništvu in k minimalni strukturiranosti.

PODROČJE PROSTOČASNE AKTIVNOSTI	Nikoli - 1	2	3	4	Zmeraj - 5	Srednja vrednost
Športne aktivnosti	5.2% (29)	15.5% (86)	25.5% (142)	30.0% (167)	23.7% (132)	3,52
Internet	2.0% (11)	12.6% (70)	32.2% (179)	34.4% (191)	18.9% (105)	3,56
Gostinski lokali	27.0% (150)	34.2% (190)	22.3% (124)	11.0% (61)	5.6% (31)	2,34
Javne površine	5.2% (29)	22.1% (123)	36.5% (203)	26.6% (148)	9.5% (53)	3,13
Izobraževalne aktivnosti						2,00
Kulturne aktivnosti	39.7% (221)	34.5% (192)	15.5% (86)	6.1% (34)	4.1% (23)	2,17
Trgovski/zabaviščni centri	31.7% (176)	35.8% (199)	20.1% (112)	8.3% (46)	4.1% (23)	2,17
Gledanje televizije	5.4% (30)	22.3% (124)	26.8% (149)	33.5% (186)	12.1% (67)	3,24
	7.7% (43)	24.8% (138)	30.8% (171)	24.3% (135)	12.4% (69)	3,09

Mladi preživljajo povečini svoj prosti čas na internetu, ob športnih aktivnostih, v trgovskih in zabaviščnih centrih ter na javnih površinah kot so ulica ali park. Gre za aktivnosti, ki z možno izjemo športnega udejstvovanja (za katerega ni definirano, ali poteka v obliki organiziranih krožkov ali na vsakokratno samoiniciativno pobudo posameznikov) sugerirajo preživljanje časa na osnovi principa instantnega ugodja ter obenem tudi izkazujejo potezo individualnosti in podrejanja aktivnosti posameznika njegovi želji. Podrejanje posameznika kolektivu v obliki organiziranega preživljanja prostega časa v kreativnem proizvodstvu neke nove entitete skozi sistematično osvajanje veščin (izobraževalne ali kulturne aktivnosti) je izrazito manj zastopano. Tako ima na primer internet enkrat večjo zastopnost kot udeležba v izobraževalnih ali kulturnih aktivnostih.

Področje prostočasne aktivnosti

Ob tem je morda pomenljiv precej visok odstotek anketiranih, ki preživljajo svoj prosti čas na javnih površinah kot so ulica in park. Javne površine so po svoji naravi izrazito fluidne in odprte, v konstantnem pretoku in živosti, ki uhaja tako nadzorovanim in zaprtim strukturam komercialnih zabaviščnih in trgovskih centrov kot tudi vsebinski izpraznjenosti neusmerjenega gledanja televizije, deskanja po spletu ali brezciljnemu posedanju v barih. Iz tega stališča je mogoče na to veliko skupino anketirancev gledati kot na potencialno gnetljivo maso, ki je morda dojemljiva za premik iz fluidnosti javnega prostora v fluidnost organiziranih oblik kreativne izkušnje. Ob tem se je potrebno zavedati, da je - v kolikor govorimo o oblikovanju te »fluidne« mase in vzamemo v obzir neuspešnost dosedanjih pristopov k integraciji mladih v izobraževalno-kulturno neformalno udejstvovanje – potrebno razmišljati o novih, fleksibilnejših in modernejših pristopih k ponujanju vsebin za kreativno udejstvovanje.

Participacija mladih v kulturnih dejavnostih

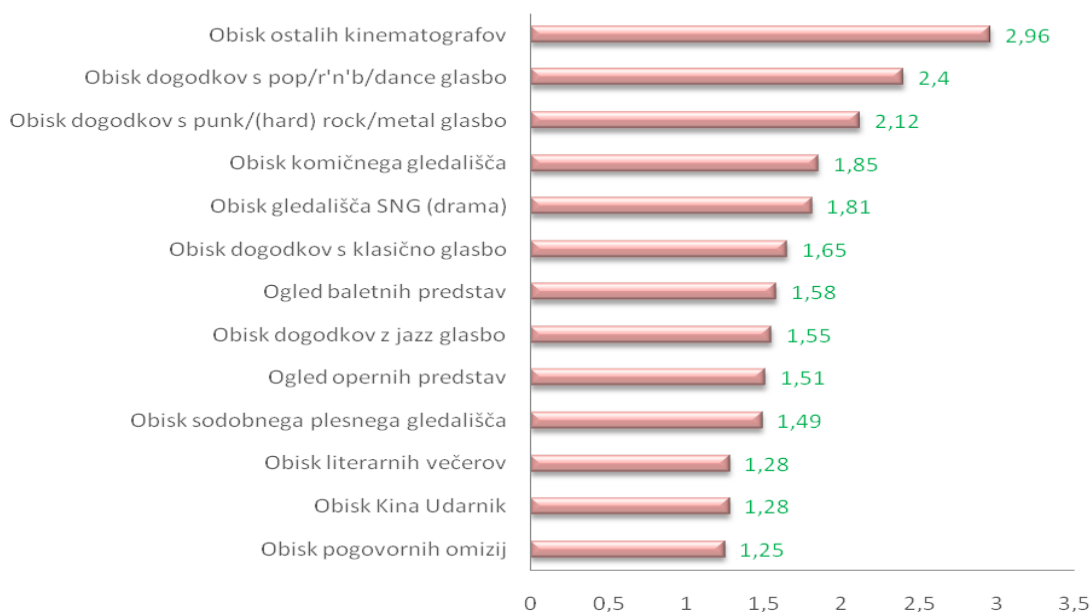
Sledeči sklop vprašanj je ciljno namenjen ugotavljanju vrste in pogostosti kulturne dejavnosti oz. dogodkov, ki se jim mladi izpostavljajo. Razpon dogodkov, med katerimi so lahko izbirali, je obsegal široko polje možnosti, od pop koncertov do sodobnega plesnega gledališča. Princip ocenjevanja je bil tudi tokrat zasnovan na oceni od 1-5 za natančnejše določanje interesa mladih glede na ponujene vsebine.

Rezultati kažejo na izjemno nizko obiskovanje vsakršnih kulturnih prireditev in dogodkov. Tako jih na primer okrog 60 % nikoli ne obiše jazz koncerta, opere, baleta, koncerta klasične glasbe ali sodobnega plesnega gledališča. Več kot 80 % jih nikoli ne obiše organiziranih dogodkov imaginarnih, družbenih ali političnih refleksij (literarni večeri, pogovorna omizja) ali Kina Udarnik, ki je redkejši ponudnik neodvisne filmske produkcije v jedru Maribora. Po drugi strani obisk dogodkov s klubsko ali alternativno glasbo kaže na nekoliko povečan interes, ki ga pa presega obisk komercialnih kinematografov. Ob izkazani mlačnosti zanimanja za katerokoli obliko kulturne ponudbe lahko sklenemo, da obstaja zev v kulturni participaciji mladih v Mariboru, vzrok za katero je po vsej verjetnosti potrebno iskati drugje, kot pri mladih samih.

PARTICIPACIJA V KULTURNIH DEJAVNOSTIH	1- nikoli	2	3	4	5 - zmeraj	Srednja vrednost
Obisk Kina Udarnik	78.2% (433)	17.0% (94)	3.6% (20)	0.9% (5)	0.4% (2)	1,28
Obisk ostalih kinematografov	6.7% (37)	26.2% (145)	38.4% (213)	22.0% (122)	6.7% (37)	2,96
Obisk dogodkov s klasično glasbo	56.7% (314)	27.8% (154)	10.8% (60)	3.2% (18)	1.4% (8)	1,65
Obisk dogodkov s pop/r'n'b/dance glasbo	30.3% (168)	26.0% (144)	23.5% (130)	14.3% (79)	6.0% (33)	2,40
Obisk dogodkov s punk/(hard) rock/metal glasbo	48.4% (268)	18.2% (101)	15.9% (88)	8.5% (47)	9.0% (50)	2,12
Obisk dogodkov z jazz glasbo	65.9% (365)	19.5% (108)	9.6% (53)	3.4% (19)	1.6% (9)	1,55
Ogled opernih predstav	66.1% (366)	22.9% (127)	6.7% (37)	2.7% (15)	1.6% (9)	1,51
Ogled baletnih predstav	62.6% (347)	24.5% (136)	7.6% (42)	2.9% (16)	2.3% (13)	1,58
Obisk gledališča SNG (drama)	47.7% (264)	34.1% (189)	11.2% (62)	3.8% (21)	3.2% (18)	1,81
Obisk komičnega gledališča	48.4% (268)	30.0% (166)	13.7% (76)	4.5% (25)	3.4% (19)	1,85
Obisk literarnih večerov	81.2% (450)	11.9% (66)	4.9% (27)	1.3% (7)	0.7% (4)	1,28
Obisk pogovornih omizij	84.3% (467)	9.7% (54)	3.2% (18)	1.8% (10)	0.9% (5)	1,25
Obisk sodobnega plesnega gledališča	69.9% (387)	17.5% (97)	7.9% (44)	3.1% (17)	1.6% (9)	1,49

Mladi uvrščajo obiskovanje ostalih kinematografov (t.j. kinematografov, ki niso neodvisna institucija kot Kino Udarnik) na najvišje mesto, pri čemer je zanimiva ugotovitev, da ogled filma kot prvenstveno samotna in izolirana izkušnja »skupnega« preživljanja prostega časa zaseda znatno višje mesto kot drugo uvrščeni obisk dogodkov s pop, r'n'b in dance glasbo, ki so vezani na vsebinsko nezahtevno in hedonistično klubsko preživljanje prostega časa v družabnem udejstvovanju. Vprašanje, ki se poraja pri obiskovanju kinematografov kot najvišje uvrščeni vsebini preživljanja prostega časa je, zakaj je zgodba »nekoga drugega« na filmskem platnu (ki po zakonih komercialne produkcije nudi instantno zadovoljitev skozi identifikacijo gledalca z likom iz filma) višje uvrščena kot lastna zgodba o instantni zadovoljitvi v svoji lastni izkustveni realnosti med drugimi vrstniki. V kolikor ne zapadamo v moralistično držo v smislu »bolje v kinu kot v klubu«, je vprašanje fantazmatskega ugodja neke druge zgodbe, nekoga drugega lika na platnu, ki ga mladi preferirajo v primerjavi z obiskovanjem enako komercialno naravnanih klubov, vprašanje ki odpira problem te generacije: izolirana identifikacija z zgodbo nekoga drugega ali družabno udejstvovanje v lastni zgodbi, ki vedno ne prinaša zadovoljitve? Po odgovorih sodeč, se mladi nagibajo k prvemu.

Obisk kulturnih dogodkov

Mladi so imeli tudi pri tem vprašanju možnost izbrati oceno od 1 do 5, zaradi česar bode v oči dejstvo, da nobena od ponujenih vsebin v srednji vrednosti ne presega ocene 3. Medtem ko vsebinsko lahke, privlačne in po navadi tudi komercialne vsebine za mlade ne glede na njihovo mainstream ali alternativno naravo komaj presegajo rob ocene 2, pa vsebine klasične umetnosti vse zapadajo pod srednjo oceno 2 (obisk gledališča, koncertov s klasično glasbo, baletnih predstav, jazz dogodkov in opernih predstav). Vsebine z nabojem sodobne problematike in sodobne izrazne/umetniške prakse so uvrščene še nižje od klasičnih vsebin, s povprečno oceno komaj nad 1. Sklep, ki ga je mogoče oblikovati na osnovi teh ocen sloni na predpostavki, da so obstoječe vsebine klasične umetnosti mladim v Mariboru sicer poznane, da pa se z njimi ne poistovetijo in da v njih zato tudi ne participirajo samoiniciativno, izven obiska klasičnih predstav s šolo ali starši. Predvidevamo lahko torej, da je obstoječa kulturna ponudba v Mariboru vsebinsko neustrezna za anketirano ciljno skupino v smislu nezadostno artikuliranega stika z njihovo izkustveno realnostjo. V kolikor pa ta ponudba je ustrezna za ciljno skupino anketiranih, pa je očitno nezmožna to skupino pravilno nagovoriti tako, da bi slednja pričela participirati v njenih dejavnostih.

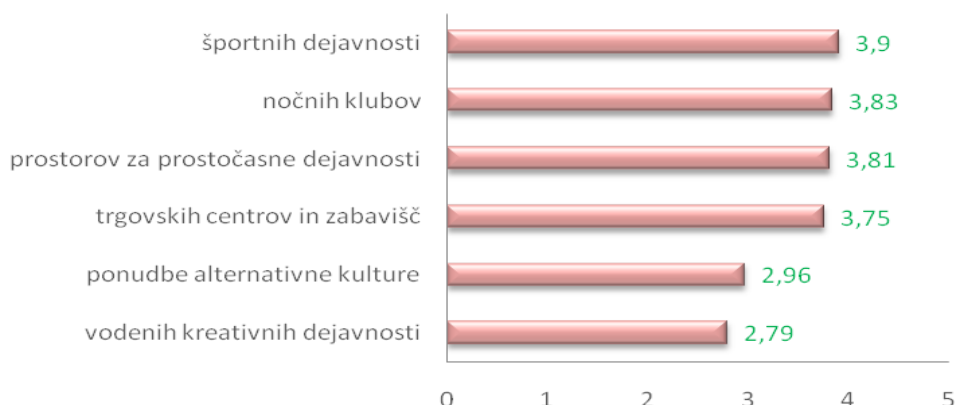
Želje mladih v Mariboru

Anketa je poleg obstoječega stanja namenjena predvsem ugotavljanju želja in pričakovanj mladih v Mariboru. Oblikovanje novih kulturno-umetniških vsebin za mlade namreč ni samo sebi v namen in v izogib problemom, s katerimi se sooča obstoječa ponudba, je smiselno natančnejše lociranje interesnih vsebin mladih in oblikovanje programov v skladu z izkazanimi interesi. Po drugi strani je pa potrebno v analizo želja mladih vstopati tudi z določeno mero distance, osnovane predvsem na zgoraj omenjeni težnji mladih k instantni zadovoljitvi in k posledično ugotovljeni narcisistični držaji v zaprti strukturi forme in vsebine nad organizirano strukturo kreativne fluidnosti. Zato bi bilo tudi nerealno v rezultatih tega sklopa ankete pričakovati izkazan angažma za vsebino, fluidnost in kritično branje/dejavnost.

V MARIBORU SI MLADI ŽELIJO VEČ ...	1 - Sploh ne želijo	2	3	4	5 - Zelo želijo	Srednja vrednost
trgovskih centrov in zabavišč	5.6% (31)	11.7% (65)	20.5% (114)	26.8% (149)	35.4% (197)	3,75
ponudbe alternativne kulture	9.5% (53)	27.2% (151)	33.1% (184)	18.2% (101)	12.1% (67)	2,96
nočnih klubov	5.9% (33)	8.3% (46)	21.4% (119)	25.5% (142)	38.8% (216)	3,83
prostorov za prostočasne dejavnosti	2.9% (16)	7.6% (42)	25.4% (141)	33.8% (188)	30.4% (169)	3,81
vodenih kreativnih dejavnosti	13.7% (76)	29.5% (164)	30.6% (170)	16.7% (93)	9.5% (53)	2,79
športnih dejavnosti	4.3% (24)	9.7% (54)	18.3% (102)	26.4% (147)	41.2% (229)	3,90

Med odprtimi odgovori, kjer so imeli tudi mladi možnost predlagati njihove lastne želje in pričakovanja je okrog 10 odgovorov omenjalo glasbene prireditve in koncertne ustanove. Poleg tega ni nobenega vsebinskega vzorca v prostih odgovorih, ki bi govoril o kolektivni želji mladih.

Mladi si v Mariboru želijo več...

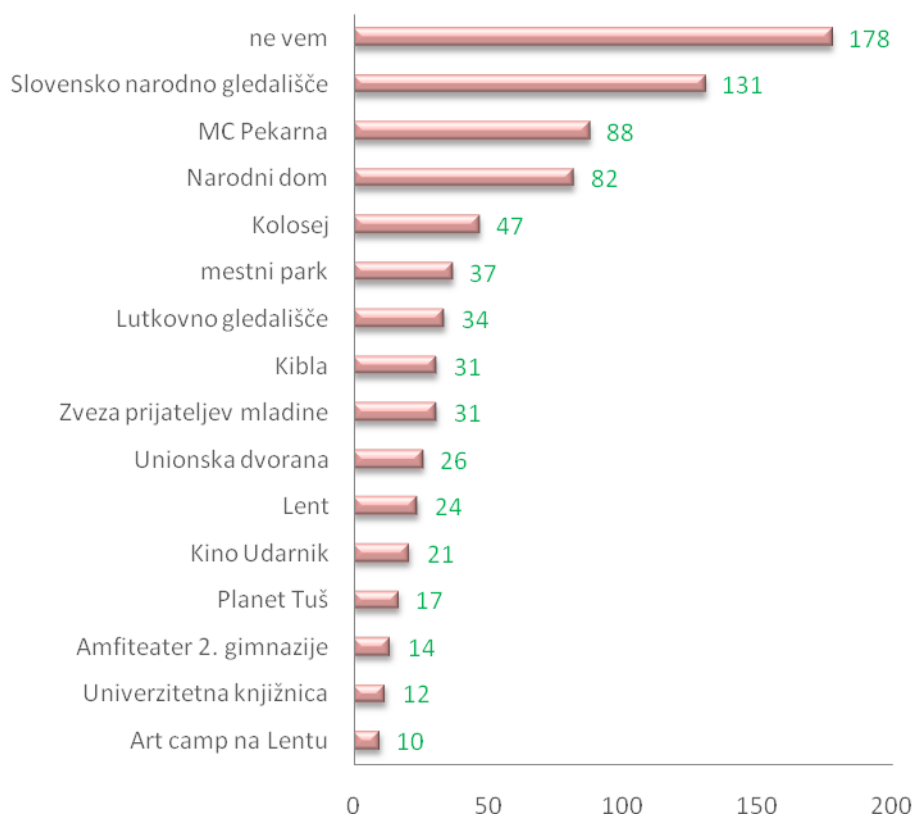

Mladi v Mariboru si bolj kot česarkoli drugega želijo več športnih dejavnosti, o čemer jasno priča srednja vrednost 3.9 od maksimalne ocene 5. Želja po povečanju že tako izredno izrazitih športnih dejavnostih celo presega željo po nočnih klubih s srednjo vrednostjo 3,83. Takoj za tem pa sledi interes za več prostorov za prostočasne dejavnosti s srednjo vrednostjo 3,81. V rang s srednjo oceno nad 3,5 še lahko uvrstimo željo po trgovskih centrih in zabaviščih, nato pa sledi preskok za eno celo numerično vrednost: želja po alternativni kulturi dosega srednjo vrednost 2,96, želja po vodenih kreativnih dejavnostih pa pristane na zadnjem mestu z 2,79 srednje vrednosti. Kljub temu, da lahko beremo rezultate kot oceno v dveh razredih, pri čemer prvi razred sestoji iz športnih dejavnosti, nočnih klubov, prostorov za prostočasne dejavnosti ter trgovskih centrov in zabavišč, drugi razred pa iz ponudbe alternativne kulture in vodenih kreativnih dejavnosti, se zdi spodbudno dejstvo, da mladi ne kažejo popolnega odklanjanja do alternativnih oblik izraznosti in kreativnih aktivnosti v sklopu strukturiranih delavnic. Za razliko od obiska večine kulturne ponudbe v Mariboru, ki je po srednji vrednosti segla komaj kaj čez oceno 1, imamo tukaj opraviti s srednjo vrednostjo okrog 3. Kakorkoli mlačna se že zdi ta ocena, lahko pristavimo tudi to, da s svojo neopredeljenostjo kaže na gnetljivost in možnost spremembe.

Ocena kulturne ponudbe za ustvarjalne potrebe mladih v Mariboru

V anketnem sklopu, ki ocenjuje obstoječo kulturno ponudbo v Mariboru, je po vsej verjetnosti daleč najzgovornejši trend odgovorov na vprašanje, ki anketirance sprašuje po imenovanju treh mariborskih lokacij, ki ponujajo kulturo za mlade in niso komercialne narave (trgovski in zabavišni centri, gostinski lokali, nočni klubi).

"Nekomercialne" lokacije s kulturno ponudbo

LOKACIJA	ŠT. VNOSOV
Ne vem	178
Slovensko narodno gledališče	131
MC Pekarna	88
Narodni dom	82
Kolosej	47
Mestni park	37
Lutkovno gledališče	34
Zveza prijateljev mladine	31
Kibla	31
Unionska dvorana	26
Lent	24
Kino Udarnik	21
Planet Tuš	17
Amfiteater 2. gimnazije	14
Univerzitetna knjižnica	12
Art camp na Lentu	10
Štuk	9
Skate park	9
Gustaf	7
Ni jih	7
Prva gimnazija Maribor	7
Konzervatorij za glasbo in balet Maribor	7
Pohorje	7
Prvi oder	6
KGB	6
Grajski trg	6
Glasbeno kulturno umetniško rock društvo G-KURD	6
Narodna galerija	5
Dom ustvarjalnosti	5
Plesna šola Pingi	4
Kaos	4
Europark	4
Center plesa	3
KMŠ	3

Skupno 564 anketirancev je izpisalo odgovore 935-krat. Ob tem je pomenljivo dejstvo, da bi moral vsak od 564 anketirancev vnesti 3 različne lokacije, kar bi zahtevalo 1692 vnosov lokacij.

Obstoječih 935 vnosov tako govori o kroničnem pomanjkanju nekomercialnih kulturnih institucij v Mariboru, tem pa je za nameček potrebno odšteti še dodatnih 178 enotnih vnosov, ki se glasijo »ne vem«. Ta odgovor je, simptomatsko, namesto mariborske lokacije s kulturno ponudbo dosegel najvišje število enotnih vnosov.

Zmagovalni lokaciji »ne vem« sledi Slovensko narodno gledališče s 131 vnosi.

Evidentnemu pomanjkanju odgovorov tako v vsebinskem kot v numeričnem smislu in – po drugi strani – nadvse zgovornemu dejstvu, da odgovor »ne vem« zaseda prvo mesto ter se s tem uvršča pred samo Slovensko narodno gledališče, je potrebno dodati še razširjeni komentar o (ne)ustreznosti nekaterih od naštetih lokacij.

Drugo uvrščeno **Slovensko narodno gledališče** je sicer res nekomercialna ponudnica kulture, vendar pa ta kultura v prvi vrsti ni namenjena razvoju kreativnosti najstniške ciljne skupine. Medtem ko SNG Maribor v večji meri zastopa etabrirano in institucionalno kulturo, ki nagovarja nekoliko starejše občinstvo, pa četrto uvrščeni **Narodni dom** z 82 vnosi poleg podobno klasične institucionalne kulture (orkestrski cikel, komorni cikel, jazz) sicer ima ponudbo za mlade (Pizzicato, Crescendo, Furioso), vendar pa ta ponudba (vsak od omenjenih ciklov za mlade načeloma vsebuje 5 predstav) ne zmore tvoriti strukturirane in konstantno delujoče mreže sodobnih kreativnih aktivnosti, novih umetniških form in performansov.

Pekarna (MC, Gustaf in druge enote v mreži) že leta igra vlogo razgibanega organiziranega kompleksa alternativnih dejavnosti, ob tem pa se sooča z identiteto marginalne lokacije zaradi izredno močne klubske/kavarniške »mainstream« prakse Maribora.

Zabaviščni center **Kolosej** s 47 vnosi (ter obenem tudi visoko uvrščeni Planet Tuš) kaže na sindrom mariborske najstniške generacije, vpete v izrecno komercialno shemo preživljanja prostega časa, ki ima težave najti ločnico med komercialno in nekomercialno kulturno ponudbo. Ob tem je potrebno dodati, da problema ne gre iskati v mladini kot nezmožni razumevanja razlike, temveč v posledično legitimnem vprašanju, ali »razlika« v okviru mariborske kulturne ponudbe sploh zares obstaja.

Lutkovno gledališče s 34 vnosi je v tem smislu izredno dobrodošla kreativna pridobitev, ki kliče po nadaljnji širitvi spektra kreativnih aktivnosti in sodobnih kulturnih praks v Mariboru.

Mestni park z visokimi 37 vnosi se v zadnjih letih – predvsem zahvaljujoč Parku doživetij - vzpostavlja v kreativno javno površino, ki interaktivno kombinira urbani duh in prakso ustvarjalnosti ter s tem tudi oživlja mestno jedro v avtonomnem in lokalnem smislu. Tudi tukaj je potrebno dodati, da sicer nadvse dobrodošel tovrsten sezonsko pogojeni sklop aktivnosti ne more nuditi ustrezne alternative organizirani obliki sodobne kulturne produkcije za mlade z institucionalizirano platformo.

Zveza prijateljev mladine z 22 vnosi je center aktivnosti za mlade, prvenstveno namenjen osnovnošolcem, ki vsebinsko izvaja delavnice likovnega ustvarjanja, naravoslovnega kotička in družabnih iger. Sicer pomemben center za osnovnošolce ne pokriva spektra urbane kreativne ponudbe, ki bi nagovarjala potrebe prehodnega obdobja mladih ter jim obenem dajala možnost izraznosti v sodobnih kulturno-umetniških praksah.

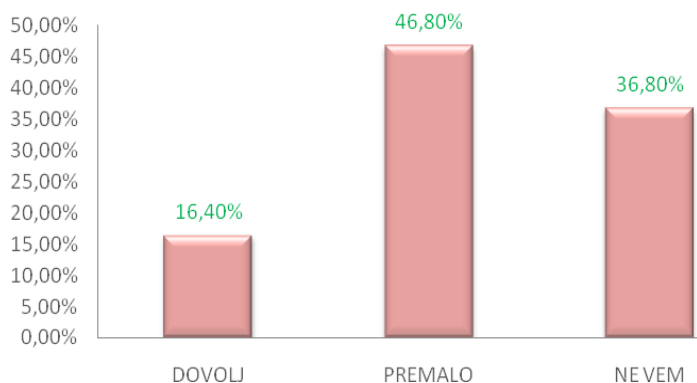
Multimedijski center Kibla je ena od izredno redkih kulturnih ustanov urbanega značaja, ki se programsko poigrava s križanjem kulturno-umetniških praks in uvaja nove medije za nove načine sporočanja. Vendar pa Kibla zahteva že vzgojeno in intelektualno zrelejše občinstvo, ki samoiniciativno išče refleksijo in kompleksnejše srečanje z drugačno sporočilnostjo, kar pa naša ciljna skupina (še) ni.

Celo leto delujoči lokaciji (za razliko od festivalskega obdobja Festivala Lent) z nekoliko znatnejšim številom vnosov sta še **Unionska dvorana** in **Kino Udarnik**. Unionska dvorana načeloma ne razpolaga s sodobno kulturno-umetniško ponudbo za mlade, Kino Udarnik pa je – podobno kot Kibla – svetla izjema v smislu urbanega nekomercialnega spektra (predvsem filmske) kulturne ponudbe, ki pa tudi načeloma zahteva že nekoliko izoblikovano občinstvo.

Večino od ostalih naštetih lokacij je v grobem mogoče deliti na naslednje vsebinske sklope: (1) javne površine z občasnimi prireditvami, ki so načeloma splošnejše (tudi komercialne in športne) narave in jih tako ne moremo opredeliti niti kot eksplicitno kulturnih niti kot namenjenih anketirani populaciji (Pohorje, Grajski trg, Magdalenski park), (2) športne ustanove ali površine (Ljudski vrt, Univerzitetni Športni Center, ŠC Železničar Maribor, Športno društvo center, skate park, adrenalinski park Betnava), (3) institucionalni kulturni objekti, ki spadajo v spekter klasičnih kulturnih artefaktov in tako po eni strani sicer tvorijo klasično kulturno mestno identiteto, obenem pa ne nudijo aktivnih, kreativnih in pogosto zasnovanih vsebin za mlade (Pokrajinski muzej, Muzej narodne osvoboditve Maribor, Mariborski grad, Univerzitetna knjižnica Maribor), (4) nočni klubi z malo kvalitetne kulturne vsebine (KMŠ, Studio 55, Kaos), (5) izključno potrošniške lokacije brez vsakršne dodatne vsebine (New Yorker, H&M, McDonald's). Vse zgoraj omenjene lokacije so bile vnešene vsaj enkrat iz strani anketiranih ob jasnem navodilu, da naj vnesejo nekomercialno lokacijo s kulturno ponudbo za mlade.

Po drugi strani pa je vredno omeniti tudi nekaj lokacij, ki ne sodijo v nobeno od zgoraj naštetih kategorij in imajo svoji majhnosti ali redkosti javnega delovanja navkljub velik potencial za razvoj mreže kreativnih kulturnih dejavnosti, namenjenih mladim v Mariboru. Povečini gre za lokacije, ki delujejo bolj občasno in izvajajo področno specifične aktivnosti, ob tem pa je vredno dodati, da je prav v tovrstnih neodvisnih interesnih skupinah in institucijah iskati potencial za vzpostavitev kulturne platforme, namenjene ciljni skupini v Mariboru. Že sama obstoj in angažma delovanja teh ustanov govorita v prid oceni, da morda kulturna ponudba za najstnike v Mariboru ne potrebuje toliko novega začetka kot boljšo povezanost, vizijo, razvojni načrt in močan programski ter strokovni kader. Nekatero od teh institucij (poleg že zgoraj omenjenih) so Kulturni inkubator, Galerija Hladilnica, G-KURD, Plesna izba in obe v anketi vključeni gimnaziji, ki ustvarjata presežne projekte in s svojim angažiranim kulturnim udejstvovanjem močno presegata klasično identiteto izobraževalne ustanove.

Kulturne ponudbe za razvoj kreativnosti mladih je v Mariboru...

ZADOSTNOST KULTURNE PONUDBE	%	Število
DOVOLJ	16,4%	91
PREMALO	46,8%	259
NE VEM	36,8%	204

Struktura odgovorov z jasnim izrekanjem o področnem manku v Mariboru se zdi zanimiva predvsem v luči preteklih analiz odgovorov o preživljanju prostega časa mladih, o participaciji mladih v kulturnih dogodkih ter o željah mladih za nove resurse, ki bi jim bili na voljo. Prosti čas mladih v Mariboru je zaznamovan predvsem z deskanjem po spletu, športnimi aktivnostmi in obiskovanjem trgovskih in zabavišnih centrov, ob tem pa anketirani izkazujejo znatno manjši interes za obiskovanje kulturnih in izobraževalnih dejavnosti. V skladu s tem tudi obiskovanje kulturno-umetniških dogodkov poteka v minimalnih okvirih, ki z izjemo obiskovanja komercialnega kina ter klubskih happeningov ne kažejo na samoiniciativni interes mladih. Njihovo kulturno udejstvovanje tako ostaja vpeto v sfero potrošnje in z ozirom na obstoječo ponudbo v Mariboru ne najde svojega mesta v sferi produkcije. Z drugimi besedami, mladi za kulturo trošijo v pasivni vlogi potrošnika, namesto da bi jo ustvarjali z aktivno participacijo avtonomnega subjekta. V tem smislu analiza odgovorov zgornjega vprašanja, ki se postavlja v diametralno nasprotno pozicijo glede na prej ugotovljeno vrednotno orientacijo mladih, ponuja dve zanimivi spekulativni interpretaciji.

Prva bi bila, da percepcija pomanjkanja resursov za razvoj kreativnosti mladih ob njihovem jasno izkazanem minimalnem ali celo nikakršnem interesu za kulturno sfero potencialno kaže na generacijsko značajsko potezo, ki smo jo definirali že v zgornjih analizah o preživljanju prostega časa: narcisizem. Tudi največ zanimanja za obisk komercialnih kinematografov v primerjavi z vsemi ostalimi možnostmi preživljanja prostega časa kaže na narcisistično težnjo skozi eskapističen vzgib po zaprti identifikaciji z osebo na filmskem platnu in z njegovo zgodbo, ki je v komercialnem filmu po navadi klišejska, ukleščena v banalizirane narative in značajske poenostavitve ter namenjena zburanju ugodja skozi brisanje vrzeli, s katero se načeloma posameznik v vsakdanjem življenju mora ves čas soočati.

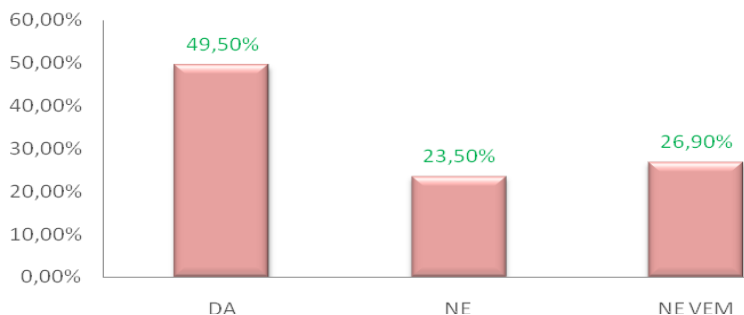
Sicer je obisk komercialnih kinematografov morda za lase privlečen razlog za označitev generacije kot narcisistične, obenem pa ni nepomembno dejstvo, da mladi po preživljanju prostega časa in njihovih željah sodeč ne sodelujejo in obenem tudi ne želijo sodelovati v proizvodnji novega, temveč jih bolj zanima ponavljanje poznanega. V kolikor rezultate zgornjega anketnega vprašanja postavimo v interpretativno shemo narcisistične psihološke strukture ter ob tem vzamemo v obzir kronično pomanjkanje interesa za kulturno-umetniške lokacije in njihove vsebine, lahko predpostavljamo, da v izkazani nezadostnosti mariborskih kulturnih resursov s strani mladostnikov gre zgolj za nič drugega kot neke vrste generacijsko objestnost. To bi pomenilo, da lahko strukturo odgovorov tukaj morda beremo kot nikoli potešeno zahtevo po posedovanju objektov (in eden od njih bi v tem primeru bila kulturna infrastruktura za mlade), ki tvorijo podaljšek tega in v tem smislu ne nosijo nobene vrednosti sami zase. V tem interpretativnem sklopu lahko torej razumemo percepcijo pomanjkanja kulturnih resursov s strani mladih kot zahtevo po novih kulturno-umetniških vsebinah, ki ob njihovem dejanskem nastanku ne bi zanimale več nikogar.

Po drugi strani pa lahko zgornjo strukturo odgovorov beremo tudi povsem drugače, pri čemer je za drugačno interpretativno branje potrebno vzeti v obzir dva podatka: prvi je izredno visoko uvrščena potreba mladih v Mariboru po prostoru za prostočasne dejavnosti in drugi je pregled obstoječih lokacij/ponudbe s kulturno-umetniško vsebino, ki se posledično izkaže kot vsebinsko pomanjkljiv glede na njegovo pokrivanje spektra aktivnosti ter obenem tudi nezmožen ustrezno nagovoriti anketirano ciljno skupino. Ali je torej moč interpretirati strukturo odgovorov pri tem vprašanju kot iskreno željo mladih po drugačnih kulturno-umetniških vsebinah, ki bi bile oblikovane v skladu z njihovo izkustveno realnostjo na eni strani in urbano identiteto, ki jo kot Evropejci privzemamo na drugi? Ali lahko torej razumemo odgovore v tem anketnem delu tudi kot poziv k prestrukturiranju mariborske mladinske identitete, ki je neustrezno soočena s krizo padca postindustrijske identitete skozi ponudbo institucionalizirane kulture na eni strani ter izpraznjeno barsko kulturo na drugi?

Temu v prid govori analiza odgovorov naslednjega vprašanja v tem vsebinskem sklopu. Ko so bili mladi vprašani o tem, ali bi obiskovali več kulturnih dogodkov, če bi bili slednji prikrojeni njihovim interesom, jih je (ponovno) skoraj polovica (49,5 %) potrdila. 26,9 % jih ostaja neopredeljenih, kar je potencialni indikator gnetljive mase, dovzetne za uvajanje novih vsebin.

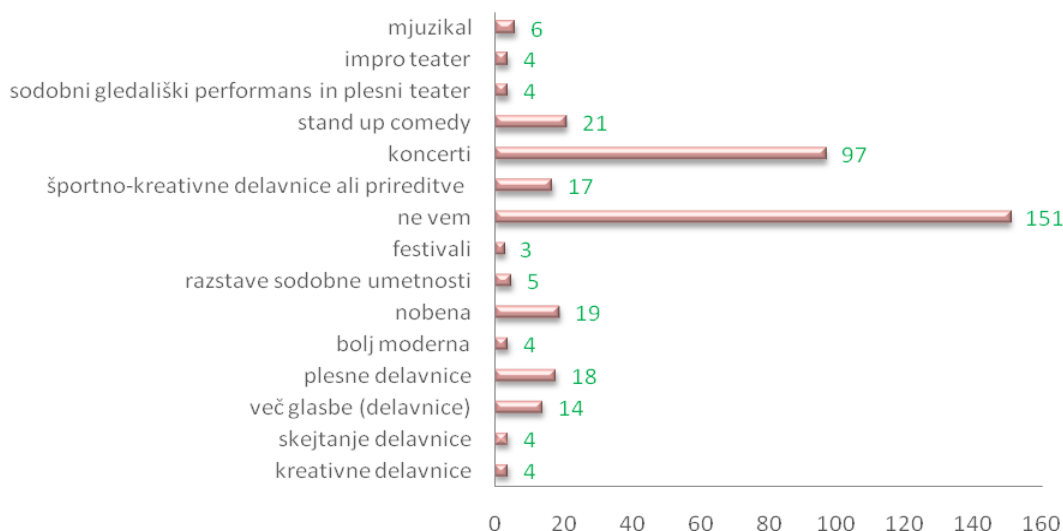
POTENCIALNA PORAST OBISKA KULTURNIH DOGODKOV, ČE BI BILI SLEDNJI BOLJ PRIREJENIH ŽELJAM MLADIH	% Število	
	DA	49,5%
NE	23,5%	130
NE VEM	26,9%	149

Povečanje obiska kulturnih dogodkov ob "primernejši" ponudbi

Prevladujoča značilnost okusa anketirancev pa je ta, da je slednji nedefiniran. Z drugimi besedami, 151 jih ne ve, kakšna bi bila kulturna ponudba po njihovem okusu. Kar je zanimiv podatek v primerjavi z rezultatom prejšnjega vprašanja, kjer bi jih kar 274 obiskovalo kulturne prireditve po njihovem okusu. Ta razkorak v obeh odgovorih lahko beremo kot interes mladih za obiskovanje kulturnih prireditev, o katerih pa ti isti mladi nimajo jasne predstave. Morda je teh 123 anketirancev, ki bi zahajali na kulturne prireditve po njihovem okusu, obenem pa letega ne znajo opredeliti, preprosto odprtih za vsebine, ki bi njihov okus šele definirale. Spodnji graf prikazuje vsebinsko najpogostejše vnose.

Kulturna ponudba po okusu mladih

Med najpogostejšimi odgovori je moč najti željo po koncertih mednarodno priznanih tujih glasbenikov, precejšen interes je opaziti tudi za stand-up komedijo in za plesne delavnice, ki bi naj po odgovorih sodeč bile break dance, hip hop in r'n'b vrste. Ponovno se manifestira tudi športna orientacija mladih, ki izkazujejo interes za bolj interdisciplinarno pot med športom in kulturo. Zanimivo se zdi dejstvo, da ima odgovor »nobena kulturna ponudba« približno isto število vnosov kot interes za plesne delavnice, stand-up komedijo ter športno-kreativne delavnice.

Po drugi strani pa so anketiranci postregli tudi z nekaj izredno zanimivimi in obenem tudi pomenljivimi odgovori, ki jih predstavljamo spodaj.

Nekaj v smislu FestiVala Lent. Zdi se mi, da Maribor potrebuje več takih festivalov čez leto.

Kino na prostem, še posebej dokumentarni film.

Morali bi omogočiti mladim, da pokažejo svoje delo ali pa vsaj le-to boljše promovirati in denarno podpirati.

Rockabilly koncert v Magdalenskem parku

Literarni in zabavni krožki na prostem

Manj zatiranja alternativne kulture v javnem izražanju.

Predvajanje starih filmov v kinih, ki ne delajo več

Takšna, da bi bilo mesto ob večerih bolj živo, saj so ulice večinoma prazne, ko se zvečer sprehajam po mestu.

Bolj mladostniška, ne neko poslušanje klasične glasbe in otročje delavnice...

Več dnevnega dogajanja na trgih. Več dogodkov mestnem parku, ki se ne bi dogajali samo v času Lenta,

več komičnih dram, filmov, ki niso povezani z aktualnimi hiti filmov.

Da je mesto živo, da so koncerti, da se nekaj neprestano dogaja in ne da v mestu po bi uri ni ljudi.

Več razstav s čudno umetnostjo

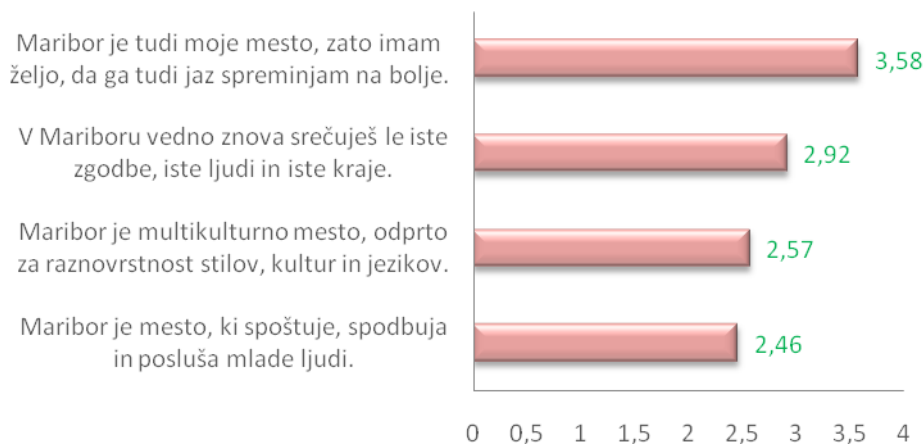
Odnos do Maribora

Poseben vsebinski sklop vprašalnika je tvoril odnos mladih do Maribora, pri čemer je šlo za ugotavljanje vrednotne orientacije in percepcije Maribora, še posebej v odnosu mesta do mladih ljudi. Zanimalo nas je, ali se anketirani mladostniki čutijo poslušane s strani mesta ter, obratno, ali oni čutijo pripadnost in posluš za mesto. Obenem je ta sklop vprašanj namenjen tudi ugotavljanju identitetne pozicije Maribora v očeh najstnikov na eni strani ter njegove odprtosti za pretok idej, ljudi in znanj na drugi.

PERCEPCIJA MARIBORA	1- Sploh se ne strinjam	2	3	4	5 - Se popolnoma strinjam	Srednja vrednost
Maribor je mesto, ki spoštuje, spodbuja in posluša mlade ljudi.	19.8% (109)	33.5% (184)	30.9% (170)	12.2% (67)	3.6% (20)	2,46
Maribor je multikulturno mesto, odprto za raznovrstnost stilov, kultur in jezikov.	15.6% (86)	32.5% (179)	35.8% (197)	11.5% (63)	4.5% (25)	2,57
V Mariboru vedno znova srečuješ le iste zgodbe, iste ljudi in iste kraje.	11.3% (62)	28.5% (157)	30.4% (167)	16.2% (89)	13.6% (75)	2,92
Maribor je tudi moje mesto, zato imam željo, da ga tudi jaz spreminjam na bolje.	11.3% (62)	10.0% (55)	22.7% (125)	21.6% (119)	34.4% (189)	3,58

Anketiranci na osnovi odgovorov ne menijo, da ima Maribor z njimi vzpostavljen neposreden dialog v smislu spoštljivega, spodbujajočega in pozornega odnosa mesta do mladih. Pri trditvi »Maribor je mesto, ki spoštuje, spodbuja in posluša mlade ljudi« se jih je kar 33,5 % opredelilo za nizko oceno 2, poleg tega je skrajni negativni pol več kot petkrat močnejši kot skrajni pozitivni. V tej luči lahko trdimo, da odnos mesta do mladih v njihovih očeh pretežno ni pozitiven. Tudi trditev o ugotavljanju kulturne raznolikosti Maribora kaže nekoliko negativni trend, ki sicer ni toliko izrecen kot pri vprašanju odnosa Maribora do mladih. Deljena mnenja je moč opaziti tudi pri analizi odgovorov na trditev »V Mariboru vedno znova srečuješ le iste zgodbe, iste ljudi in iste kraje«. Očitno med mladimi ni jasno definirane mnenja niti o multikulturnosti Maribora niti o odprtem/zaprtem duhu Maribora glede na lastne vzorce ponavljanja. Problem, ki se ob tovrstni mlačnosti opredelitve do identitetne strukture mesta pojavlja, je seveda povezan tudi s problematiko nedefinirane mariborske identitete, katere tranzicijsko obdobje še vedno kar traja. Mladi so odločnejši v odgovoru na zadnjo trditev, kjer jih kar 34,4 % brez vsakršnega dvoma čuti, da je Maribor tudi njihovo mesto ter da imajo tudi oni željo, da ga spreminjajo na bolje.

Odnos do Maribora

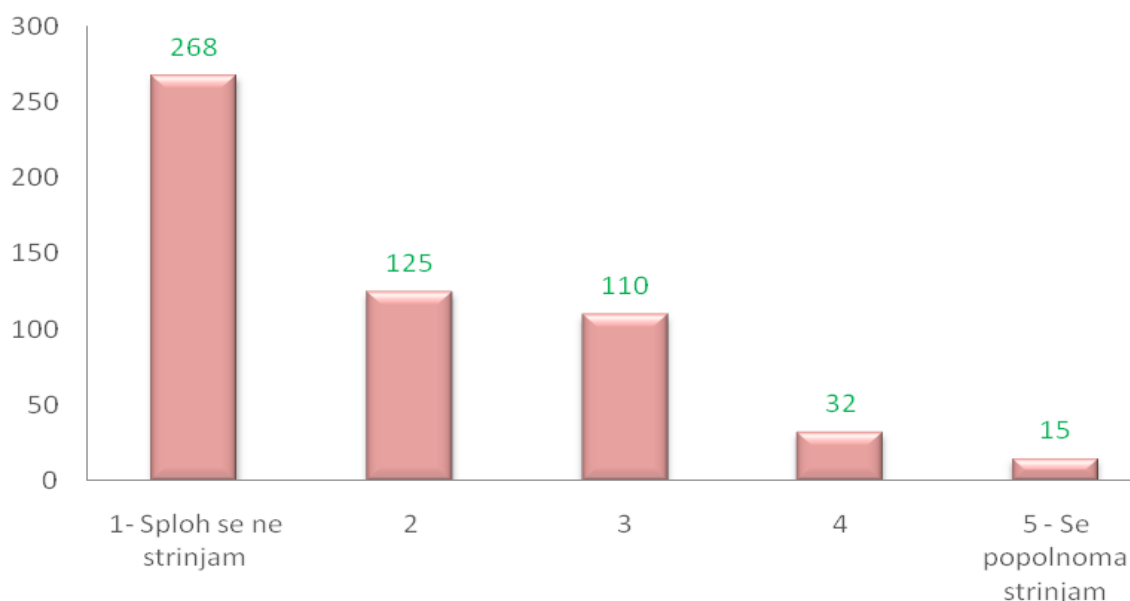
Vprašanji, ki se posledično ponujata sta torej sledeči: (1) kako lahko spreminjaš nekaj, kar – kot čutiš sam – nima posluha zate in je zato spreminjanje le-tega skozi dialog vprašljivo ter (2) kar je po vsej verjetnosti še pomembnejše: kako je mogoče spreminjati nekaj na bolje, če vnaprej ne definiramo pomena, ki ga beseda »bolje« sploh konotira? Z drugimi besedami, če obstaja osnovna nejasnost okrog zdajšnje identitetne pozicije Maribora (to je, ali je multikulturno mesto in ali je odprto mesto), kako torej določiti smer, v katero Maribor spreminjati in kakšen je v tej perspektivi sploh status besed »na bolje«?

Življenjski nazor in odnos do kulture

V tem vsebinskem sklopu ankete smo spraševali o splošni vrednotni orientaciji in življenjskem nazoru z jasno referenco na kulturno-umetniško polje in kreativno držo. Spraševali smo o statusu neformalnih znanj v očeh mladih, o smiselnosti ukvarjanja s kulturo in umetnostjo, o izraznem načinu mladih, o prepričanjih v zvezi s prirojeno/pridobljeno naravo kreativnosti, o odnosu do popularne kulture in preferenci do odprtih/zaprtih narativnih shem.

ŽIVLJENJSKI NAZOR & PERCEPCIJA KULTURE	1- Sploh se ne strinjam	2	3	4	5 - Se popolnoma strinjam	Srednja vrednost
V življenju je pomemben le učni uspeh v šoli. Neformalna znanja se nikjer ne poznajo.	48.7% (268)	22.7% (125)	20.0% (110)	5.8% (32)	2.7% (15)	1,91
S kulturo in umetnostjo se ukvarjajo le tisti, ki v življenju nimajo boljšega dela.	53.1% (292)	19.6% (108)	15.6% (86)	5.5% (30)	6.2% (34)	1,92
Lažje bi se izrazil/a z drugimi izraznimi oblikami (fotografija, strip, ples) kot z besedami.	18.4% (101)	26.0% (143)	26.5% (146)	17.3% (95)	11.8% (65)	2,78
Človek se z vajo kreativnosti nauči enako kot matematike. Vsi smo lahko kreativni.	13.8% (76)	19.8% (109)	31.5% (173)	20.2% (111)	14.7% (81)	3,02
Sit/a sem popularne kulture s predvidljivimi zgodbami in vedno istimi načini prikazovanja.	15.8% (87)	21.6% (119)	28.5% (157)	16.2% (89)	17.8% (98)	2,99
Prosti čas mladih bi moral biti namenjen brezdeltu.	25.8% (142)	26.2% (144)	21.3% (117)	10.2% (56)	16.5% (91)	2,65
Zakaj bi naj spoznaval/a druge zvrsti glasbe in filma, če pa vem, kaj mi je všeč in to poznam dobro?	25.1% (138)	26.2% (144)	23.5% (129)	14.2% (78)	11.1% (61)	2,60

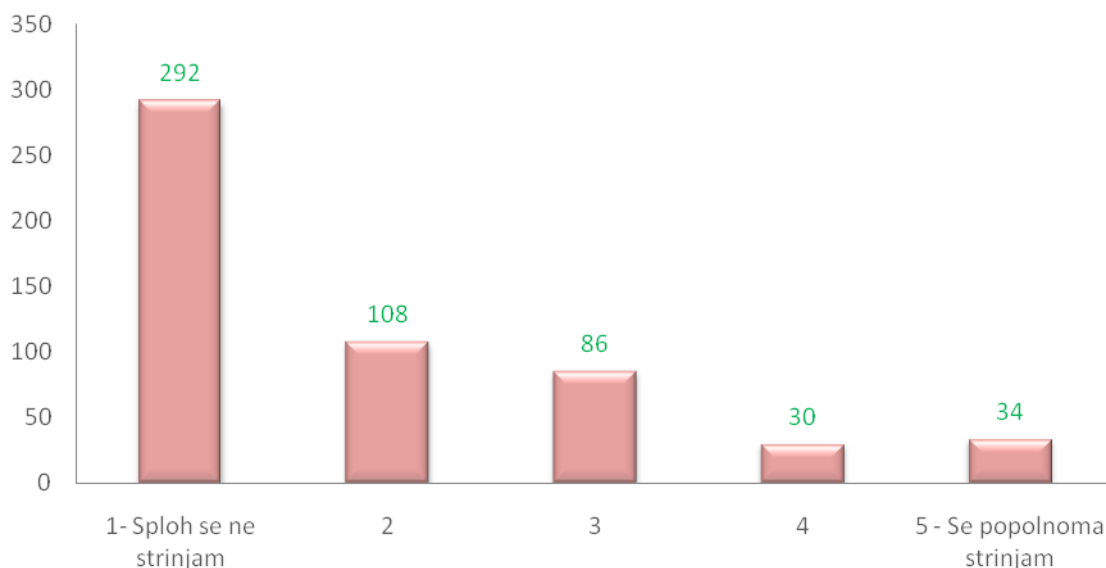
V življenju je pomemben le učni uspeh v šoli. Neformalna znanja se nikjer ne poznajo.

Mladi izkazujejo močno nestrinjanje z izjavo »V življenju je pomemben le učni uspeh v šoli. Neformalna znanja se nikjer ne poznajo.«, pri čemer jih je skoraj polovica (48,7 %) ocenila tovrstni življenjski nazor s skrajno negativno oceno. Navkljub recesiji, gonji tako za službami kot za vstopom v sistemsko varnost ter institucionalnemu pritisku klasičnih izobraževalnih ustanov na mlade, so le-ti izredno pozitivno naravnani do neformalnih znanj, ki zaradi njihove umestitve zunaj sistema tudi niso direktna vstopnica za vstop skozi sistemska vrata. V tem smislu je spodbudno in pomembno dejstvo, da znanje v vrednostni perspektivi mladih ni zgolj blago v tržni menjavi, ki deluje po ključu sinonimov »znanje za službo, službo za stanovanje, stanovanje za socialno varnost, socialno varnost za družbeno moč ipd.«. Neformalno znanje, ki nima v tem smislu opredeljene blagovne perspektive je zato že po svoji naravi bolj fluidno in manj neposredno aplikativno. Govorimo o znanju, ki obenem tudi uhaja goli interesni logiki v sklopu sveta komoditet in se pomika v polje brezinteresnega zanimanja nad svetom kot takim.

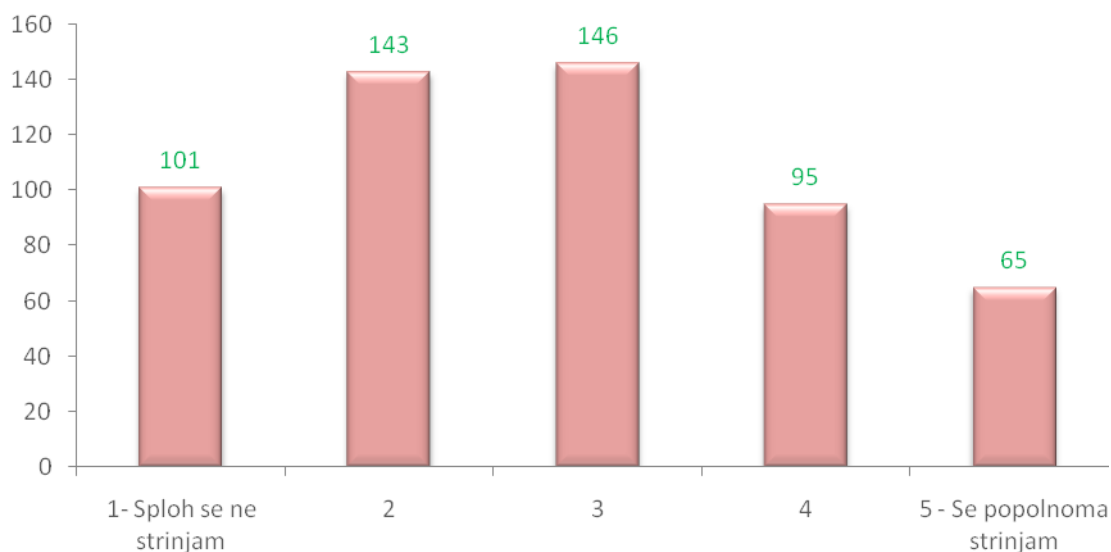
Tako močno neodobravanje negativne prezentacije neformalnega znanja med mladimi je zato izjemno spodbudno in dobrodošlo. Na tem mestu se tudi kaže odprti duh mladih in posledično skozi njih tudi odprti duh Maribora: morda mladi niso prepričani, ali Maribor je multikulturno mesto ali ni oziroma ali Maribor stoji na poziciji osnovne optosti ali zaprtosti. Toda po drugi strani govori sama zase tako intenzivno izkazana odprtost mladih za znanje zaradi znanja samega. Morda Maribor že je odprto mesto, pa samo tega še ne ve.

S kulturo in umetnostjo se ukvarjajo le tisti, ki v življenju nimajo boljšega dela.

Podobno odločen odziv je izzvala trditev »S kulturo in umetnostjo se ukvarjajo tisti, ki v življenju nimajo boljšega dela«, pri čemer je več kot polovica anketiranih (53,1 %) to vrednotno pozicijo odločno zavrnila z najnižjo oceno 1. Na tem mestu se tudi začneja kompleksnejša analiza odnosov v trikotniku mladih, kulture in Maribora. Ob tako močnem nestrinjanju z razvrednotenjem kulture in kulturnikov je nemogoče trditi, da mladi v Mariboru čutijo odpor do kulture ali pa popolno pomanjkanje interesa. Pozicija kulture in ljudi, ki se z njo ukvarjajo očitno nikakor ni nizka v očeh mariborskih najstnikov in obenem tudi postavlja rezultat prejšnjega vprašanja o neformalnih znanjih v legitimno luč. Ponovno, kultura in kulturniki so v klasični vrednotni perspektivi več ali manj uzrti kot deficitno polje, ki je nestanovitno, samo sebi v namen in subverzivno v prevratniško negativnem smislu; zato po eni strani delovanje v tem polju naj ne bi bilo namenjeno odgovornemu posamezniku, ki s stabilno in institucionalno pogojeno shemo življenjskega stila ohranja in potrjuje obstoječi družbeni red, po drugi strani pa tudi ne nosi finančnih in drugih bonitet aplikativnega horizonta. Zato je tako intenzivno opredeljena vrednotna pozicija mladih v bran kulturi velika spodbuda za bodoče delovanje posameznikov, institucij in mrež v kulturi ter obenem tudi opozorilo v sled diskrepanci, ki je v Mariboru evidentna med nizkim interesom mladih za obstoječo kulturno ponudbo ter posledično participacijo mladih v kulturnih dejavnosti na eni strani ter visoko podporo ideji kulturnega udejstvovanja na drugi.

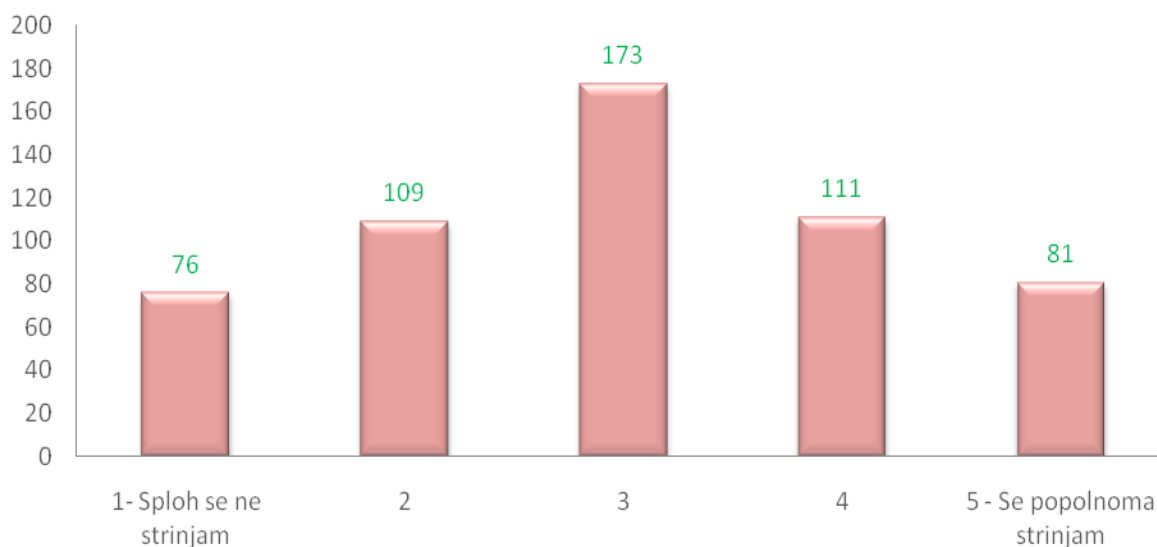
Lažje bi se izrazil/a z drugimi izraznimi oblikami (fotografija, strip, ples) kot z besedami.

Zgovorna je tudi opredelitev mladih glede trditve »Lažje bi se izrazil/a z drugimi izraznimi oblikami kot z besedami«, kjer so rezultati sicer precej enakomerno razporejeni med vseh pet vrednotnih domen z nekoliko višjim odstotkom tistih, ki jim govorica drugačnega registra ni bližje kot besedna. 29,1 % anketiranih se strinja s to trditvijo, kar 26,5 % pa se jih umešča na sredino med jezikom in drugimi izraznimi sredstvi. Tako imamo 160 mladih, ki so nekoliko ali zelo dovzetni za osvajanje novih principov, tehnik in sredstev izraznosti ter 146 neopredeljenih.

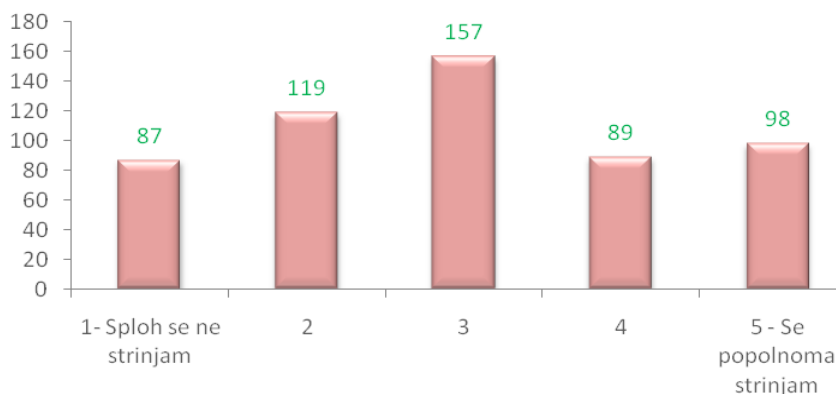
V tej luči je potrebno ponovno razmisliti o že izpostavljeni diskrepanci med obstoječo participacijo v kulturno-umetniških praksah mladih na eni strani ter jasno artikulirano odprtostjo za neformalno učenje, polje kulturnega in nove izrazne oblike. Interes mladih za preživljanje prostega časa v komercialnem in vsebinsko praznem okolju z vzorci asocialne narcisoidnosti je tako potrebno zoperstaviti perspektivi brezinteresne vedoželjnosti in odprtosti za nove sfere izraznosti mladih. Ta diskrepanca morda bolj kot o čemerkoli drugem govori o nujnosti drugačnega pristopa h kulturi za mlade v Mariboru ter drugačnem nagovoru mladih v želji po njihovi participaciji.

Človek se z vajo kreativnosti nauči enako kot matematike. Vsi smo lahko kreativni.

Ponovno spodbudna vrednostna perspektiva, o kateri govori rahlo močnejši pol strinjanja z izjavo (skupno 34,9 %) in večina neopredeljenih (31,5 %), kar pomeni, da kreativnosti mladi ne mistificirajo kot domene neke presežne danosti. Če ustvarjalnost v očeh mladih načeloma ni nekaj danega, temveč nekaj kar je moč pridobiti z vajo skozi strukturirano delo, potem je mogoče ustvarjalnost tudi premakniti iz sfere ekskluzivnega v sfero vsakdanjega življenja, v način doživljanja realnosti in izražanja ter reflektiranja te realnosti, tako v medčloveških odnosih kot tudi na kolektivni ravni. Razumevanje kreativnosti kot pridobljive veščine med mladimi ni nekaj samo po sebi umevnega ali nekaj postranskega; gre namreč za bazično vrlino duha mlade mariborske generacije, ki bo nosila odgovornost in privilegij oblikovanja mariborske identitete in življenja v njej skozi nestanovitno obdobje globalnih sprememb, ki celostno vplivajo tako na urbano tvorbo kot tudi na življenje posameznika v njej. Vprašanje današnjega dne, ki se postavlja ob premikih v strukturi Evrope kot jo poznamo in sveta kot ga poznamo, je ali kreativnost morda ni nova paradigma razvoja, ki jo lahko mirno postavimo ob bok senu o družbi znanja. Kreativnost namreč za razliko od trdega znanja išče tokove, prehaja okvire, inovativno krpa vrzeli, združuje in razdružuje jasno vzpostavljene forme zavoljo iskanja neke nove entiete. Ali ni to le druga beseda za paradigmo razvoja če ne celo preživetja samega?

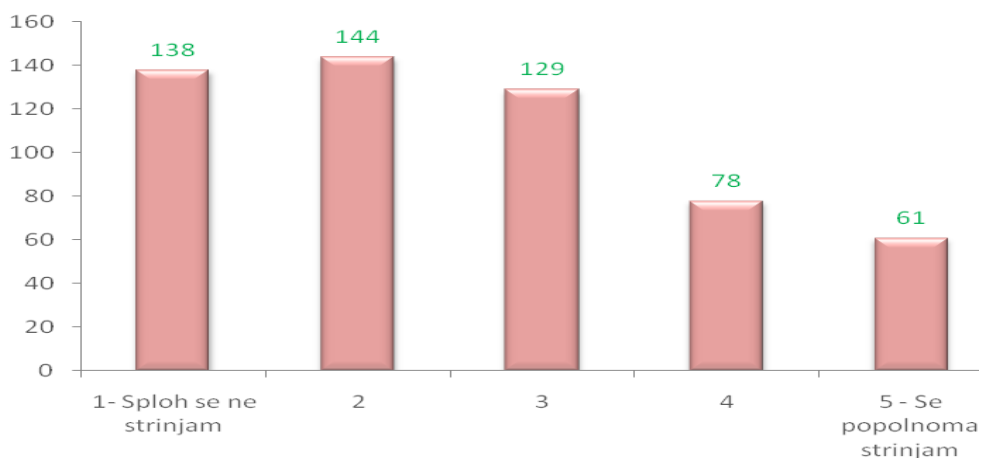
Sit/a sem popularne kulture s predvidljivimi zgodbami in vedno istimi načini prikazovanja.

Analiza odgovorov za trditev »Sit/a sem popularne kulture s predvidljivimi zgodbami in vedno istimi načini prikazovanja« kaže na neopredeljenost anketirancev, katerih odgovori so razprostrti čez celotno ocenjevalno polje. Največ (28,5 %) se jih odloča za srednjo oceno, oba pola (tako negativni kot pozitivni) pa sta enakomerno reprezentirana, kar je nekako v skladu s problemom postavljanja ločnice med popularno in alternativno kulturo med mladimi (med drugim gotovo tudi) zaradi kroničnega pomanjkanja slednje kot legitimne in nemarginalizirane izbire. Mlačnost rezultatov pri trditvi o naveličnosti popularne kulture je mogoče interpretativno brati tudi skozi imaginarno vprašanje anketiranih, ki bi se glasilo nekako takole: In kakšna je alternativa?

Po drugi strani pa se trend odgovorov na to tematiko rahlo spremeni, ko nekoliko obrnemo trditev: »Zakaj naj bi spoznaval druge zvrsti glasbe in filma, če pa vem, kaj mi je vseč in to poznam dobro?«. Kar 25,1 % jih je trditev ocenila z najnižjo oceno, 26,2 % pa z nizko, kar pomeni da se skupno več kot polovica anketirancev ne strinja s to izjavo. Medtem ko je zgornja trditev z bolj neopredeljenim odzivom anketirancev abstrahirana izjava o potrošniški kulturi, pa ta gradi na konkretnem primeru in je zato tudi mnogo bolj specifična ter lažja za razumevanje. Najstniki v tej konkretniji izjavi razumejo, da govorimo o dveh umetniških formah (glasbi in filmu) ter ne o občem narativu, ki ga je težje umestiti na konkretno izkustveno raven.

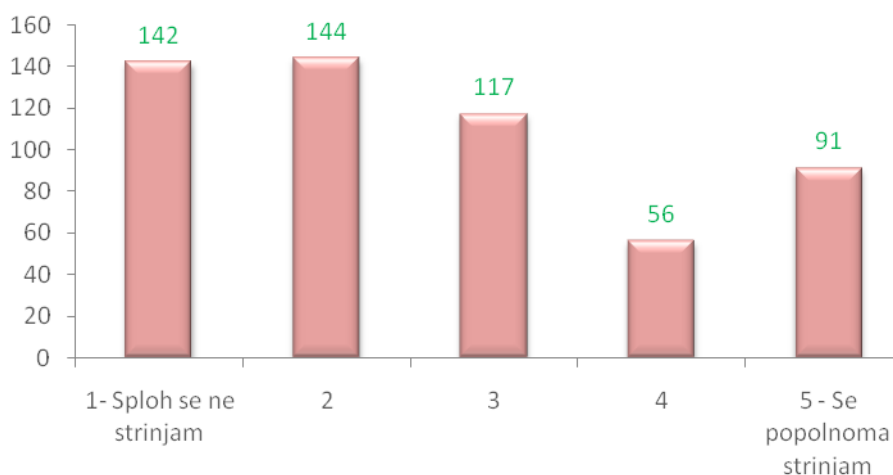
Zakaj bi naj spoznaval/a druge zvrsti glasbe in filma, če pa vem, kaj mi je vseč in to poznam dobro?

Zato morda lahko razumemo ta trend odgovorov kot legitimni dodatek k zgornji analizi, ki kaže – kot je bilo do zdaj že nekajkrat opaženo – temeljno odprtost mariborske mladine za pretok idej, form in stilov. V širšem kontekstu odziva na sklop trditev o življenjskem nazoru in odnosu do kulture tako lahko sklenemo, da vrednotna pozicija med mariborskimi najstniki kaže na dobro osnovo za uvajanje novega, vsebinsko in izrazno drugačnega, ki lahko uspeva zunaj formalnega polja ter tako nudi močno platformo za identitetno izgradnjo Maribora v smeri raznolikosti, kreativnosti in liberalne prehodnosti.

Zadnja trditev v tem vsebinskem sklopu se nanaša na aktivnost preživljanja prostega časa mladih, pri čemer je nadvse spodbudna ugotovitev, da mladi načeloma niso vneti zagovorniki brezdelja kot legitimne oblike preživljanja prostega časa. Več kot 50 % anketiranih je trditev: »Prosti čas mladih bi moral biti namenjen brezdelju« ocenila z negativno oceno ter s tem postavila na ogled tudi nek drug obraz te generacije, ki je mnogo kompleksnejši od instinktivne težnje k nemudni zadovoljitvi želje – je obraz interesa, je pozicija, ki razume vrednost razpoložljivega časa in posameznikovega bivanja v njem.

Prosti čas mladih bi moral biti namenjen brezdelju.

Vrednotne orientacije, ki jih izkazuje ta vsebinski sklop ankete, kažejo na mladino z interesom in odprtostjo za nove vsebine in izrazne forme, ki postavlja pred ugodje fantazmatske identifikacije kot v primeru popularnega filma še nekaj drugega: obligacijo do svojega časa kot dejavnosti interesa. Morda je v luči tako odprte mladine vredno razmisliti o vsebinah, ki bi ta interes angažirale v smeri osebne rasti in posledično tudi rasti mesta kot takega.

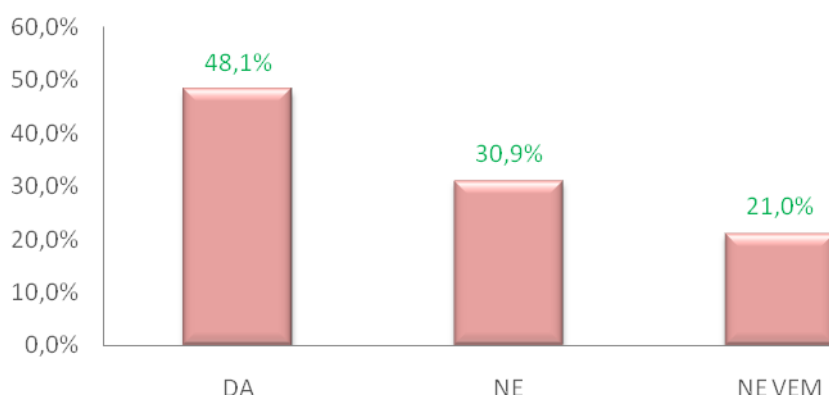
Odnos do kreativnih izbirnih vsebin v prostem času

Na vprašanje o tem, ali bi anketiranci obiskovali ustvarjalno delavnico izven šolskega urnika, če bi jih tema delavnice zanimala, jih je skoraj polovica (48,1 %) odgovorila pritrdilno, 21,1 % pa se jih ni opredelila. Tako zgolj tretjina vprašanih delavnice zagotovo ne bi obiskovala.

VERJETNOST OBISKOVANJA USTVARJALNE DELAVNICE V PROSTEM ČASU	%	Število
DA	48,1%	266
NE	30,9%	171
NE VEM	21,0%	116

Odstotek pritrdilnega in neopredeljenega odgovora je tako precej visok, kar - kot že nekoliko rezultatov poprej – postavlja pod vprašaj nizko stopnjo participacije v obstoječi kulturni ponudbi.

Pripravljenost za obisk kreativne delavnice izven šole

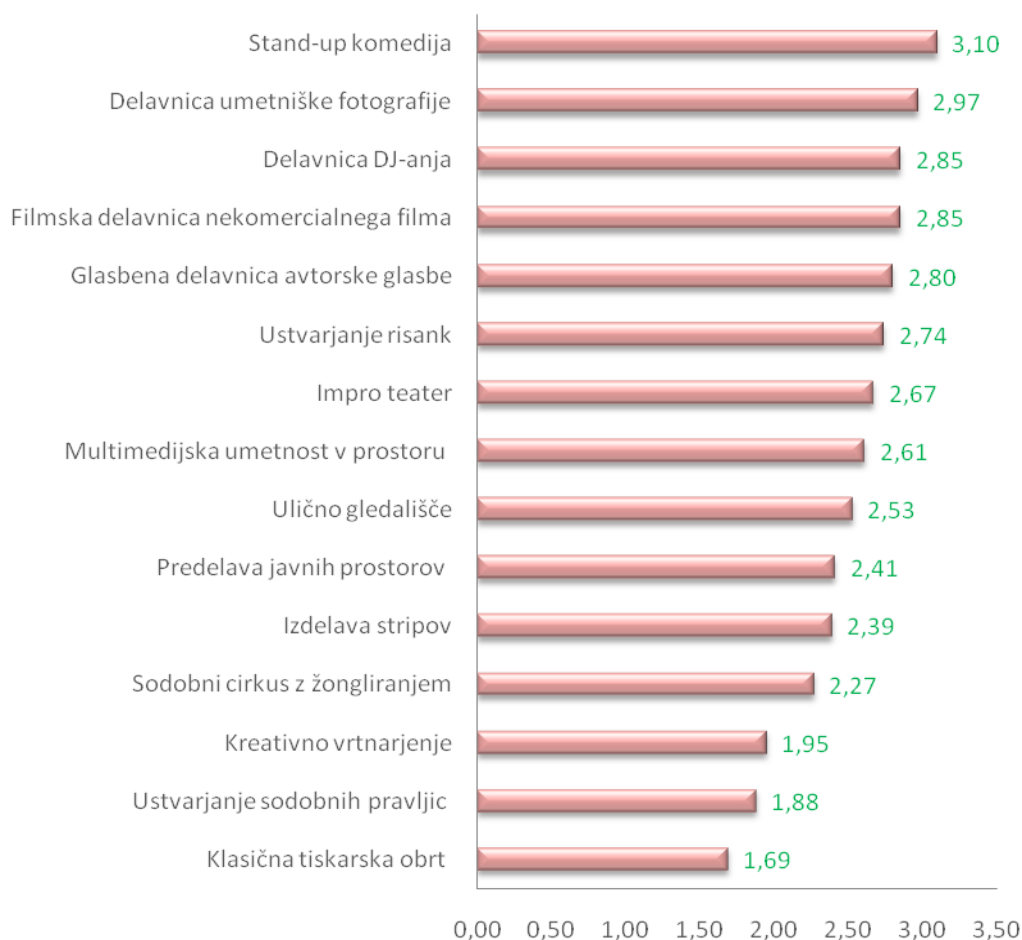

V tem delu analize bomo predstavili zanimanje anketiranih za različne ustvarjalne delavnice, ki bi potekale izven šolskega urnika in bi zato zahtevale samoiniciativni angažma mladih, da se jih udeležujejo. Vsebine, ki smo jih zajeli v anketo so plod poglobljenega razmisleka o kombinaciji sodobnih umetniško-kulturnih tvorb v križanju z urbanim prostorom in realnimi potrebami urbane lokalnosti. Analizo zanimanja za izven šolske delavnice bomo najprej izvedli glede na celoten vzorec, nato pa še ločeno za vsako sodelujočo izobraževalno ustanovo posebej.

Zanimanje za kreativne izbirne vsebine v prostem času – celotni vzorec

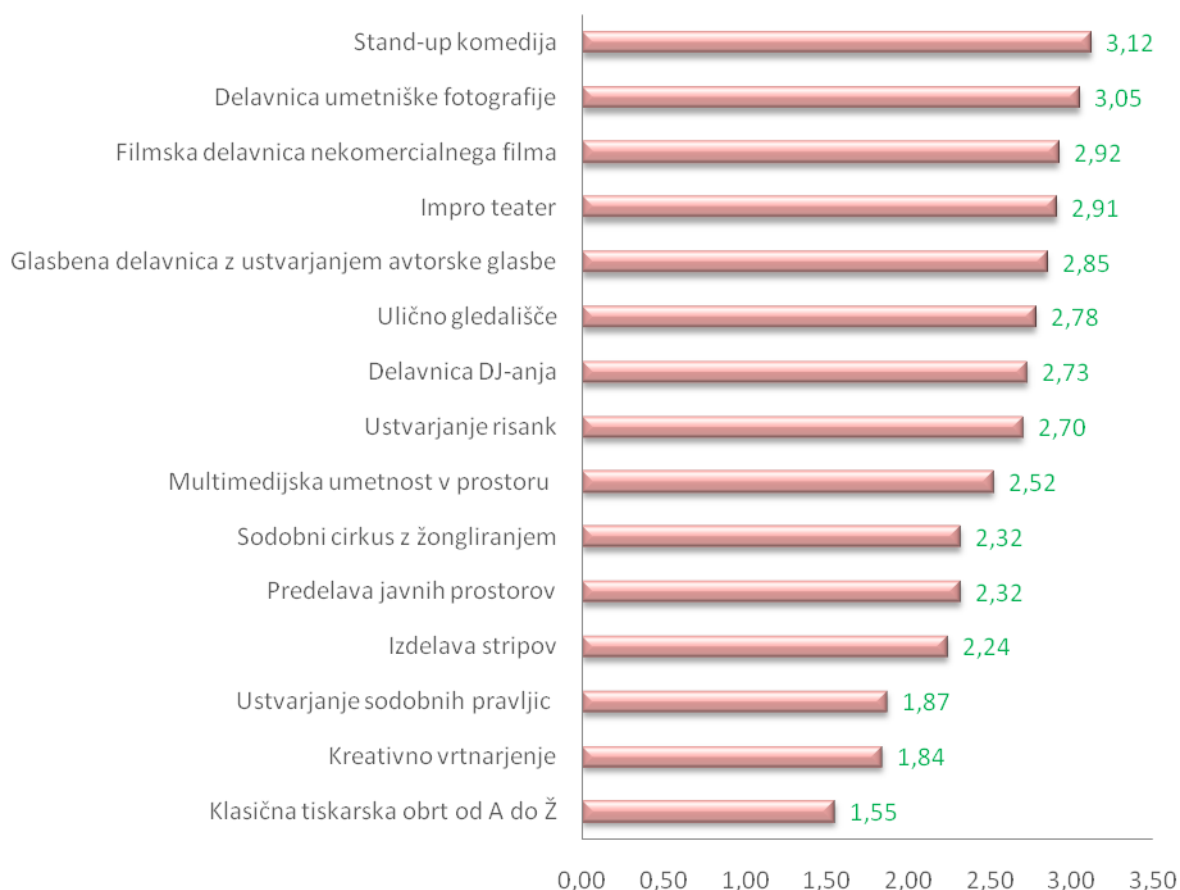
Spodnja grafika prikazuje kreativne vsebine glede na izkazani interes celotnega vzorca. Največ zanimanja je požela delavnica stand-up komedije s srednjo vrednostjo 3,1; sledita delavnica umetniške fotografije s srednjo oceno 2,97 in delavnica DJ-anja z oceno 2,85. V podobnem interesnem razredu so vse delavnice s srednjo oceno nad 2, v najnižjem razredu glede na izkazani interes pa so kreativno vrtnarjenje, ustvarjanje pravljic in klasična tiskarska obrt.

Zanimanje za ustvarjalne vsebine izven šolskega urnika

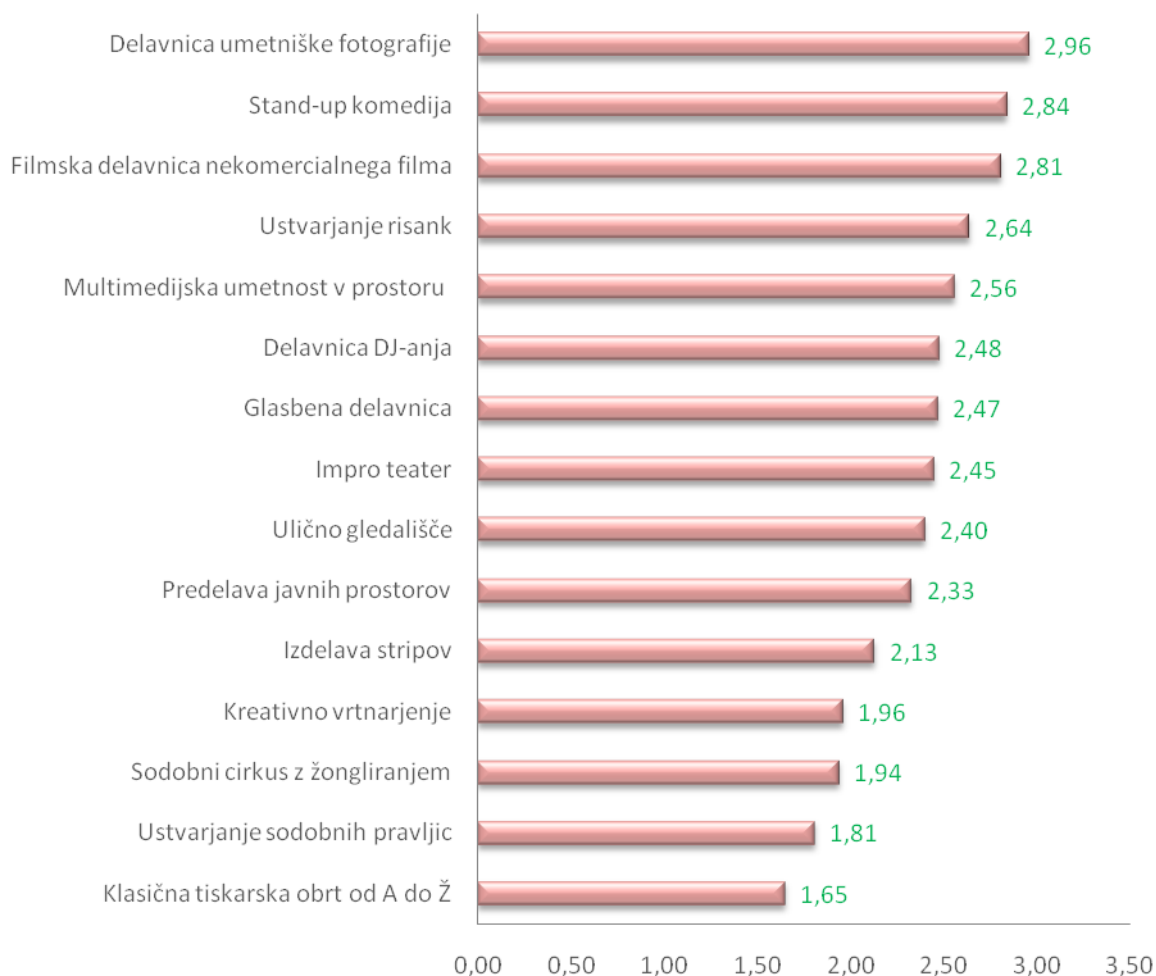
Ta del predstavlja analizo kreativnih vsebin glede na izkazani interes anketirancev Prve gimnazije Maribor. Največ zanimanja je tudi tukaj za delavnico stand-up komedije s srednjo vrednostjo 3,1; sledi delavnica umetniške fotografije s srednjo oceno 3. Delavnico DJ-anja pri celotnem vzorcu pa je na tretjem mestu zamenjala filmska delavnica nekomercialnega filma z oceno 2,9, ki si deli mesto z delavnico impro teatra. V podobnem razredu so tudi delavnica ustvarjanja avtorske glasbe, ulično gledališče, delavnica DJ-anja in ustvarjanje risank. V najnižjem razredu glede na izkazani interes so enake vsebine kot pri celotnem vzorcu (ustvarjanje sodobnih pravljič, kreativno vrtnarjenje in klasična tiskarska obrt).

Zanimanje za kreativne vsebine izven šolskega urnika - 1.gimnazija

Anketiranci II. gimnazije Maribor so svoj interes za kreativne vsebine izkazali v sledečem vrstnem redu: namesto stand-up komedije, ki je tokrat na 2. mestu s srednjo oceno 2,84, je na prvem mestu delavnica umetniške fotografije z oceno 2,96. Sledijo filmska delavnica nekomercialnega filma, delavnica ustvarjanja risank, multimedijska umetnost v prostoru in delavnica DJ-anja. V najnižjem razredu pod srednjo oceno 2 se že imenovanim vsebinam (ustvarjanje sodobnih pravljic, kreativno vrtnarjenje in klasična tiskarska obrt) tokrat pridružuje tudi sodobni cirkus z žongliranjem.

Zanimanje za kreativne vsebine izven šolskega urnika - II.gimnazija Maribor

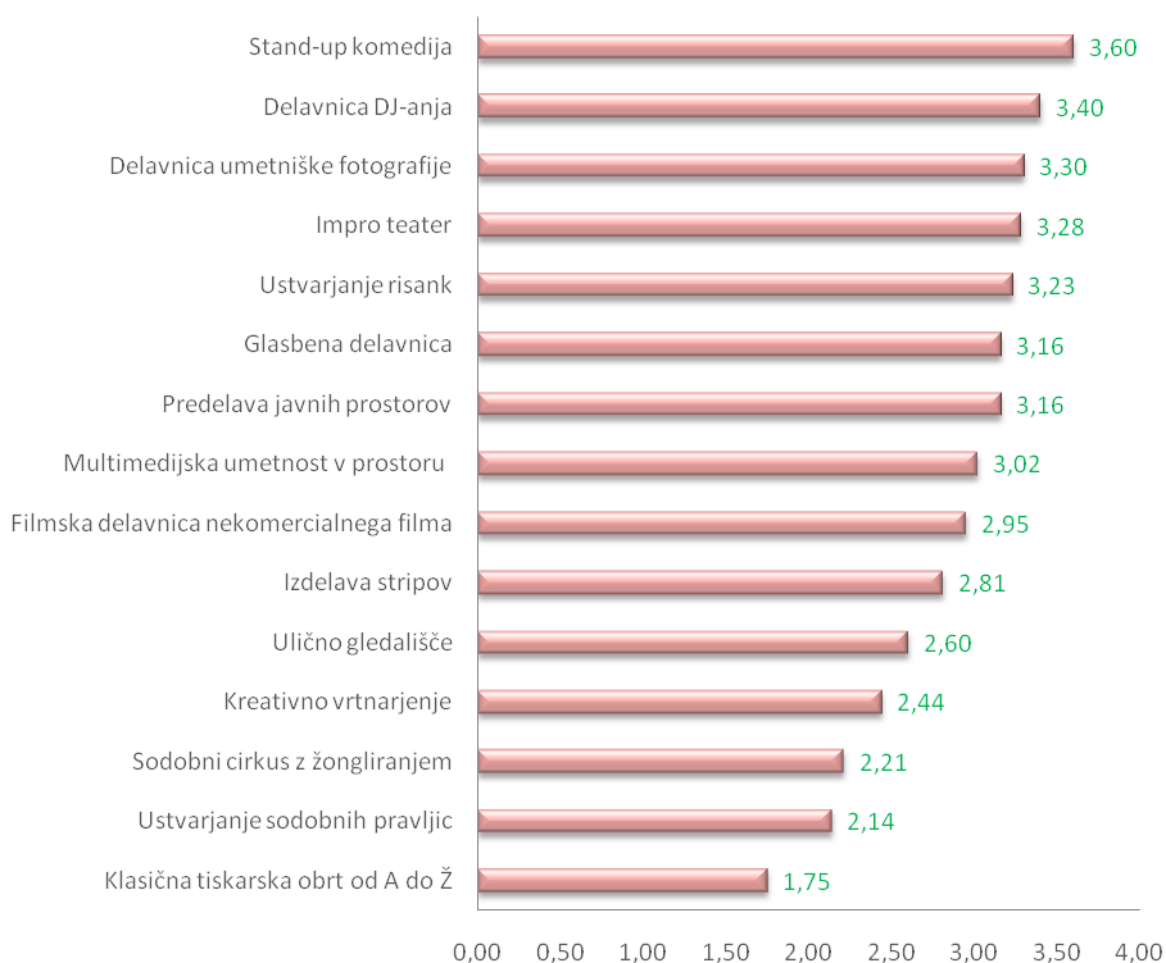

Zanimanje za kreativne izbirne vsebine v prostem času – OŠ Franca Rozmana-Staneta

Primerjava interesa izkazanega s strani učencev OŠ Franca Rozmana-Staneta in po drugi strani interesa gimnazijcev Prve in II. gimnazije Maribor pokaže, da je interes osnovnošolcev za kreativne vsebine občutno večji. Tukaj imamo skupno 8 različnih ocen kreativnih vsebin uvrščenih nad srednjo oceno 3. Pri Prvi gimnaziji Maribor sta tako uvrščeni vsebini zgolj 2, pri II. gimnaziji Maribor pa nobena.

Učence OŠ Franca Rozmana-Staneta najbolj zanimajo stand-up komedija (srednja vrednost visokih 3,6), delavnica DJ-anja (srednja vrednost 3,40), delavnica umetniške fotografije (srednja vrednost 3,30), impro teater (srednja vrednost 3,3) in ustvarjanje risank (3,2). Edina vsebina, uvrščena pod linijo srednje ocene 2 je klasična tiskarska obrt (srednja vrednost 1,75).

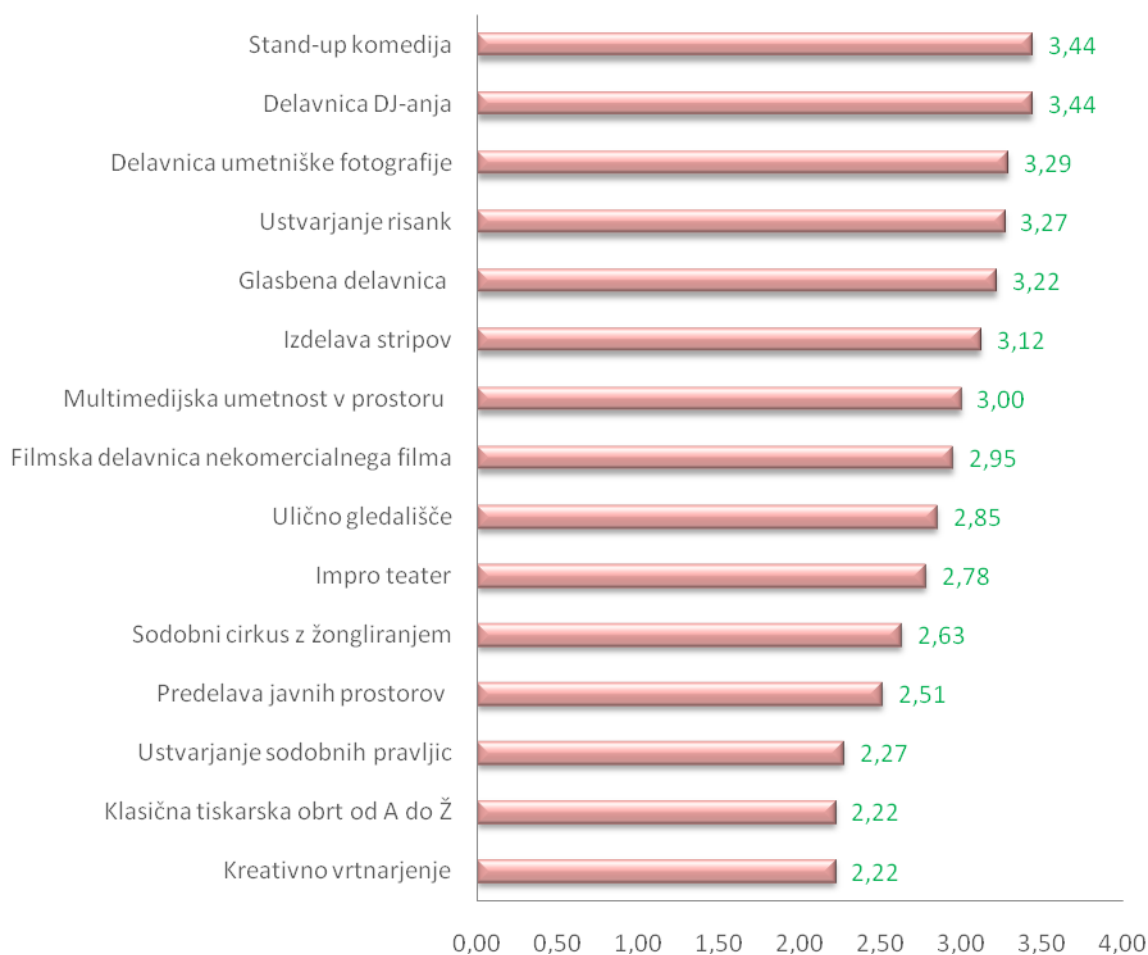
Zanimanje za kreativne vsebine izven šolskega urnika - OŠ Franca Rozmana-Staneta

Zanimanje za kreativne izbirne vsebine v prostem času – OŠ borcev za severno mejo

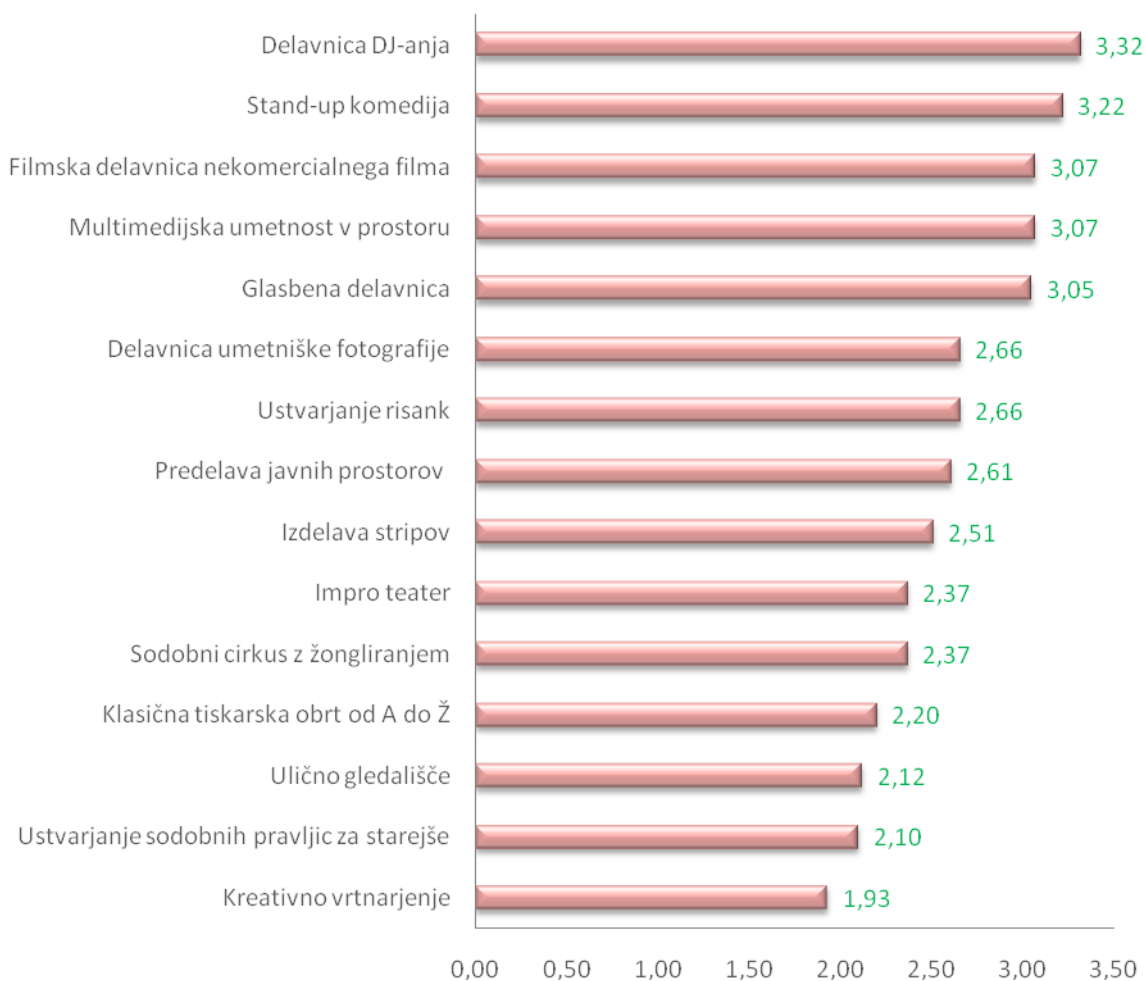
Tudi tukaj primerjava med ocenami osnovnošolcev OŠ borcev za severno mejo in obeh gimnazij kaže na to, da osnovnošolci povprečno ocenjujejo kreativne vsebine znatno višje kot gimnazijci. Kar dve vsebini sta dosegli srednjo oceno 3-4 (srednja vrednost 3,44) – delavnica stand-up komedije in delavnica DJ-anja. Sledijo delavnica umetniške fotografije (srednja vrednost 3,29), delavnica ustvarjanja risank (srednja vrednost 3,27), glasbena delavnica z ustvarjanjem avtorske glasbe (srednja vrednost 3,22) in izdelava stripov (srednja vrednost 3,12). Najnižje ocenjeno kreativno vrtnarjenje ne pade pod nivo srednje ocene 2.

Zanimanje za kreativne vsebine izven šolskega urnika - OŠ borcev za severno mejo

Tudi primerjava med srednjo poklicno šolo in analizo obeh gimnazij zgoraj kaže na višji interes za kreativne delavnice poklicnih dijakov kot gimnazijcev. Najvišje ocenjeni delavnici pri dijakih poklicne šole – delavnice DJ-anja in delavnica stand-up komedije – prekašata obe srednji oceni najvišje ocenjene kreativne vsebine pri obeh gimnazijah. Sledijo filmska delavnica nekomercialnega filma (srednja vrednost 3,07), ki si deli mesto z delavnico multimedijske umetnosti v prostoru in glasbena delavnica (srednja vrednost 3,05). Nato sledi opazen padec razredne ocene pod 3, najnižje pa so ocenjene delavnice uličnega gledališča (srednja ocena 2,12), ustvarjanja sodobnih pravljič za starejše (srednja ocena 2,10) in delavnica kreativnega vrtnarjenja, ki je edina ocenjena pod srednjo oceno 2 (1,93).

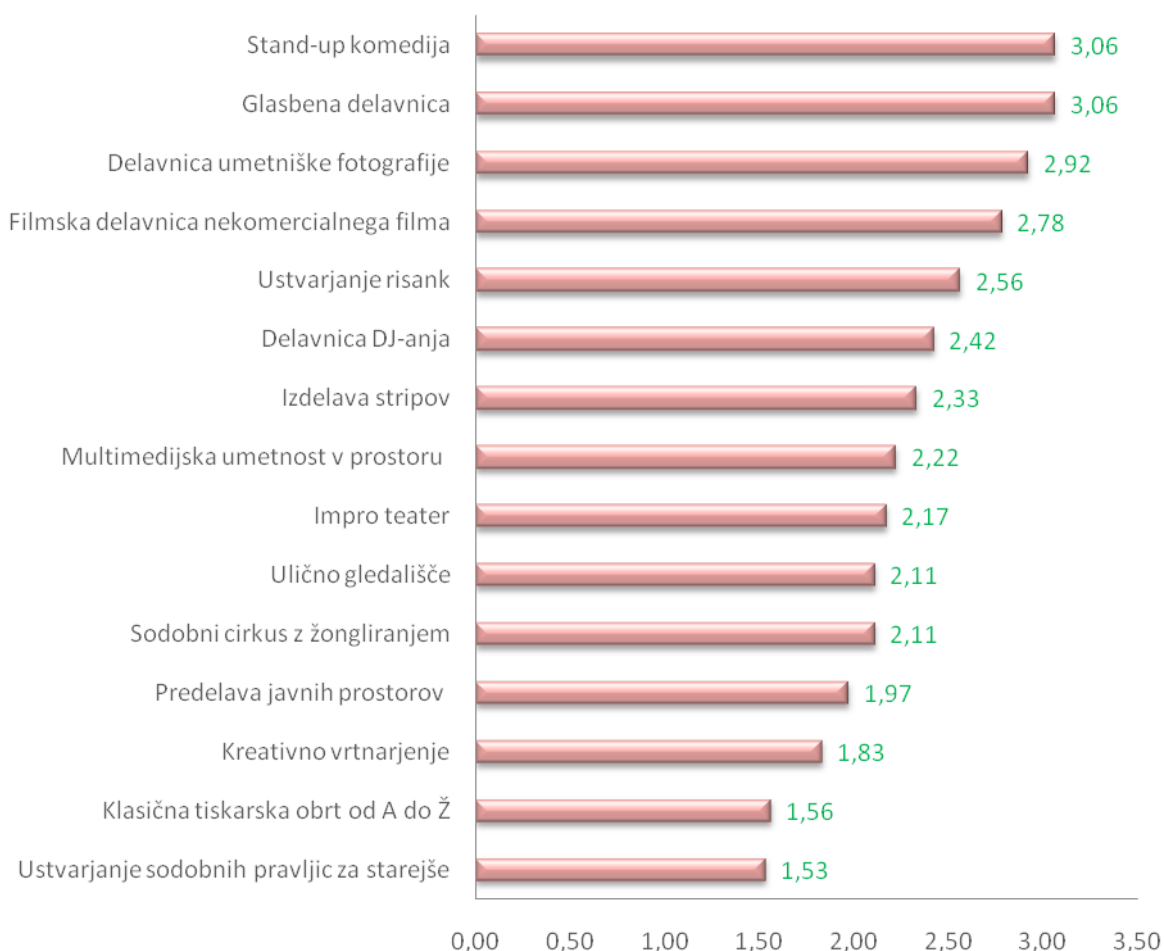
Zanimanje za kreativne vsebine izven šolskega urnika - Lesarska šola Maribor

Zanimanje za kreativne izbirne vsebine v prostem času – Srednja gradbena šola in gimnazija Maribor

Tudi gimnazijci iz Srednje gradbene šole in gimnazije Maribor kažejo manjši interes za kreativne vsebine v primerjavi z osnovnošolci. Najbolj jih zanimata stand-up komedija in glasbena delavnica z ustvarjanjem avtorske glasbe, obe s srednjo vrednostjo 3,06. Samo ti dve delavnici imata srednjo vrednost nad oceno 3, nato sledi razred delavnic umeščenih pod 3. Te so delavnica umetniške fotografije, filmska delavnica nekomercialnega filma, ustvarjanje risank in delavnica DJ-anja. Kar 4 delavnice so uvrščene pod linijo s srednjo vrednostjo 2, in sicer predelava javnih prostorov na kreativne načine, kreativno vrtnarjenje, klasična tiskarska obrt od A do Ž ter ustvarjanje sodobnih pravljič za starejše.

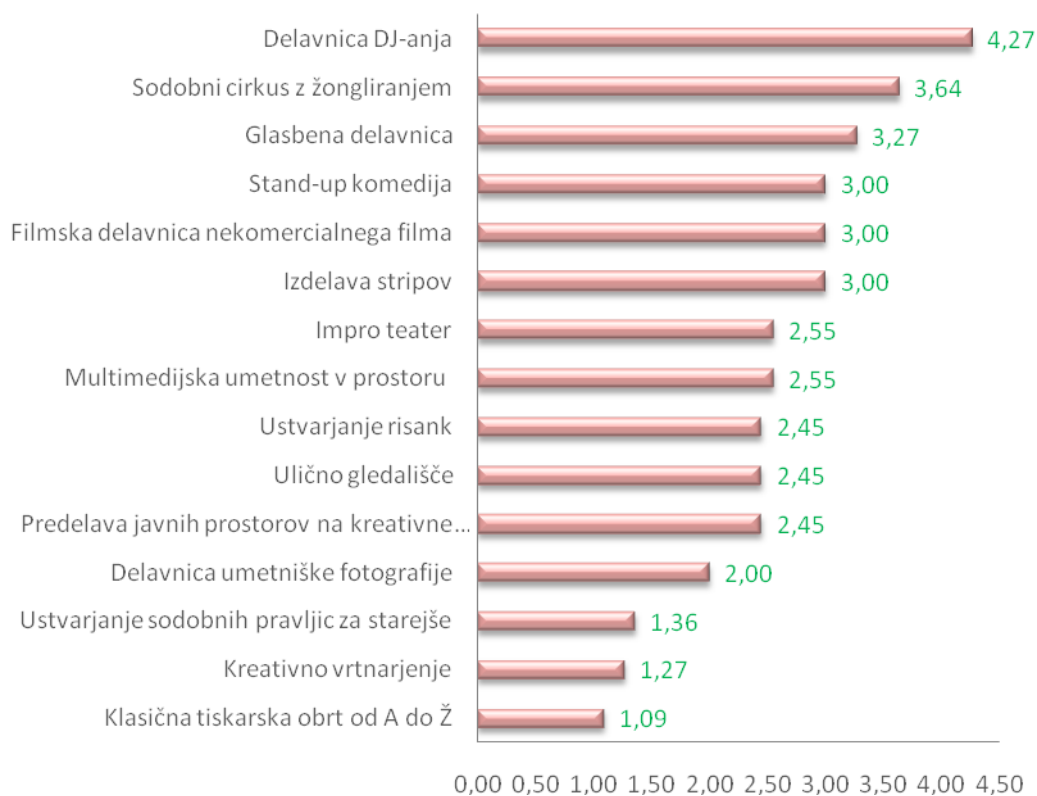
Zanimanje za kreativne vsebine izven šolskega urnika - Srednja gradbena šola in gimnazija Maribor

Zanimanje za kreativne izbirne vsebine v prostem času – OŠ Cerkevjak - Vitomarci

Rezultati ocenjevanja OŠ Cerkevjak-Vitomarci so daleč nad povprečjem in kažejo na daleč najvišje zanimanje za kreativne vsebine med vsemi vključenimi ustanovami, kar morda ima opraviti s širšim kontekstom razlike med mestnimi in podeželskimi osnovnimi šolami. Prvo-ocenjena delavnica prav pri tej šoli preseže ocenjevalno raven vmesne ocene 4, kamor umesti delavnico DJ-anja s srednjo vrednostjo 4,27. Komaj drugo-ocenjeni sodobni cirkus z žongliranjem je po srednji oceni 3,64 primerljiv z najvišje uvrščenimi delavnicami pri drugih šolah. Sledijo glasbena delavnica z ustvarjanjem avtorske glasbe (srednja vrednost 3,27), stand-up komedija, filmska delavnica nekomercialnega filma in izdelava stripov, ki si vse tri delijo oceno 3. To je še vedno višja ocena kot jo podelijo dijaki II. gimnazije Maribor katerikoli delavnici. Tri delavnice se ne uvrstijo nad srednjo oceno 2: ustvarjanje sodobnih pravljic za starejše, kreativno vrtnarjenje in klasična tiskarska obrt.

Zanimanje za kreativne vsebine izven šolskega urnika - OŠ Cerkevjak-Vitomarci

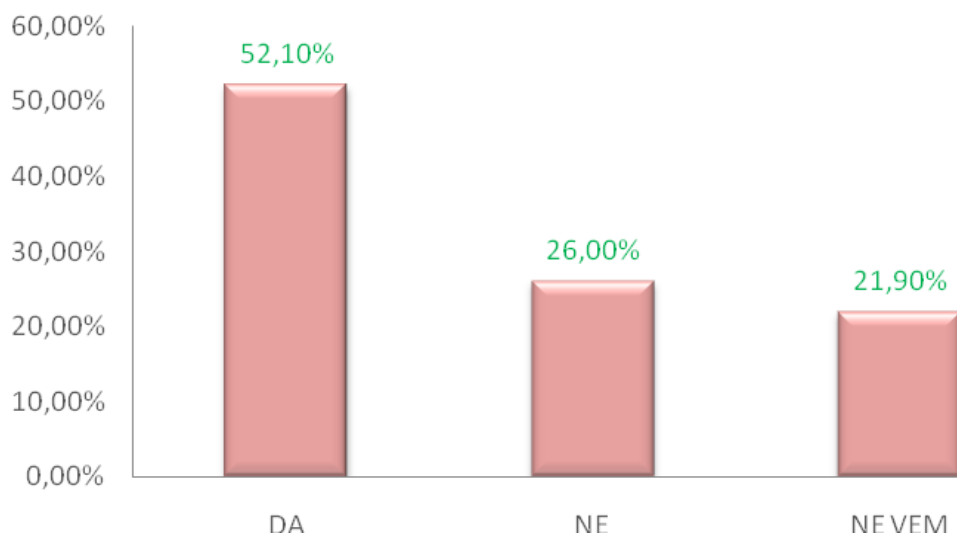

Odnos do kreativnih vsebin v okviru šole

ŽELJA PO KREATIVNIH IZBIRNIH VSEBINAH V ŠOLI	%	Število
DA	52,1%	285
NE	26,0%	142
NE VEM	21,9%	120

Več kot polovica anketiranih (52,1 %) bi si v šoli želelo več kreativnih vsebin, kar je nekoliko več kot pri vprašanju, ali bi obiskovali ustvarjalno delavnico po šoli (47,2 % jih je pritrnilo). 36,6 % jih je bilo jasno odločenih, da delavnice po šoli ne bi obiskovali, medtem ko jih je pri vprašanju o kreativnih izbirnih vsebinah v šoli odklonilno opredeljenih 10% manj.

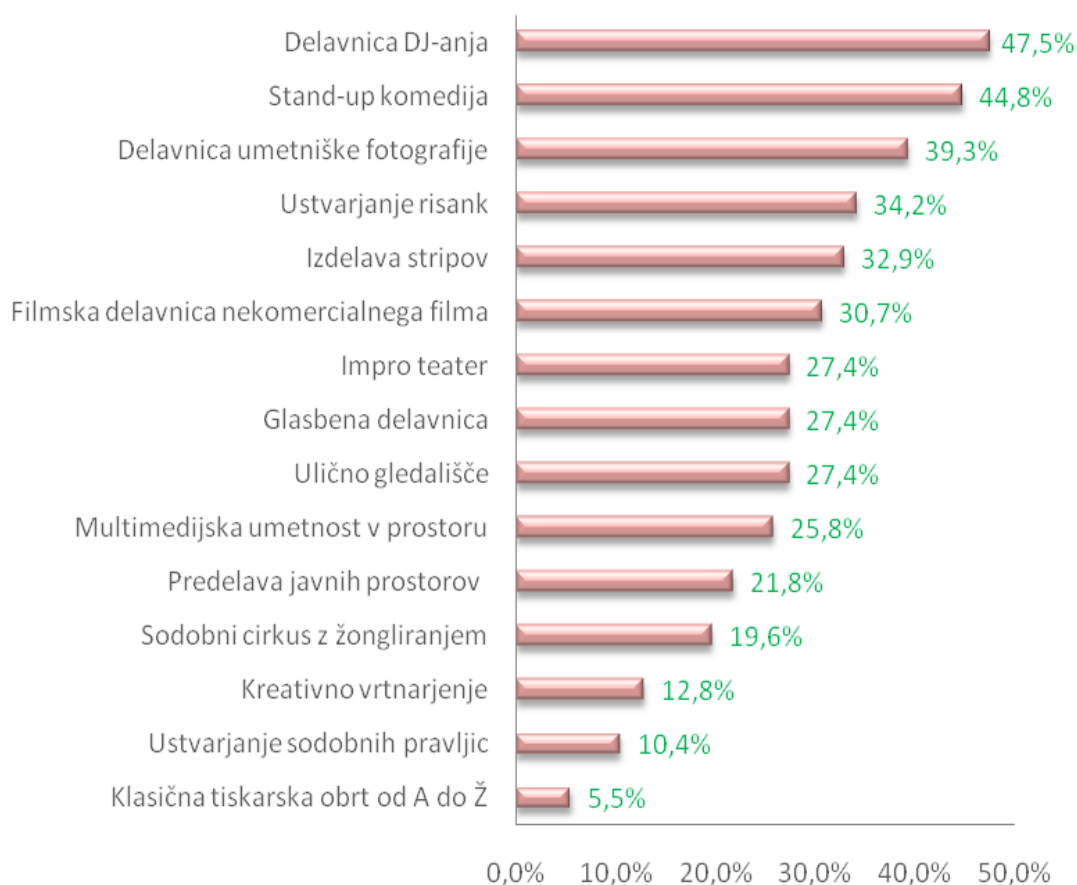
Želja po kreativnih vsebinah v šolskem urniku

Želja po kreativnih vsebinah v šolskem urniku – celotni vzorec

Rezultati kažejo, da jih je skoraj polovica izbrala delavnico DJ-anja (47,5 %), kar je zanimivo glede na siceršnjo največjo popularnost stand-up komedije, ki jo je tokrat izbrala skoraj polovica (44,8 %). Sledijo delavnica umetniške fotografije z 39,3 % ter ustvarjanje risank s 34,2 % in izdelava stripov z 32,9 %. Najslabše so ponovno ocenjene predelava javnih prostorov, sodobni cirkus z žongliranjem, kreativno vrtnarjenje, ustvarjanje sodobnih pravljic ter klasična tiskarska obrt s 5,5 %.

Delavnice v okviru šolskega urnika - celotni vzorec

VSEBINE V ŠOLI	Prva gimnazija Maribor		II. gimnazija Maribor		OŠ Franca Rozmana-Staneta		OŠ borcevi za severno mejo		Lesarska šola Maribor		Srednja gradbena šola in gimnazija Maribor		OŠ Gustava Šiliha		OŠ Cerkvenjak - Vitomarci	
	%	Šolci	%	Šolci	%	Šolci	%	Šolci	%	Šolci	%	Šolci	%	Šolci	%	Šolci
Predelava javnih prostorov na kreativne načine	21,8%	41	20,8%	33	36,8%	21	22,0%	9	12,5%	5	19,4%	7	0,0%	0	27,3%	3
Ustvarjanje sodobnih pravljic za starejše	10,1%	19	10,7%	17	8,8%	5	17,1%	7	10,0%	4	5,6%	2	6,7%	1	18,2%	2
Izdelava stripov	26,1%	49	26,4%	42	49,1%	28	58,5%	24	40,0%	16	36,1%	13	40,0%	6	18,2%	2
Multimedijska umetnost v prostoru	26,1%	49	25,8%	41	24,6%	14	34,1%	14	37,5%	15	11,1%	4	13,3%	2	18,2%	2
Kreativno vrtnarjenje	12,2%	23	18,9%	30	8,8%	5	7,3%	3	7,5%	3	8,3%	3	20,0%	3	0,0%	0
Klasična tiskarska obrt	4,8%	9	5,0%	8	7,0%	4	2,4%	1	5,0%	2	8,3%	3	6,7%	1	18,2%	2
Sodobni cirkus z žongliranjem	20,2%	38	13,8%	22	17,5%	10	14,6%	6	17,5%	7	16,7%	6	86,7%	13	45,5%	5
Ulično gledališče	37,8%	71	27,0%	43	19,3%	11	36,6%	15	7,5%	3	13,9%	5	6,7%	1	9,1%	1
Ustvarjanje risank	30,9%	58	33,3%	53	47,4%	27	46,3%	19	25,0%	10	30,6%	11	46,7%	7	18,2%	2
Filmska delavnica nekomercialnega filma	34,0%	64	35,8%	57	19,3%	11	39,0%	16	27,5%	11	25,0%	9	0,0%	0	0,0%	0
Glasbena delavnica z ustvarjanjem avtorske glasbe	28,7%	54	29,6%	47	29,8%	17	29,3%	12	22,5%	9	25,0%	9	0,0%	0	18,2%	2
Delavnica DJ-anja	38,3%	72	37,7%	60	70,2%	40	65,9%	27	60,0%	24	41,7%	15	86,7%	13	81,8%	9
Impro teater	35,6%	67	27,0%	43	29,8%	17	29,3%	12	7,5%	3	11,1%	4	0,0%	0	36,4%	4
Stand-up komedija	48,9%	92	44,7%	71	45,6%	26	53,7%	22	35,0%	14	38,9%	14	0,0%	0	54,5%	6
Delavnica umetniške fotografije	39,9%	75	42,8%	68	50,9%	29	36,6%	15	25,0%	10	38,9%	14	13,3%	2	18,2%	2

5. SKLEP

Maribor je v luči radikalnih identitetnih rezov skozi 20. stoletje izgubil vizionarski angažma za vzpostavitev trdne postindustrijske identitete mesta ter slednjo spontano strukturiral okrog nekega temeljnega manka, ki je lahko – kot razmišlja programski direktor EPK Mitja Čander – priložnost potencialnega prostora. Praznina v mestni identiteti namreč ni nepopisan list, temveč strukturni obrat in temeljna diskontinuiteta, ki vznikata med prej in potem. Zato je po našem mnenju mogoče uzreti identitetno vrzel Maribora kot srečevališče novega, ki povezuje staro v koherentno, a ne homogeno celoto. Vrzel v nekem subverzivnem smislu namreč vnaša prepah med utrujene vezi kulturne hegemonije, ki morajo za dobrobit nekega kolektivnega prostora pričeti vstopati v zdravo dialoškost z manj ustaljenimi praksami izraznosti. Mladi kot gravitacijsko središče novega mariborskega prostora imajo potencial postati tisti segment identitetne mobilizacije celotne družbe, ki vzpostavlja vezi med starim in novim v inovativnih praksah kritične refleksije njih samih in njihovega mesta ter deluje družbeno angažirano na vmesnem mestu med zunaj in znotraj, med intimnim izkustvom in kolektivno realnostjo. Za doseg tega 'utopičnega' Maribora je po našem mnenju potrebno pričeti s sistemskim uvajanjem orodij kreativnih praks za mlade v smeri novih horizontov kontemplacije in njene izraznosti.

Mladi v Mariboru se po naši raziskavi sodeč v obstoječih kulturnih vsebinah ne prepoznajo in v njih tudi ne participirajo na lastno pobudo, pri čemer je potrebno v isti sapi omeniti še dokaj pozitiven trend, ki ga opažamo v percepciji kulture med mladimi. Medtem ko jih skoraj polovica sicer meni, da Maribor ne zmore zadostno odgovoriti na potrebe mladih po razvoju njihove kreativnosti, pa so po drugi strani v istem številu pripravljeni obiskovati več kulturnih dogodkov, če bi bili ti v skladu z njihovim okusom. Mladi v Mariboru nikakor ne vidijo kulturnikov in umetnikov v negativni luči, kar predstavlja spodbudo za nadaljnje in novo delo vseh akterjev, prisotnih na mariborski kulturni sceni ter kliče k razmisleku glede dosedanje kulturne ponudbe za mlade, v kateri slednji zelo zadržano participirajo. Ob tem je vredno omeniti še dva pozitivna trenda v rezultatih raziskave, ki govorita izredno vzpodbudno o mobilizaciji mladih v kulturno-umetniške prakse. Prvi od njiju je odnos mladih do neformalnega znanja, ki je zelo pozitiven in govori o generacijski lastnosti brezinteresne vedoželjnosti, ki zmore izstopati iz sistema blagovne menjave ter tako znanje dojemati kot vrednoto samo na sebi in ne kot instrument. Še dodaten pozitiven trend zaznavamo tudi v percepciji kreativnosti kot pridobljive veščine med mladimi, kar pomeni, da je slednji ne dojemajo kot privilegij presežne danosti, temveč kot polje znanja, v katerega lahko vstopa vsakdo. Cilj uvajanja vsebin

sodobne umetnosti med mladino namreč nikakor ni selekcija slednje na netaletrirane in talentirane posameznike ter vzgoja slednjih v nov up elitizirane kulture. Nasprotno, uvajanje sodobne umetnosti je namenjeno demokratični integraciji mladih v inovativne prakse izraznosti njih samih in realnosti, v kateri obstajajo. Zato bi naj sodobna umetnost s svojo zdajšnjostjo na nek način socializacijsko integrirala mladostnike v projektu Mladibor in jih uvajala v kreativno bivanjskost medosebnih odnosov, lastne ekspresivnosti in družbenega angažmaja.

Mladibor je zastavljen kot pilotni projekt razširjanja klasičnih kurikulumov v ustanovah formalnega izobraževanja v smeri privzemanja in razširjanja kulturnih vsebin kot neortodoksnih socializacijskih orodij dozorevanja, tako v smislu prehoda od otroštva k odraslosti kot tudi v smislu sposobnosti uravnoveženega uvida neke realnosti. Umetnost oziroma večšine, pridobljene skozi umetniške procese, so lahko tudi orodje za bolj celosten pristop k obravnavanju drugih vsebin šolskega kurikula, obenem pa so to večšine širšega spektra kot ga nudi le kopičenje podatkov. Predsvem spodbujajo kritično vrednotenje, aktivno participacijo, ponujajo različne interpretacije iste realnosti in tako bogatijo mladega človeka pri spopadanju s kompleksnim svetom, katerega del je nanazadnje tudi šola. Zato povezovanje šol z umetniki in umetniškimi organizacijami znotraj projekta Mladibor nastopa v luči ideje, ki je tudi sama dozorela v pogovorih med projektnimi akterji in ki predpostavlja premik k bolj odprtemu tipu šole ter k širšim kurikularnim spremembam. Sicer vsi snovalci projekta gradimo slednjega na nuji vpeljevanja dialoščnosti med mladino in strukture moči v smeri večje angažiranost enih in/do drugih, po drugi strani pa je temu nazoru projektnih vodij potrebno dodati še opombo pod črto. Kot je povsem jasno razvidno iz raziskave si mladi želijo predsvem vsebine, ki se približajo sferi komercialnega in zabavnega z manj prostora za poglobljeno refleksijo (glasba, film in stand-up komedija); v duhu gesla »česar ne poznaš, si ne moreš želeti«, predvidevamo, da si zaradi nepoznavanja bolj poglobljenih oblik izraznosti ali nekaterih umetniških žanrov mladi seveda slednjih tudi nikakor ne morejo zaželeli. Zato bomo v oblikovanju vsebinskega programa iskali konsenz med bolj populističnimi željami mladih na eni strani ter strokovno oceno potreb mladih v kompleksnosti njihove situacije na drugi. Ob tem ostaja ključno vodilo pri oblikovanju vsebin poslanstvo projekta Mladibor, katerega namen je uvajanje kulturno-umetniških praks sodobne izraznosti v formalne izobraževalne kontekste mladih s ciljem vzgajanja subtilnejših, kreativnejših in zrelejših posameznikov, ki so sposobni vzpostavljati angažirano refleksijo do njih samih in do mesta, v katerem živijo. Zato bodo programske vsebine oblikovane kot zmes želja mladih in presoje interdisciplinarne ekipe strokovnjakov.

Projekt ima tudi intenzivno dimenzijo realne participacije v smislu vključevanja mladih v interakcijo z javnim prostorom v mestu. V sklopu projekta bomo angažirali mlade k sodelovanju pri načrtovanju kompozicije javnega prostora, pri čemer cilj te projektne dimenzije ni toliko uvajanje mladih v osnove urbanega prostorskega načrtovanja, temveč odpiranje možnosti oprijemljivega dialoga med mestom in mladimi kot dveh enakovrednih sogovornikov. Cilj te dimenzije projekta je torej uvajanje mladih v oblike javne participacije ter vzgajanje ne le občutka avtonomnosti, temveč tudi družbene odgovornosti. Problematična usoda, ki jo namreč več ali manj delijo post-socialistična mesta je, da ljudje nimajo občutka, da je javni prostor v teh mestih zares njihov, kar nosi dvoplastne posledice: po eni strani ljudje javnih površin ne prepoznajo kot svojih, po drugi strani pa zanje tudi ne čutijo prave odgovornosti.

In če želimo na mladih graditi novo mestno identiteto, jih je potrebno najprej spoznati z vsem, kar sodobna umetnost danes ponuja ter integrirati v sfero družbenega kot njene temeljne elemente. Mladi se po raziskavi sodeč namreč ne čutijo zadostno upoštevani na ravni mesta, kar posledično vodi k njihovi manjši družbeni participaciji. Ob tem pa je potrebno še dodati, da se občutku anonimnosti navkljub čutijo zavezane mestu z željo spreminjati ga na bolje. Imamo torej mlade, ki želijo delati dobro za mesto. In imamo mesto, ki želi graditi svojo prihodnost na mladih. Ali se ob tovrstni vzajemnosti ne zdi realno zahtevati nemogočega: utopičnega mesta Mladibor, ki svojo moč in identiteto črpa prav iz identitetnega reza?

6. LITERATURA

Brvar, A. (2006). Mesto spodrezanih korenin v 42. Seminar slovenskega jezika, literature in kulture: Mesto in meščani v slovenskem jeziku, kulturi in literaturi. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za slovenistiko, Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik.

Chambers, E. A. in Schreiber, J. B. (2004). Girls' academic achievement: varying associations of extracurricular activities. *Gender and Education*, 16, 327-346.

Darling, N. (2005). Participation in extracurricular activities and adolescent adjustment: Cross-sectional and longitudinal findings. *Journal of Youth and Adolescence*, 34, 493-505.

Dunn, C., Chambers, D. in Rabren, K. (2004). Variables affecting students' decisions to drop out of school. *Remedial and Special Education*, 25, 314-323.

Gril, A.; Puklek Levpušček M.; Brečko B.; Štraus M. (2004). Prosti čas mladih v Ljubljani, psihosocialna analiza potreb in možnosti za njihovo uresničevanje, l. 2003-04 (raziskovalni projekt za potrebe MOL za leto 2003).

Hartman, B. (2001). *Kultura v Mariboru: gibanja, zvrsti, osebnosti*. Maribor, Založba Obzorja.

Kuhar, M. (2007). Prosti čas mladih v 21. Stoletju. *Socialna pedagogika*, 11, št. 4, str. 453-472.

Lavrič, M., Flere, S., Tavčar Krajnc, M., Klanjšek, R., Musil, B., Naterer, A. & Kirbiš, A. (2010). *Mladina 2010. Končno poročilo o rezultatih raziskave [Youth 2010: Final Report]*. Maribor: Filozofska fakulteta.

Miheljak, V. (2002). *Mladina 2000. Slovenska mladina na prehodu v tretje tisočletje*. Maribor, Aristej.

Prelow, H. M. in Loukas, A. (2003). The role of resource, protective, and risk factors on academic achievement-related outcomes of economically disadvantaged Latino youth. *Journal of Community Psychology*, 31, 513-529.

Tomc, G. (1989). *Druga Slovenija*. Ljubljana, Krt.

Ule, M., Mihelj, V. (1995). *Pri(e)hodnost mladine*. Ljubljana, DZS.

Ule, M. (1996). *Predah za študentsko mladino*. Ljubljana, Zavod za šolstvo.

Ule, M. in Kuhar, M. (2002). *Sodobna mladina*. V Vlado Mihelj (ur.), *Mladina 2000: slovenska mladina na prehodu v tretje tisočletje*, 39-77. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, Urad Republike Slovenije za mladino Maribor, Aristej.

Spletna stran Kibla/predstavitev

<http://www.kibla.org/o-nas/>

Spletna stran Pekarna magdalenske mreže/predstavitev

<http://www.pekarna.org/web/index.php?page=kontekst&id=35>

Spletna stran Zavod Udarnik/predstavitev

<http://zavodudarnik.wordpress.com/about/>

Vsebinsko poročilo z okrogle mize o problematiki mladih v občini Maribor

http://www.zavednomladi.si/index.php?option=com_content&view=article&id=96:vsebinsko-poroilo-z-okrogle-mize-o-problemaiki-mladih-v-obini-maribor&catid=36:za-novinarje&Itemid=55

Članek o kulturi v Delu

<http://www.delo.si/druzba/panorama/mariboru-manjka-ulicna-kultura.html>

7. POVZETEK RAZISKAVE IN IZHODIŠČ PROJEKTA MLADIBOR

Uvodne predpostavke in kontekst

Maribor, drugo največje mesto Slovenije, se kot večina postindustrijskih mest sooča s problemom oblikovanja stabilne identitete, ki je zaradi zgodovinsko specifičnih razlogov zanj še posebej težavno. Po treh radikalnih prelomih s kontinuiteto življenja v mestu, ki so v toku 20. stoletja izpraznili kapital obstoječih simbolnih in civilnih struktur Maribora, je ponovni vznik jasno definirane mestne identitete odvisen predvsem od mobilizacije mladih v smeri kritične refleksije in javnega angažmaja, ki morata biti sposobna preseči okorele forme javnega delovanja, že dalj časa nezmožne nuditi sodoben odgovor na sodobno realnost. Mladi kot trenutno izredno ranljiva skupina v socialnem smislu nosijo breme nestabilnosti in pomanjkanja možnosti zaradi ekonomske krize na svojih ramenih bolj kot ostale generacijske skupine, poleg tega pa predstavljajo lahkoten plen za religije množične potrošnje, ki z razgradnjo družbenega tkiva na osnovi nagovora potrošnika k individualistični zadovoljitvi njegove potrebe ustvarjajo apatično in anonimno družbeno klimo. Na osnovi teh predpostavk smo zasnovali projekt Mladibor, ki skozi uvajanje praks sodobne umetnosti kot reflektivnega orodja osebne in družbene realnosti postavlja mlade v gravitacijsko središče novega mariborskega prostora in jim približuje znanje in umetnost kot emancipatorno sredstvo avtonomnega mišljenja in vrednoto samo na sebi, ne pa kot komoditeto. Projekt smo zato zastavili v sodelovanju z izobraževalnimi ustanovami (Prva gimnazija Maribor, II. gimnazija Maribor, OŠ Franca Rozmana-Staneta, OŠ borcev za severno mejo, OŠ Gustava Šiliha), ki bodo odprle svoje kurikule vsebinam sodobne umetnosti za približevanje mladih njim samim in mestu, v katerem živijo. V ta namen smo izvedli raziskavo med mladimi, katere namen je oblikovanje programskih smernic za prihodnje.

Temeljne ugotovitve in interpretativna izhodišča

V raziskavo so bili vključeni učenci 7.-ih razredov in dijaki 2.-ih letnikov sledečih izobraževalnih ustanov s sedežem v Mariboru ali njegovi okolici: Prve gimnazije Maribor, II. gimnazije Maribor, OŠ Franca Rozmana-Staneta, OŠ borcev za severno mejo, OŠ Gustava Šiliha, Lesarske šole Maribor, Srednje gradbene šole in gimnazije Maribor in OŠ Cerksenjak – Vitomarci. V raziskavi je bilo skupno anketiranih 546 učencev in dijakov, ki so pripomogli k oblikovanju sledečih ugotovitev in smernic:

- a) Mladi v Mariboru se načeloma med svojim prostim časom ne dolgočasijo, preživljajo ga pa večinoma na pasiven način. Precejšen delež mladih preživlja svoj prosti čas na javnih površinah, ki so po svoji naravi izrazito fluidne in odprte narave, zato razumemo to maso mladostnikov kot potencialno odprto za možnosti preživljanja prostega časa z novimi vsebinami.
- b) Anketiranci izkazujejo izredno nizek interes za obstoječo kulturno ponudbo v mestu in zelo poredko obiskujejo prireditve klasične in alternativne kulture. Mladi izkazujejo še največ interesa za obisk kina in glasbenih dogodkov, kar kaže na znatnejši interes za zabavnejše in lahkotnejše vsebine v primerjavi z bolj poglobljenimi oziroma interpretativno zaprtejšimi formami izraznosti.
- c) Sodeč po željah mladih Mariborčanov si le-ti želijo največ športnih dejavnosti in nočnih klubov, znatno manj pa jih zanima povečan obseg alternativne kulture ali vodenih kreativnih dejavnosti.
- d) Skoraj polovica anketiranih je mnenja, da Maribor nima zadostnih resursov, da omogoči mladim razvijanje njihove kreativnosti v polnosti; podoben delež bi jih obiskovalo več kulturnih dogodkov, če bi bili slednji bolj po okusu anketiranih.
- e) Mladi načeloma nimajo negativne predstave o kulturi in kulturnikih, kar je spodbudno za vse delujoče na kulturni sceni ter obenem tudi zanimivo dejstvo glede na nizek obisk kulturnih prireditev s strani mladih.
- f) Anketirani izkazujejo izredno pozitiven odnos do neformalnega znanja, kar govori o vedoželjnosti mladih, ki je sposobna izstopiti iz sistema blagovne menjave ter znanje dojemati kot vrednoto samo na sebi in ne kot instrument.
- g) Mladi kreativnosti načeloma ne razumejo kot danosti, temveč kot pridobljivo veščino, kar pomeni, da imajo temeljno odprtost do učenja kreativnih vsebin.
- h) Velik delež anketiranih ne čuti, da ima mesto posluh zanje in načeloma za mlade ljudi, vendar pa se kljub vsemu v zelo visokem številu čutijo zavezane mestu in ga želijo spreminjati na bolje.

V izbiri kreativnih delavnic se mladi načeloma nagibajo k lahkotnejšim vsebinam (glasba, film in stand-up komedija), ob čemer je zanimivo, da osnovnošolci načeloma izkazujejo večji interes za veliko večino kreativnih vsebin kot pa gimnazijci.

Vsebinske smernice projekta

Mladibor je zastavljen kot pilotni projekt širitve klasičnih kurikulov v šolah. Želimo si predvsem integracijo kulturnih vsebin v šolsko strukturo kot inovativnih orodij socializacije v smeri dozorevanja mladostnikov kot avtonomnih, senzibilnih in kreativnih subjektov, ki so zmožni in željni uravnotežene refleksije in družbenega angažmaja. Snovalci projekta razumemo sodobno umetnost kot intuitivni socializacijski potencial, ki daje mladim možnost kreativno tolmačiti in izražati sodobnost na križišču intimnega doživljanja in javnega življenja. Mladibor kot pilotni projekt bo zasnoval vsebine za aplikacijo v partnerskih šolah v iskanju konsenza med bolj populističnimi željami mladih na eni strani ter strokovno oceno dejanskih potreb mladih po izraznosti na drugi.

Rezultati projekta Mladibor pa bodo – vsaj upamo – segli dlje od zgolj raziskovanja primernih modelov sodelovanja in delovanja ter dlje od ponujanja umetniških vsebin mladim na bolj procesen in ne potrošniški način: že v pilotnem šolskem letu 2011/2012 želimo s konkretnimi akcijami, umetniškimi procesi, delavnicami začeti spreminjati Maribor v mesto, ki bo bolj po meri mladih in sodelujoče šole spreminjati v bolj odprte šole z mladimi, ki razumejo, da je mesto njihova odgovornost in njihova last in ki sodobno umetnost uporabljajo kot orodje in kot široko polje izzivov in priložnosti. Izzivi pa so seveda tam, kjer začnejo umetnost prepoznavati kot proces, kot aktivni soustvarjalci in ne le kot potrošniki končnih produktov. Seveda pa si želimo vzpostaviti tudi nov model sodelovanja, ki ne bo le enostavna premica ali trikotnik, ampak kompleksna mreža obojestranskih odnosov med umetniki, mladimi, učitelji, mentorji, starši, načrtovalci mesta, mestnimi oblastmi ...

8. THE MLADIBOR PROJECT – RESEARCH SUMMARY AND BASIC PREMISES

Introductory Remarks and Contextual Background of the Project

Just like the majority of post-industrial cities, Maribor – the second largest city of Slovenia – also seems to struggle in vain to form stable identity, even more so because of its rather specific historical background. Maribor suffered three radical discontinuities during the 20th century and was thus robbed of the existing symbolic and civil structures. The emergence of its newly defined identity thus depends on the ability of the city to mobilize the youth towards critical contemplation and public engagement, both of which have to be capable of surpassing the existing rigid forms of public action, which have failed to offer a contemporary answer to the existing contemporary reality for some time now. Generally speaking, young people quite clearly stand as the most vulnerable group in our society at the moment, since they more or less unwillingly carry the burden of instability and lack of opportunities due to the economic crisis to a much greater extent than other generational groups do. Along with that, they also make easy prey for various religions of mass consumption that contribute to decomposition of social tissue and to social climate of apathy by luring the consumer to anonymously gratify his or her desire.

These premises served as the basis for conceptual formation of the Mladibor project, which introduces instruments of contemporary art to the youth as a tool for reflecting on its personal as well as social reality. The project thus places the youth into the gravitational centre of the new Maribor arena and presents knowledge and art not as a commodity, but as an engine of autonomous thinking and as a value in its own right. The project was conceived in cooperation with educational institutions (Prva gimnazija Maribor, II. gimnazija Maribor, Primary School Franca Rozmana-Staneta, Primary School borcev za severno mejo, Primary School Gustava Šiliha), which were ready to open their respective curriculum to contents of contemporary art and thus give young people the possibility to make a step closer to themselves as well as the city they live in. Extensive research was performed amongst the participating partner schools, the results of which are to serve as the basis for all future project steps content-wise.

Basic Findings and Guidelines

7th grade primary school and 2nd year secondary school students took part in the research and came from the following institutions: Prva gimnazija Maribor, II. gimnazija Maribor, Primary School Franca Rozmana-Staneta, Primary School borcev za severno mejo, Primary School Gustava Šiliha, School of

Wood Technology Maribor, Secondary School for Civil Engineering Maribor and Primary School Cerkevjak – Vitomarci. 546 students altogether took part in the research and thus helped establish the following findings and guidelines:

- a) The Maribor youth is generally not bored during its free time, which it spends in a rather passive manner. Quite a significant part of respondents frequently visits public surfaces, which appear to be fluid and open by their very nature. For this very reason one can also understand this specific pool of respondents as potentially open for the possibility of spending its free time with new contents.
- b) Respondents express a low interest level for the existing cultural scene and very rarely visit events of cultural nature, regardless of whether they are classical or alternative. The youth shows a greater amount of interest for the cinema and musical events, which indicates an inclination towards more amusing and less serious contents if compared to more profound or, better yet, structurally more open forms of expressivity.
- c) Judging from desires of the young people in Maribor, sporting activities and night clubs are what they most wish for. They seem much less interested in broadening the range of alternative culture or investing their time in supervised creative activities.
- d) Almost half of the respondents feel that Maribor does lacks resources to sufficiently provide the youth with everything it needs to fully develop its creativity; a similar number of respondents would be willing to visit more cultural events, if the latter were conceived according to their taste.
- e) The youth in general does not manifest negative attitude towards culture and people involved in the field of culture, which seems an encouraging piece of information. Taking low participation of respondents in cultural events into account, the positive image of culture in their eyes does quite certainly come as a surprise.
- f) The respondents display highly positive attitude towards informal forms of learning, which speaks of thirst for knowledge that exceeds understanding of knowledge as a commodity on the market and affirms it as a value in its own right.
- g) Creativity is generally not seen as something given, but as something acquired, which means that the youth basically holds an open attitude towards learning creative contents.

- h) Significant part of respondents does not feel that Maribor is interested in what they think or what young people in general think, but they nevertheless feel very much obliged to help change the city for the better.
- i) When it comes to the choice of workshop contents, the youth manifests a greater amount of interest for rather more amusing contents (music, film, stand-up comedy). Primary school students show a significantly greater amount of interest for the majority of creative contents as the high school students do.

Project Guidelines Content-wise

Mladibor is conceived as a pilot project, set up to broaden school curriculums by integrating cultural contents into school structures. These contents are seen as innovative tools of socialization, guiding young people on their maturational path towards becoming autonomous, subtle and creative subjects, capable and willing of balanced contemplation and social engagement. The Mladibor project creators thus understand contemporary art as full of intuitive potential, opening the possibility for creative interpretation and expression of contemporariness at the intersection of intimate experiential and public spheres of action. The programme board will conceive contents for application in partner institutions as a compromise between somewhat more populist desires of the youth on the one hand and expert evaluation of its requirements on the other.

The results of the Mladibor project shall – or at least we wish for them to – go beyond mere research measures on suitable models of cooperation and application or mere implementation of artistic contents for the youth in a more procedural and less consumerist manner: we shall start with concrete actions, artistic processes and workshops in the pilot year 2011/2012 already in order to begin the transformation process of Maribor towards a more youth-centred city and for the participating schools to assume a more open character, bringing up young people that not only see the city as their responsibility and possession, but are also capable of using contemporary art as a tool and arena of challenges as well as opportunities. And challenges can be encountered at the very point of not only understanding art as a process, but also understanding oneself as an active co-creator, instead of merely a consumer of its end-products. By all means, we wish to establish a new cooperation model that would surpass relations on the schematic level of a simple line or a triangle, and thus form a complex network of mutual relations amongst artists, the youth, teachers, parents, urban planners and city authorities.

MLADIBOR

www.mladibor.si

Bunker, Ljubljana www.bunker.si

II. gimnazija Maribor www.druga.si

Nevenka Koprivšek, umetniška direktorica

Ivan Lorenčič, ravnatelj

Alma R. Selimović, izvršna producentka

Katarina Slukan, koordinatorica projekta

Katja Kos, koordinatorica projekta

Maja Vižin, koordinatorica projekta

Mojca Jug, umetniško svetovanje

Igor Remeta, tehnični direktor

Tanja Radež, oblikovanje

Prva gimnazija Maribor www.pgmb.si

II. gimnazija Maribor www.druga.si

OŠ Gustava Šiliha <http://www2.arnes.si/~mbosgusi1s/>

OŠ borcev za severno mejo www.os-borcev.si

OŠ Franca Rozmana-Staneta <http://193.2.12.120/>

Založil: Bunker, Ljubljana

Zanj: Nevenka Koprivšek, direktorica

Ljubljana, avgust 2011

Projekt Mladibor podpirata:

Mreža Imagine 2020 – Arts and Climate Change / Program Kultura

Maribor 2012 – Evropska prestolnica kulture

IMAGINE
art and climate change

GD Izobraževanje in kultura

Program Kultura

Izvedba tega projekta je financirana s strani Evropske komisije. Vsebinska publikacija je izključno odgovornost avtorja in v nobenem primeru ne predstavlja stališč Evropske komisije.

MARIBOR2012
evropska prestolnica kulture

MARIBOR • MURSKA SOBOTA • NOVA MESTO • PIRLA • SLOVENI GRAD • VELJE